

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1581 usque ad annum 1589

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1772

VD18 90118650

Liber CLXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67246)

Japones Pontifici Rom: obsequium præstantes.

Claubert Sc. A.D.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

CONTINUATÆ

LIBER CLXXVI.

~~~~~
GREGORIUS XIII PONTIFEX MAXIMUS,
RUDOLPHUS II. OCCID. IMP.

§. I.

*Synodus Rothomagi a Borbonio Car-
dinale indicta.*

Hucusque tam summi Pontificis, *Sæcul. XVI.*
quam suorum Legatorum conatus, *A.C. 1581.*
quibus Tridentinam Synodum in
Galliis recipi, ac promulgari petebant, *Spond. u. 12.*
in irritum cecidere, nihilominus Guisii
Hist. Eccles. Tom. L.   A   Con-

Sæcul. XVI. A C. 1581. Concilia provincialia, utpote Gallicanæ Ecclesiæ oppido proficua celebrare stantiebant, quin propterea summo Pontifici rem ingrati facere crederent, cum hic merito sperare posset, quod in eiusmodi Synodis etiam potissima ex parte Tridentini Concilii decreta essent recipienda: igitur primum hoc Concilium Rothomagi indicebatur a Cardinale Carolo Borbonio hujus Urbis Archiepiscopo, qui hac de re prius literas dabat ad summum Pontificem, a quo tam pium opus summopere commendabatur, edito diplomate die decima quinta Aprilis Anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo: quapropter Cardinalis decretum Fontis - Bellaquei die vigesima septima Septembris edidit, ac Synodum indixit: verum morbo præpeditus Synodum suam prima Adventus dominica, prout constituerat, celebrare haud poterat, unde alterum decretum promulgare, atque Concilium ad Dominicam *Quasimodo*, secundam Aprilis diem anni millesimi quingentesimi octogesimi primi indicere coactus est.

§. II.

Doctrinæ, & Disciplinæ capita in hoc Concilio sancita.

Ipsè.

Ipsemet Archipræsul huic Concilio initium dabat concurrentibus omnibus Provinciæ suæ Episcopis: porro postea in hac Synodo duodecim condebantur decreta, in quibus summam omnia ad dogma, & disciplinam spectantia comprehenduntur, & quidem in primo capite, quod de fide, & religione agit, continetur fidei professio circa Symboli articulos, divinitatem librorum sacri Codicis, septem Sacramenta, cultum, atque invocationem Sanctorum, necnon circa indulgentias &c. In secundo differitur de iis, quæ honorem, ac Dei obsequium generatim concernunt. Tertium pertractat de Sacramentis in genere, atque in specie, exceptis Pœnitentiæ, extremæ Unctionis, & Matrimonii Sacramentis: In quarto fiunt sanctiones de Episcopis, & Capitulis: in quinto statuuntur præcepta de Canonicis, atque in sexto de quibusdam particularibus Episcoporum officiis: in septimo traduntur decreta de sacris Ordinibus: in octavo nonnulla decernuntur de beneficiorum collationibus, in nono autem de Ecclesiarum visitationibus: in decimo differitur de Parochorum officio, atque in undecimo de Monasteriis, & Religiosorum Ordinibus: in duodecimo, ac postremo agitur de Jurisdictione Ecclesiastica. Pariter in eodem

Sæcul. XVI.
A. C. 1581.

Labh. Coll.
Conc. tom. 5.
p. 827. & sq.

Sæcul. XVI.
A.C. 1581. dem hoc Concilio innovabantur statuta jam antea condita circa Scholarum, & Seminariorum regimen, atque erectionem, necnon circa modum eorum redditus impendendi.

§. III.

Dubia ab hoc Concilio Pontifici proposita, hujusque responsa.

Labb. p. 871. Insuper in hujus Synodi actis reperiuntur responsa Pontificis ad tredecim dubia, circa quæ præfati Concilii Patres Papæ consilium expetebant, porro horum primum sedendi Ordinem, ac prærogativam inter Episcopos concernebat, ad quod Papa respondit, *in actibus Conciliorum Provincialium attendendum esse tempus ordinationis Episcoporum, non autem dignitatem, aut Ordinem Ecclesiarum.*

II. Definiebat Pontifex, Abbates commendatores inter ceteros Abbates regulares recipiendos esse, eisque deliberativum suffragium competere.

III. Decidebat *Canonicos Cathedralium Ecclesiarum præferendos esse, quando capitulariter procedunt, Abbates vero benedictos, & qui usum mitræ habent, præcedere commendatarios, ac post hos locum obtinere dignitates, & post dignitates collocandos esse procuratores.*

IV.

IV. Cum Synodus quæreret, an Monasteria, aliique exempti provincialibus Episcoporum Conciliis interesse teneantur, Pontifex reposuit, *non teneri, nisi eos, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, capitula tamen Ecclesiarum Cathedralium specialiter invitanda esse: obligari autem ad decreta Concilii provincialia omnes, qui Episcoporum jurisdictioni subduntur, exemptos etiam in casibus, in quibus a jure communi, & Concilio Tridentino specialiter Episcopis, aut Concilio provinciali in ipsos potestas attributa est, & contra inobedientes juris remediis procedendum.*

V. Circa suffragia, quæ Abbatibus Commendatariis, ac Capitulorum Deputatis, necnon Episcoporum Procuratoribus competunt, Papa suam mentem his verbis exposuit: *Abbatibus, Commendatariis, Capitulorum Deputatis, vocem duntaxat consultivam habent, Episcoporum tamen Procuratores possunt, si Concilio provinciali placuerit, etiam decisivam habere.*

VI. Interrogabatur, qua ratione agendum esset cum Calvinistis ad Ecclesiæ finem revertentibus, aut in hæresi Baptizatis, num Baptismi ritus sint supplendi? hanc quæstionem Papa hoc modo dissolvit, *dicens, ceremonias Baptismi*

Sæcul. XVI. *ptismi supplendas esse, præcedente in adultis
abjuratiõne hæresis, & reconciliatiõne.*

VII. Patres sciscitabantur, an exacte standum sit Tridentinæ Synodi decreto circa ætatem promovendorum ad Sacerdotium, vel utrum attenda Sacerdotum, qui Ecclesiis deservirent, penuria, dispensationis beneficio utendum sit? ad hoc dubium Papa ita respondit: *Indulgebitur facultas dispensandi cum hætenus promotis: de cetero intellecta necessitate, seu utilitate Ecclesiarum, singulatum dispensabitur.*

Ceterum quamvis Synodus non declaret, quibusnam hæc dispensandi facultas fuerit indulta, id tamen Episcopis fuisse concessum fat vero simile videtur, eoquod hi hanc gratiam petierint.

VIII. Rogabatur Pontifex, ut residentix legem juris divini esse decidat, si nulla legitima causa ab hac lege ad certum tempus excuset. Verum hoc dubium Papa dissolvit, inquiens, *id esse declaratum, & amplissime provisum per Concilium Tridentinum, hinc illius decreta observentur.*

IX. Dubitabant Patres, an Parochia cujusdam Ecclesiæ Collegiatæ, vel Cathedralis cuidam Beneficiato concedi possit, quando illius redditus ad ejus sustentationem, & victum non sufficiunt?

Ve-

Verum Papa paucis ita respondit: *quo-* Sæcul. XVI.
A.C. 1581.
ad retentionem parœciæ cum canonicatu,
pro necessitate, & utilitate Ecclesiarum,
& regionis, in casibus particularibus pro-
videbitur.

X. Percunstabantur Patres, an Epi-
scopi in casu hæresis juxta Synodum
Tridentinam reservato absolvere vale-
ant, quamvis id videatur esse contra
Bullam in *Cæna Domini*, & reservatio-
nem a Pio IV. & Pio V. factam? Cir-
ca hanc quæstionem Papa suam senten-
tiam his promebat: *Pro necessitate pro-*
vinciæ concedetur ad tempus hæc facultas
absolvendi juxta decretum Concilii Triden-
tini, cui magis visum fuerit.

XI. Requirebant, qua ratione agen-
dum sit cum Virginum monasteriis, ubi
clausura est introducta, cum plures se
voto clausuræ minime obstrinxisse, at-
que ab hac lege exemptas esse caussen-
tur, nec unquam ingressuras monaste-
rium dicerent, si audivissent, ullam fui-
se clausuræ obligationem, unde pleræ-
que minarentur, se potius reversuras
ad sæculum, quam passuras eandem
clausuram. Ad hoc sic respondit Pon-
tifex: *Executioni demandentur decreta Con-*
cilii Tridentini, & Bullæ summorum Pon-
tificum, quibus sublata sunt omnia privile-
gia, & fundationes.

Sæcul XVI
A.C 1581

Duodecimum dubium concernebat Capitulum exemptiones, in quibus nec Ecclesiastica disciplina restaurari, nec corruptelæ tolli poterant, hinc Patres Pontifici hæc exponebant: *Exemptiones nequeunt ad moderationem Concilii Tridentini reduci propter Capitulum resistendum multitudinem, eorundemque potentiam. Episcopi Rotomagensis provincie consenserunt salvas manere exemptiones, ne propter eas Concilio provinciali poneretur obstaculum: sed salvis illis viderunt jam sibi viam paratam a Domino Metropolitano, ad ingrediendum Capitulum, & eis præsidendum, in ipsisque reformandum omnia; nam antea Archiepiscopi nostri impetrarunt a Sede Romana bullas ad uniendum Canonicatum, & præbendam Archiepiscopatu, ut ita Archiepiscopus tanquam Canonicus intraret Capitulum, quoties vellet, & in ipso præsideret, quo jure nunc etiam utitur. Supplicavit humillime Episcopi Sanctitati suæ, ut dignetur omnibus ejusdem Provincie Episcopis bullam communem conferre ad uniendum Episcopatu Canonicatum, & præbendam, quam vacantem deligere voluerint, ad instar unionis Archiepiscopo Rotomagensi dudum concessæ. Ad hanc petitionem hæc reposuit: habebitur hujus rei ratio, & prout singulis Ecclesiis magis expedire visum erit, providebitur.*

Deni-

Denique in decima tertia difficultate supplicabant Pontifici, *ut dignaretur supplicationes in decretis hujus Concilii sibi factas benigne suscipere, & omnia cum seminariis, prout sibi videbitur, confirmare,*

Annuit equidem huic petitioni Pontifex, prius tamen hujus Concilii decreta a Cardinalibus Congregationi sacrae Tridentinae Synodi praepositis examinari voluit: porro hi quaedam immutarunt, ac nonnulla demerunt, aliaque addiderunt, absoluto autem eorum labore summus Pontifex hujus Concilii statuta rata habuit edito diplomate die decima nona Martii anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo. Denique provincialis hujus Concilii actis in Normannia celebratis subscripsere Carolus Cardinalis Borbonius, Archiepiscopus Rotomagensis, Primas Normanniae, Bernardinus de S. Francisco Episcopus Bajonensis, Ludovicus du Moulinet, Episcopus Sagiensis, Claudius de Saintes Episcopus Ebroicensis, & Joannes de Vasse, Episcopus Lexoviensis. Haec etiam acta praefatus Claudius latine reddidit, atque publici juris fecit.

§. IV.

Rupellense Conciliabulum a Calvinistis celebratum.

A 5

Pari-

Saecul. XVI.
A.C. 1581.

Sæcul. XVI.
A. C. 1581.

Actes des Synod. nat. des reform. de France t. I. p. 146. & 151.

Pariter Calvinistæ die vigesima octava Mensis Junii Rupellis undecimum nationale Conciliabulum celebrabant, in quo articulos numero quinquaginta definiebant, atque in illorum primo doctrinam, quam fidei confessio in alia Rupellensi Synodo anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo habita continebat, confirmabant, in articulo autem vigesimo octavo librum, cui titulus: *Franciæ historia in eadem Urbe typis impressa*, damnabant, cum plures regni urbes quererentur, quod hujus operis Auctor seposita omni reverentia de sacris religionis suæ rebus differeret, atque librum suum vanis, profanisque rebus, crebrisque fallitatibus, & calumniis læsa divina veritate non sine præjudicio, ac reformatæ religionis, ejusque doctrinæ dedecore repleverit, pluresque homines probos tam vivos, quam mortuos indigne traduxerit. Eadem hac sententia Synodus declarabat, quod præfati libri Author, si unus ex Ministris est, ad communionem recipi haud mereatur, atque ad participationem Sacramentorum admitti nequeat, donec agnito errore læsam famam opportunis mediis reparaverit. Ceterum hujus libri *de Historia Franciæ* Auctor, qui tamen non nominatur, haud alius est, quam Lancelotus Voësinus de Popeli-

peliniera Nobilis Vasco, qui Franciæ Sæcul. XVI.
 Historiam conscribens complectebatur A.C. 1581.
 cuncta, quæ sub regimine Henrici II.
 Francisci II, Caroli IX, & Henrici III.
 Galliarum Regum, etiam in ceteris
 Europæ Provinciis, aliisque vicinis re-
 gionibus tam pacis, quam belli tempo-
 re ab anno Domini millesimo quingen-
 tesimo quinquagesimo usque ad annum
 millesimum quingentesimum septuage-
 simum septimum gesta fuere.

Porro in articulo vigesimo nono pa-
 riter liber latinus in Genesin a Jacobo
 Broccardo Pedemontano conscriptus
 damnabatur, perinde ac si sacri Codicis
 profanationibus, impiisque præceptis,
 atque erroribus oppido nocivis præci-
 pue circa revelationes, & Prophetias
 scateret: insuper articulo quadagesi-
 mo secundo omnes usuræ immodicæ,
 ac scandalosæ prohibentur: proposita
 autem hac quæstione, an quis defuncto
 uxoris suæ fratre illius viduam ducere
 valeat, ad hoc dubium Synodus in ar-
 ticulo quadagesimo quarto ita respon-
 dit. „censemus, quod, quamvis plures
 „alii aliter judicarint, inter hosce oc-
 „cultata sit affinitas eo potissimum nomi-
 „ne, quod Vir, & mulier una repu-
 „tentur caro, adeo, ut honestas, ac
 „decentia ejusmodi connubium haud
 „permittant.„ In quadagesimo quinto
 arti-

Sæcul. XVI
A.C. 1581.

articulo asserunt hi declamatores, quod non sit permiffum, ut in matrimonii impedimentis præfentibus, & futuris difpenfatio a fummo Pontifice petatur, cum tunc, fi id fieret, illius auctoritas tanquam legitima agnofci videretur, interim licitum dicebant, quod quis Regem pro ejusmodi difpenfatione in gradibus per humanas leges nunc prohibitis, ac nulla lege divina refervatis accedat. Denique in quadragefimo fexto admonentur fideles, ne infantes fuos longo tempore nifi faltem in magna neceffitate Baptifmo privent. Postremo atque articulo quinquagefimo Britanniam tanquam proximæ Synodi locum defignabant.

§. V.

Varia Gregorii XIII. Papæ diplomata.

Bull. Const.
68. & 69.
pag. 481.

Hoc item anno Domini millefimo quingentefimo octogefimo primo Gregorius XIII. fummus Pontifex plura edidit diplomata, quorum primo die trigesima Martii promulgato Christianis morbo preffis inhibetur, ne Medicos fecta Judæos, aut Infideles advocent, qui eos inviferent, atque in eorum infirmitatibus curarent, his vero injungitur, ne, etiamfi vocati effent, Christianos infirmos fub ullo prætextu vifum

sum eant. Idipsum jamjam a Paulo IV. & Pio IV. fuerat sancitum, Sæcul. XVI.
A. C. 1581. cujus interdicti rationem hanc tradidit, eo quod hi Infideles, ac Judæi nullam rationem habeant illius mandati a summis Pontificibus, ac Conciliis impositi, vi cujus omnes Medici tertia vice infirmum invisere prohibentur, si nondum conscientiam suam a vitæ antea actæ noxis purgaverit. Altera Constitutio die vigesima septima Maji emanata tangebatur Archi-Societatem Beatæ Virginis Confalonis in Urbe Romana erectam, ubi Pontifex fideles hortabatur, ut pro redimendis captivis Christianis, qui apud Barbaros detinerentur, eleemosynas erogare velint: insuper Fratribus indulget, ut in die Beatæ Virginis ad Cælos assumptæ duos in carceribus detentos liberare possint. Tertia Bulla die prima Junii ejusdem anni edita præscribuntur eventus, in quibus hæreticæ pravitate Inquisitores in Judæorum, Infidelium, relapforum, Magorum, Blasphemorum, aliorumque crimina inquirere tenentur. Denique in quarta Constitutione, quæ tertia Novembris die emanavit, de Romanæ Urbis Pistoribus agitur, eisque panis pretium præscribitur, præterea hæredes, ac ultimarum voluntatum executores admonentur, ut mortuis debitoribus Pistores ceteris

Sæcul. XVI. teris creditoribus præferantur, atque
 A.C. 1581. eis præprimis pecuniæ ob concessum
 panem debitæ persolvantur.

§. VI.

Alexandri Sfortiæ Cardinalis obitus.

*Andr. Visto-
 rel. in addit.
 ad Ciac. t. 3.
 pag. 560.
 Aubery vie
 des Cardin.*

Interea eodem hoc anno Sfortia, & Urfinus Cardinales vivis erepti fuerant, quorum primus nomine Alexander Bosii II. sanctæ Floræ Comitis, & Constantiæ Farnesiæ filius, ac proin Pauli III. Nepos erat. Hic percurio studiorum curriculo adhuc juvenis Romanam contendit, ubi primo Vaticanæ Basilicæ Canonicus, & postea Cameræ Apostolicæ Clericus nominabatur, quibus tamen dignitatibus ob triremes, quas ejus Frater reddere apud Centum cellas recusavit, a Paulo IV. spoliatus fuerat, ad non nullorum tamen Cardinalium preces, postquam ejus Frater triremes reddierat, iisdem restitutus est ab eodem Pontifice, cujus gratiam ob pacem, quam Guido Ascanius Cardinalis frater inter ipsum Pontificem, & Philippum Hispaniæ Regem conciliaverat, fuerat promeritus: cum autem anno reparatæ Salutis millesimo quingentesimo quinquagesimo nono tota Italia ingenti annonæ penuria premeretur, Alexander unacum Florentino Episcopo populi necessitatibus succurrere adlaborabat

rabat, tanto fuzæ sollicitudinis successu, ut dum uniuersa Italia extremam famem toleraret, sola Romana Urbs re frumentaria abunde provisa populi miserias sublevare posset. Postea idem a Pio IV. in Episcopum Parmensem cedente ipsius fratre anno salutis millesimo quingentesimo sexagesimo die vigesima sexta Aprilis eligebatur, & ad Concilium Tridentinum mittebatur: porro ipso Cardinale jam vita functo, Presbyter Cardinalis tituli S. Mariæ in via quinto post anno renunciatus est: sub Gregorio autem decimo tertio, a quo unice diligebatur, S. Mariæ Majoris de urbe Archipresbyteratum, Signaturæ justitiæ Præfecturam, Hispaniarum protectionem, totiusque ecclesiastici status legationem obtinuit, quo munere adeo prudenter fungebatur, ut ex eo, quod vitæ securitatem populis restituerit, necnon patriam a proscriptis, & latronibus expurgarit, a Faventinis civibus marmorea statua perhonorificis inscriptionibus ornata donari meruerit. Interfuit is Comitibus Pontificiis, in quibus renunciati summi Pontifices Pius V. & Gregorius XIII., sub quo repentino casu Maceratæ in Marchia Anconitana die Martis decima septima Calendis Junii, hora decima octava, anno Salutis millesimo quingentesimo octogesimo primo

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

Sæcul. XVI
A. C. 1581.

primo animam Deo reddidit, cujus corpus Romam deportabatur, atque in sacello, quod pro ejus familia in S. Mariæ Majoris Basilica extructum est, condebatur in nobilissimo sepulcro, quod vivens sibi erexerat, e regione alterius, quo Cardinalem Ascanium Sfortiam fratrem suum donaverat.

§. VII.

Flavii Ursini Cardinalis mors.

Ciacon.
p. 911. Vi-
Evel. ibid.
Franc. San-
ler. de famil.
Ursin.

Flavius Ursinus patria Neapolitanus, seu ut alii volunt Romanus ex nobilissima Ursinorum familia ortum duxit, Filiusque fuit Ferrantis Gravinæ Ducis, & Beatricis Ferellæ, quæ Alphonsi Comitis Murani Filia erat. Ceterum Flavius a Pio IV. ex utriusque Signaturæ Referendario, & Cameræ Apostolicæ Auditore Episcopus Muranensis in Apulia renuntiabatur, atque anno post Christum natum millesimo quingentesimo sexagesimo tertio Spoletanus Antistes creabatur, demum vero biennio post Presbyter Cardinalis S. Joannis ante portam latinam, & deinde SS. Petri, & Marcellini nominatus fuit, & propter juris Pontificii, & rerum civilium diuturnum usum, vitæque exemplum, prudentiam, gravitatem, humanitatem, abstinentiam, & animi moderationem, atque integritatem a sum-

a summo Pontifice plurimi habebatur, hinc ab eodem Ecclesiam Cosentinam obtinebat, quam tamen quarto post anno dimiserat. Denique regnante Gregorio XIII. in Gallias ad Carolum Regem IX., ut fugatis hæreticis, arma contra Turcarum Tyrannum caperet, Legatus, atque inde in Urbem reversus, Belgarum protector, & Signaturæ Brevium Præfectus seligebatur, dum vero infirmam valetudinem refecturus, Neapolim ad Puteolana balnea contendit, decima quinta Kalendis Augusti, anno a partu Virginis millesimo quingentesimo octogesimo primo Neapoli apud Pizzifalconem, anno ætatis quinquagesimo primo vitæ concessit.

§. VIII.

Petri Ciaconii extrema.

Pariter ad eundem annum refertur obitus quorundam Scriptorum Ecclesiasticorum, quorum primus erat Petrus Ciaconius Presbyter Hispanus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo quinto Toletus natus, qui primævam sui ingenii propensionem ad literas secutus nequidem suorum parentum, qui tenuis erant fortunæ, subsidiis adjutus Salmanticam contendit, ubi studiis vacans, percursoque Philosophiæ, & Theologiæ studio

Nicol. Ant. in Bibl. Hisp. Dupin. Bibl. des Aut. Eccl. 16. Siecl. 4. part. p. 424.

Hist. Eccles. Tom. I. B insu

Sæcul. XVI. A. C. 1581. insuper Mathematicis disciplinis, ac linguæ græcæ operam navabat: cum vero ibidem officium suis meritis congruum adipisci desperaret, regnante Gregorio XIII. sub primis ejus Pontificatus auspiciis Romam pervenit, ubi decretum Gratiani elaborare jubebatur, cum nova illius editio aptis correctionibus, quæ plurimum commendantur, ab eodem additis aucta adornaretur: insuper Ciaconius Arnobium, Tertulianum, Octavium Minutii Felicis, & Isidori Etymologias, Cassianum, pluresque alios Scriptores annotationibus illustrabat, simulque operam suam in emendando Calendario unacum Clavio impendens hac de re tractatum elucubravit, ut antiquum Julii Cæsaris Calendarium romanum explanaret: edidit quoque explanationem suam circa inscriptionem antiquæ columnæ rostratæ, quæ Romæ in Ducilii honorem erecta visitur: insuper scripsit præter tractatum de ponderibus, mensuris, ac nummis aliud opusculum de more, quo veteres mensuræ assidebant, cui tractati titulum inscripsit *de Triclinio Romano*: Attamen nullum ferme opus eo adhuc vita superstite typis impressum prodiit. Ceterum a Sirleto, Antonio Caraffa, & Baronio Cardinalibus singulari benevolentia honorabatur, ac cum omnibus

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

præfatam Abbatiam adeptus eo secessit, ibidemque opera, quæ posteris reliquerat, elucubravit, præcipue autem sancti Gregorii Nazianzeni opera iterato prælo excusa ex græco latine reddidit, simulque latinitate donavit tres primos libros sancti Isidori Pelusiotæ, necnon varios tractatus sancti Joannis Chrysostomi, Divi Basilii, & sancti Joannis Damasceni: insuper plures græcos Patres, cum hujus linguæ peritia emineret, egregiis illustrabat adnotationibus, ac latini sermonis facundia insignis, necnon humanioribus literis apprime excultus vastam antiquitatis tam sacræ, quam profanæ eruditionem possidebat, facillique vena Latinos æque, ac Gallicos versus canebat, ideo suæ poeticæ artis plura specimina haud sane contemnenda ad nos transmittibat. Depique hoc anno die vigesima quinta Decembris, seu juxta aliorum Scriptorum relationem, vigesima secunda Novembris annos nonnisi quadraginta septem natus, extremam clausit diem, dum Parisiis in Genebrardi Doctoris, atque amici sui ædibus morabatur. Corpus ejus ad sancti Severini Ecclesiam delatum ibidem terræ mandabatur.

nibus, quos tum Europa tulit, Viris Sæcul. XVI.
 scientia celeberrimis arctum literarum A.C.I. 81.
 commercium fovebat, postquam vero
 a Gregorio XIII. Hispalensis Canonicus
 creabatur, ibidem aliquot annis com-
 moratus demum Romam reversus est,
 ubi etiam hoc anno a Christi nativitate
 millesimo quingentesimo octogesimo pri-
 mo, ætatis vero suæ quinquagesimo
 sexto naturæ debitum solvit.

§. IX.

Billii Abbatis fatum.

Alter erat Jacobus Billius Abbas sancti Mæus de
 Michaelis in Herma, Vir suo ævo Script. Eccl.
 doctrina clarissimus. Hic Guisæ qua- Sanmarth.
 dam Picardiæ Urbe, cujus Guberna- in elog. l. 3.
 tor erat ejus parens Ludovicus Billius
 Carnutensis, natus erat, & fratrem ha-
 bebatur natu majorem nomine Joannem,
 adolescentem meritorum gloria prorsus
 singularem, qui, cum in secessu Car-
 thusiano severiorem vitam agere medi-
 taretur, Jacobo fratri suo sancti Michae-
 lis in Herma Ordinis sancti Benedicti
 Abbatiam, cui præerat, cessit, ac in-
 ter Carthusianos raro virtutum exem-
 plo, atque exactæ disciplinæ studio cla-
 rus usque ad annum Domini millesi-
 mum sexcentimum decimum vitam
 produxit, suisque libris, ac probitate
 celebrem sese reddidit: Jacobus vero
 præ-

B 2

præ-

Sæcul. XVI. præfatam Abbatiam adeptus eo secessit,
A.C. 1581. ibidemque opera, quæ posteris reli-
 querat, elucubravit, præcipue autem
 sancti Gregorii Nazianzeni opera iterato
 prælo excusa ex græco latine reddidit,
 simulque latinitate donavit tres primos
 libros sancti Isidori Pelusiotæ, necnon
 varios tractatus sancti Joannis Chryso-
 stomi, Divi Basilii, & sancti Joannis
 Damasceni: insuper plures græcos Pa-
 tres, cum hujus linguæ peritia emine-
 ret, egregiis illustrabat adnotationibus,
 ac latini sermonis facundia insignis, nec-
 non humanioribus literis apprime ex-
 cultus vastam antiquitatis tam sacræ,
 quam profanæ eruditionem possidebat,
 facillique vena Latinos æque, ac Galli-
 cos versus canebat, ideo suæ poeticæ
 artis plura specimina haud sane contem-
 nenda ad nos trans mittebat. Depique
 hoc anno die vigesima quinta Decem-
 bris, seu juxta aliorum Scriptorum re-
 lationem, vigesima secunda Novembris
 annos nonnisi quadraginta septem na-
 tus, extremam clausit diem, dum Pa-
 risiis in Genebrardi Doctoris, atque a-
 mici sui ædibus morabatur. Corpus
 ejus ad sancti Severini Ecclesiam dela-
 tum ibidem terræ mandabatur.

§. X.

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.*Continuata Guilielmi Postelli historia,
ejusque obitus.*

Interea Guilielmus Postellus, quem de Jesuitarum Societate expulsus jam supra memoravimus, aliquamdiu adhuc Romæ agebat, ibidemque continuo suis deliriis passim evulgandis intentus carceri dabatur, in quo per plures annos detentus, tandem vero inde fuga, qua tamen ope ignoratur, elapsus Venetias contendit, ubi, prout referunt nonnulli, a quadam vetula infatuatus in enormes errores ejusdem opera prolapsus est, quapropter novum negotium in hac etiam urbe sibi faciens plurimum hæresum postulabatur, ut tamen sese purgaret, ultroneo carceri sese obtulit, cumque Inquisitores post maturum examen ipsum nonnisi deliriis corruptum deprehenderent, eum ab hæresis crimine immunem declarabant, & tanquam fatuum hominem dimittebant: itaque Genevam secedens, inde Basileam, ac denique Dividiodunum petiit, ubi mathematicas disciplinas tradebat. Postea anno Christi millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio Lutetiam Parisiorum reversus ob fanaticas suas delirationes novis vexationibus exponebatur, in Germaniam

Vid. Lib.

CXLIII.

§. XL.

Spoud. hoc

ann. n. 15.

B 3

auffu-

Sæcul XVI
A. C. 1581.

auffugere compulsus, ubi in Ferdinandi Cæsaris aula tamdiu morabatur, donec omnibus erroribus suis palam retractatis in Franciam ab ipso Rege revocaretur, ac denuo Regii Professoris munus, quod jam antea obibat, recuperaret, ubi etiam Mathesin, linguasque Orientales tradebat: pluribus autem ante obitum annis Parisiis in Monasterium sancti Martini de Campis fecesserat, in quo tamen ipsum omnino invitum fuisse inclusum haud satis constat, imo potius oppositum magis vero simile videtur: in hoc autem asce- terio adhucdum morabatur, cum Catharina Medicæa ipsum nominaret, ut Herculem Franciscum ejus Filium literis imbueret: verum Postellus suam solitudinem pluris habebat, quam honorem, quem ex hujus Principis institutione aucupari posset; in suo tamen recessu elucubrandis pluribus operibus insudans, ibidem die sexta Septembris anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo primo obiit, postquam ætatis suæ annum septuagesimum primum, quinque menses, & duodecim dies adimpleverat, prout ex testamenti ejus tabulis patescit.

Ceterum haud diffitemur, Postellum doctissimis sui ævi Viris esse accensendum; nam id aliunde etiam ejus opera

opera, laudesque, quibus ab omnibus Sæcul. XVI.
 eruditis celebratur, testatum reddunt, A.C. 1581.
 præcipue tamen linguarum peritia, Phi-
 losophiæ, Cosmographiæ, & Mathe-
 seos eruditione inclarescebat, ac ipse-
 met Franciscus I. doctorum fautor, nec-
 non Navarræ Regina fœmina satis eru-
 dita Postellum, velut Mundi miracu-
 lum, deprædicabant, pluresque Proce-
 res, atque inter alios Turnonius, Lo-
 tharingius, & Armeniacus Cardinales
 ejus colloquio frui gaudebant, a cete-
 ris quoque doctis plurimi habitus, pa-
 riterque de eo passim dicebatur, quod
 ex ore ejus quot verba, tot oracula,
 profluerent; verum quamvis ob suam
 scientiam dilaudari mereatur, nihilo-
 minus propter opinionum suarum teme-
 ritatem acres censuras, ac Theologo-
 rum crises sibi accersebat, cum etiam
 a pluribus de Atheismi, & Deismi cri-
 mine postularetur: hi tamen ejus scri-
 pta haud pervolvisse videntur; nullum
 enim ex illis reperire est, in quo hic
 Author Divinitatem velut rem certam
 non supponit, insuper libros sacros di-
 vinitus inspiratos fuisse, disertis ver-
 bis asserit: jam vero præcipuos recen-
 sebimus errores, in quos reipsa Postel-
 lus prolapsus creditur.

Sæcul. XVI.

A.C. 1581.

I. Ex ratione, & per Philosophiam omnia Christianæ Religionis dogmata, imo ipsa etiam Sanctissimæ Triadis, atque Incarnationis mysteria comprobare aggrediebatur; cum enim nativam intellectus sui vim omnium ceterorum hominum rationibus longe prævalere crederet, sibi quoque persuasum habebat, quod ejusdem rationis ope omnes totius orbis Nationes ad Christi fidem perducere posset. II. Propugnabat, quod humana Christi Domini anima unacum Verbo æterno ante mundi creationem fuerit creata, atque unita. III. Sibi imaginabatur, quod cuncta, quæ in natura habentur, in cælis, & quidem hæbraicis literis per ipsam astrorum dispositionem efformatis scripta reperiantur. IV. Fingebat, quod mundus nonnisi sex annorum millibus duraturus esset, illius vero excidium præcederet omnium rerum restauratio, per quam cunctæ res ad eundem revocarentur statum, quem ante primi hominis lapsum habuissent. Ceterum non semper Postellus ejusmodi opiniones fovebat, quippe tam vehemens imaginandi vis, rerumque multitudo ejus ingenium obruens, necnon confusio, quæ sæpe in ejusdem cogitationibus dominabatur, tantum efficiebant, ut diverso tempore
fen-

sententias sibi invicem omnino repug-
nantes propugnaret. Hic idem ab ini-
tio quidem Protestantibus accerrime in-
fensus videbatur, atque in suis libris
illos ultra modum infectabatur, post-
quam vero ex omnibus totius orbis Re-
ligionibus nonnisi unicam conflare, ani-
mo constituerat, paulo modestius lo-
quebatur, atque hæreses tolerandi ne-
cessitatem spretis omnibus æquitatis
limitibus usque adeo extollebat, ut opi-
niones maxime horrendas ad sanum
sensum contorquere aggrediretur, qui-
nimo propugnare non vereretur, quod
Mahometes, æque ac Saul, veris Prophe-
tis accensendus esset, eo quod ambo quan-
doque verum pronuntiasent. Ceterum
ejus agendi ratio semper prudentiæ, ac
compositæ vitæ regulis admodum con-
sona passim deprædicatur, & quamvis
librum de Joanna Matre prorsus sin-
gularem, atque ex cunctis ejus operi-
bus maxime desideratum scripserit, cui
titulum præfixit, *de mirabilissimis victo-
riis fæminarum novi orbis*, hic tamen li-
ber nil aliud est, quam luxuriantis in-
genii sui partus, nec non ostentatio suo-
rum deliriorum, quibus suam fingendi
fœcunditatem prodidit, nullatenus ta-
men exinde comprobatur, quod ejus
animus perversitate corruptus fuerit,
nec etiam valido testimonio probari

Sæcul XVI.

A.C. 1581.

Sæcul. XVI. valent illæ infamiæ, quibus tamen a
A.C. 1581. nonnullis notatur. (*)

§. XI.

Analysis libri: de orbis terræ concordia, a Postello editi.

Postellus in suis libris *de concordia orbis terræ*, eo collimare videtur, ut omnes totius Orbis populos ad Christianam Religionem revocet, quem in finem opus suum in quatuor partiebatur libros, in quorum primo præfatæ Religionis veritatem primitius rationibus Philosophicis comprobare nititur, & de Dei, ac sanctissimæ Triadis perfectionibus, necnon de creatione Mundi, de morte Christi Domini, ejusque Divinitate, sacri Evangelii auctoritate, ac præcipue de immortalitate animæ differit

---

(*) Haud satis mirari possumus, quod Continuator noster hunc Virum tam amplis elogiis deprædicare, atque ejusdem scelera, ac deliria tam sedulo excusare voluerit, cum tamen passim omnes Scriptores etiam Protestantes, uti Basileenses Collectores in suo Lexico, & Scriptor des gelehrten compendiosen Lexicon, pluresque alii ipsum tanquam Virum depingant, quo magis fanaticum, Religionis contemptorem, ac impium nugatorem Gallia non tulit.

ferit, quam octodecim diversis modis Sæcul. XVI.
 comprobat. In secundo libro Christianos A.C. 1581.
 hortatur, ut studiis operam navantes Evangelium Mahometis Sæctoribus annuntient: porro postea omnes illorum opiniones refellit, atque Alcorani historiam describit, & prolixè admodum doctrinam ibidem contentam discutit. Tertius liber agit de falsarum Religionum origine, ac de Idololatria, necnon de gentium, & civili jure, ac de mutuis hominum officiis: denique in quarto differit præcipue de consona Mahometanos, Judæos, & Paganos ad rectam veritatis semitam reducendi ratione, ubi Judæis sectæ suæ falsitatem demonstrare, eisque Religionis Christianæ veritatem ob oculos ponere singulari studio nititur: scripsit præterea Postellus. I. *Clavem absconditorum a constitutione Mundi III.* tractatum de *Etruriæ Regionis Origine II.* de *Candelabro Moysis*, præter plures alios tractatus, qui tamen ad nostrum institutum non pertinent.

§. XII.

Joannis Baptistæ Camoti extrema.

Hoc item anno Italia quorundam Doctorum mortem plangebatur; inter illos enim primus obierat Joannes Baptistæ Camotus Afolæ, quæ est exiguum Thuan. l. 74.
 Tar-

Sæcul. XVI
A. C. 1581.
Tarvisianæ ditionis oppidum, ex per-
vetusta familia natus, qui in græca, aliis-
que Orientalibus linguis apprime ver-
fatus ab initio medicæ arti operam da-
bat, relicto autem hoc studio in Hispa-
norum Collegio dein Maceratæ in Mar-
chia Anconitana Philosophiam trade-
bat, quo munere adhuc dum ibidem
fungebatur, dum Pius IV. Papa illum
Romam evocaverat, ut græcorum Pa-
trum versioni insudaret. Scripsit is qui-
dem plura, ex quibus tamen nonnisi
quædam orationes, & commentarii in
Theophrastis Metaphysicam typis im-
pressi prodire, cetera autem opera il-
lius manu exarrata adhuc in Bibliothe-
cis asservantur. Denique hoc anno
Christi millesimo quingentesimo octoge-
simo primo, ætatis vero suæ sexagesi-
mo sexto die vigesima Martii animam
Deo reddidit.

§. XIII.

Hubertus Foglietta mortuus.

Thuan. l. c.
Possev. in
appar. Mi-
raeus l. c.
Sopran. de
Script.
Ligur.
Pariter Hubertus Foglietta Genuen-
sis Sacerdos inter Nationis suæ Vi-
ros longe doctissimus hoc anno e vivis
excessit. Is erat Filius Augustini Fog-
liettæ, qui Julio II. Leoni X. & Cle-
menti VII. a consiliis, quatuor numo-
rum millium pensione a Carolo V. Cæ-
sare donatus fuerat, in præmium in-
signis

signis cujusdam obsequii huic Principi ^{Sæcul. XVI.}
 præstiti: dum autem idem Augustinus ^{A.C. 1581.}
 uxore sua orbatus erat, Mazeræ in Si-
 cilia Episcopus creabatur, atque Huber-
 tus ejusdem Filius tanti Patris institu-
 tione proficiens maximos in literis pro-
 gressus fecerat, porro tumultibus in-
 ter Nobiles, & Plebæos Genuæ exor-
 tis implicitus a patria sua exulare com-
 pellebatur, ab Hercule Estensi Cardi-
 nale in suo palatio Romæ exceptus, ubi
 etiam anno Christi millesimo quingen-
 tesimo octogesimo primo, ætatis vero
 suæ sexagesimo tertio quinta Septem-
 bris die satis cessit, sepultusque fuit in
 Ecclesia sancti Salvatoris de Lauro.
 Hic idem in suo exilio duos Dialogos
 de discrimine inter Nobiles, & plebejas
 familias elucubravit, quo tamen ope-
 re maximam omnium Nobilium invi-
 diam sibi accersivit. Fertur quoque,
 hunc solum illius ævi Virum existisse,
 qui historiæ rerum suo tempore gesta-
 rum conscribendæ aptus credebatur,
 quamvis ea, quæ posteris reliquit, ope-
 ra tam prolixo sermone sint conscripta,
 ut tunc, si hujus generis Historiam Uni-
 versalem edere voluisset, certe hoc
 opus in immensam molem excrevisset.
 Ceterum inter ingenii illius monumenta
 sunt I. Duodecim libri de Historia Ge-
 nuensium II. elogia clarorum Ligurum
 III. Tra-

Sæcul. XVI. III. Tractatus de laudibus Urbis Neapolitanæ. IV. Differtatio de ratione scribendi Historiam. V. Opusculum de causis, cur Turcarum Imperium tam amplum sit. VI. Tractatus de linguæ Latinæ usu, & præstantia. VII. De comparatione Philosophiæ cum jure Civili. VIII. De quibusdam erroribus Platoni ab Aristotele objectis. IX. De conjuratione Joannis Ludovici Flisci. X. De tumultibus Neapolitanis. XI. De homicidio Petri Ludovici Farnesii. XII. De sacro fœdere contra Selimum. XIII. De obsidione Melitæ, præter quædam alia opuscula.

§. XIV.

Adrianus Adriani mortuus.

*Sotwel de
Script. Societ.*

Nonnulli ad eundem hunc annum referunt obitum Adriani de Adriano Antverpiensis Jesuitæ, qui anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo quarto Lovanii Societatem ingressus est, ac in manibus celebris D. Kuartii Tapperi quartum suum votum nuncupavit, defuncto autem sancto Ignatio Romam pro eligendo Jacobo Lanesio supremo Societatis Moderatore accersebatur: ast factionibus quibusdam, quæ sui Instituti regulis adversæ quosdam tumultus quoad Societatis regimen suscitare potuissent, implici-

tus

tus re comperta quantocius in Belgium Sæcul XVI.
A.C. 1581.
fecellit, ubi nonnisi imbuendæ juven-
tuti, proximoque suo obsequium præ-
standi curæ summo studio intentus ra-
ro aliis exemplo prælucebat. Scripsit
plura pietatis opuscula Belgico idio-
mate elucubrata, ac sæpius prælo sub-
jecta: inter cetera vero præcipue com-
mendantur. I. Tractatus de instructio-
ne, seu interiori lingua Dei. II. De
Montibus Pietatis. III. De oratione
Dominica IV. tres tractatus de vita ac-
tiva, bonis temporalibus, & miseri-
cordiæ operibus. V. De origine, &
progressu vitæ monasticæ. VI. Tra-
ctatus de obedientia, paupertate Evan-
gelica, Confessione, & Communionem
frequenti, vel duntaxat annua, ubi Au-
thor discutit, an merita quis sibi com-
paret, si abstineat a Communionem: in-
super scripsit tractatum de inspiratione
Divina a Brunefio latine redditum, &
Coloniæ anno salutis nostræ millesimi-
mo sexcentesimo primo typis impressum.

§. XV.

*Sancti Ludovici Bertrandi Dominica-
ni Hispani pia mors.*

Die nona Octobris hoc item anno Lu- *Baillet vie
des Saints
au 9. d'Octo-
br.*
dovicus Bertrandus ex Ordine S.
Dominici animam Deo reddidit. Is
Valentiæ in Hispania prima Januarii die
anno

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

*Hilar de
Coffe hist.
Cath. des
homm. &
Dames
Illustr.*

anno post Christum natum millesimo quingentesimo vigesimo sexto ex Joanne Ludovico Bertrando præfatæ urbis Tabulario, & Joanna Angelica Xarque natus erat, & decimo octavo ætatis suæ anno, Christi vero millesimo quingentesimo quadragesimo quarto Ordinem sancti Dominici ingrediebatur, ubi primum Sacrificium incruentum die vigesima tertia Octobris anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo quadragesimo septimo obtulit. Postea cum summa populi utilitate, ac profectu in pluribus Valentiani regni urbibus Verbum Dei prædicavit, & novi orbis terras peragrare constituit, infidelibus Jesu Christi Evangelium annuntiaturus: obtenta igitur sui Præpositi Generalis venia, quamvis dissuaderent ferme omnes, Hispali navem conscendit, persuasus, quod Deo ipsum ad tam laboriosam expeditionem vocanti aures præbere teneatur: quapropter ibidem etiam propemodum infinitam animarum messem collegerat, adeo, ut de eo referatur, quod in unica die plusquam mille quingentos Paganos in nova Granata sacro fonte abluerit: cum autem crudelitatem, avaritiam, ac propudiosam vitæ licentiam, qua Ministrorum Hispanorum potissimi ulterioribus zeli sui progressibus obsistentes notati erant,

refrin-

refringere haud posset, Valentiam re-
 versus est, ubi sui Conventus ad san-
 ctum Onuphrium prope urbem, ac post-
 ea in Valentiano Monasterio ejusdem
 Ordinis Prior electus fuit, atque ibi-
 dem sanctæ suæ vitæ finem imposuit:
 anno autem post Christum natum mil-
 lesimo sexcentesimo nono a Paulo V.
 Beatorum Catalogo insertus, ac publi-
 co de ejus festivitate Officio honoratus,
 demum anno Salvatoris nostri mille-
 simo sexcentesimo septuagesimo primo
 a Clemente X. Sanctorum fastis adscri-
 ptus est.

§. XVI.

*Cleri Gallicani comitia in Gallis ce-
 lebrata.*

Anno sequenti millesimo quingentesi-
 mo octogesimo secundo Cleri Galli-
 cani Conventus celebrabatur in claustro
 Ecclesiæ ad Beatam Virginem Parisiis,
 ubi suas ædes habebat Reginaldus Bel-
 nensis Bituricensis Archiepiscopus,
 quem Arnoldus Pontacus Vasatensis
 Episcopus, necnon Claudius Angeneus
 Noviodunensis Comes, atque Antistes,
 & Barga Lugdunensis Archiepiscopi, &
 Vasconum Primatis Vicarius comita-
 bantur, præter secundi Ordinis Depu-
 tatos ex variis Provinciis: itaque hisce
 comitiis die vigesima octava Maji ini-
 tium

*Thu. l. 75.
 Spond. hoc
 ann. n. 23.*

Hist. Eccles. Tom. L.

C

tium

Sæcul XVI.
A C 1582. tium dabatur, eo potissimum fine, ut Philippi Castellani, qui supremus præfati Cleri Quæstor erat, rationes examinarentur. Ceterum hujus Conventus Promotor erat Langladus, Luetus vero illius Secretarius: porro in iisdem comitis illud confirmabatur statutum, quo cautum, ne ullus tanquam Deputatus, nisi saltem sacris Ordinibus initiatus esset, ad Cleri Comitia admitteretur: hæc cum agerentur, Rex Bellaquei morabatur, ad quem Bituricensis Archiepiscopus unacum Vasatensi, & Noviodunensi Episcopis fuerant ablegati, ut sæpius interposita innovarent postulata, vi quorum Tridentinam Synodum recipi, Ecclesiasticamque disciplinam, & Electionum jura restaurari petebant.

§. XVII.

Bituricensis Archiepiscopi oratio ad Regem.

Ab. & mem.
du Clerge an.
1646 t. I. p.
40.

Hic idem Archiepiscopus, qua erat facundia, & doctrina præditus, die decima septima Julii gravem orationem ad Regem habuit, qua præprimis sacrum Ordinem Regi commendavit, & decessorum suorum exemplis eum ad pietatem hortatus est, ita perorans: „Tamdiu felices fuere Reges, quamdiu „in Deum pii, in Ecclesiam, & Eccle-

„liæ

„fiæ Ministros munifici fuerunt: opposi-
 „tum vero ex Philippi pulchri, qui pri-
 „vilegia sacri Ordinis aut labefactavit,
 „aut plerumque abolevit, exitu patet,
 „cujus posteritas absque masculis hæ-
 „redibus decessit, translata in Valefio-
 „rum familiam regni successione, qui ob
 „contrariam causam, quod benefici er-
 „ga Ecclesiam fuerint, hucusque felicif-
 „sime regnaverunt: insuper regiam Ma-
 „jestatem suam Concilii Tridentini, quod
 „ad constituendam religionem, & disci-
 „plinam in domo Dei faciendam, plu-
 „rimum confert, publicationem urgere
 „debet, cum id præsentibus, & in-
 „stantibus Cæsaris, & omnium orbis
 „Christiani Principum Oratoribus cele-
 „bratum fuerit, cui religiose servando
 „se Regis ipsius Legati jurejurando ob-
 „strinxerunt: nec vero bonas leges con-
 „dere satis est, nisi & Magistratus pari
 „probitate iis præsent: enimvero Præ-
 „sules sunt Ecclesiæ Magistratus, quos
 „non solum vitæ sanctitate præ-
 „stare oportet, sed insuper ad mores ac-
 „cedere debet doctrina, prudentia, lin-
 „quarum scientia, & dicendi facultas,
 „ut populum edocere, & publice allo-
 „qui cum fructu valeant: igitur Viri do-
 „cti, eloquentes, probique ad Prælatu-
 „ras sunt nominandi: secus enim, si
 „cæcus cæcum ducit, ambo in foveam

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582

„cadunt. Verum aliquot abhinc annis,
 „ac præcipue a concordati tempore non
 „sine maxima populi offensione omnis
 „generis Clerici promiscue ad Ecclesiæ
 „dignitates imo, & Prælaturas fuerunt
 „promoti, & quidem per simoniam,
 „quod crimen est Deo abominabile,
 „necnon per nundinationes, turpia lu-
 „cra, fiducias, illicitas pactiones, pen-
 „siones privata auctoritate impositas,
 „plurima monstra pravo usu, ac sæculi,
 „seu bellorum licentia in Ecclesiam ir-
 „repperunt, ac nullibi magis, quam in
 „Franciæ regno frequentia sunt, adeo,
 „ut hodie illi sine auctoritate, ac hono-
 „re relinquuntur, qui virtute probita-
 „te, & scientia clari sunt, interim dun-
 „taxat ii, qui plus divitiis, aut favore
 „pollent, Ecclesiæ dignitatibus, hono-
 „ribusque conspicui cernuntur, cum ta-
 „men hi velut canes muti, qui latrare
 „nequeunt, suo munere fungantur, ac
 „suas oves omni ope destitutas dese-
 „runt, nonnisi vano Pastoris nomine,
 „& beneficiorum suorum redditibus con-
 „tenti: ut ergo huic malo efficax op-
 „ponatur remedium, unaomnes Regem
 „exoramus, ut antiquam electionum
 „libertatem in primariis sacri Ordinis
 „dignitatibus restituat, abdicato a se
 „nominationis jure, quod sibi arroga-
 „vit, licet ad summum Ecclesiæ, re-
 „gum

„guisque exitium tendat: hanc ob caus-
 „sam Ludovicus IX. optimus, & fan-
 „ctissimus Princeps allato a Pontifice di-
 „plomate, quo ei ad Episcopatus no-
 „minandi jus a Majoribus suis diu ante
 „usurpatum tribuebatur, non solum il-
 „lud recusabat, sed idipsum concerpi,
 „& exuri præsentis Pontificis Nuntio
 „jussit, addito, nolle se suas partes in di-
 „judicandis iis Viris interponere, qui
 „animæ suæ, ac conscientiæ judices
 „essent a Deo constituti, cum in eos
 „judicium penes solum Deum, & Ec-
 „clesiam esset: si vero hæc agendi ra-
 „tio usque ad nostram ætatem fuisset
 „continuata, nec Ecclesia, nec primus
 „regni Ordo funestam experiretur deso-
 „lationem, in quam hodiedum demer-
 „sus cernitur: itaque oppido necessa-
 „rium est, ut pristina electionum norma
 „ab ipsis Apostolis usitata revocetur; hi
 „enim invocato prius Dei auxilio in Ju-
 „dæ locum Matthiam elegerunt: si er-
 „go Ecclesiis electionum jus redditur,
 „brevi cessabunt corruptelæ, probique
 „Pastores sui muneris partes explebunt,
 „ac populi in obsequium Deo debitum,
 „quod ab servitio regis Majestati tribuen-
 „do separari nequit, redibunt: ceterum
 „Clerus ob novas decimas recens im-
 „positas ad extremam calamitatem est
 „reductus; nam omnem prorsus mo-
 „dum

Sæcul. XVI.
A.C. 1582

„dum transcendit, quod Rex duabus
 „decimis anno priori imperatis non-
 „dum satiatus adhuc tertiam partem ex
 „reditibus exigere audeat, atque ad il-
 „lam solvendam pauperes beneficiatos
 „adeo divexet, ut unus pro altero sol-
 „vere teneatur, cum tamen id divinæ,
 „& humanæ, imo & scriptæ legi ad-
 „versetur, quæ nequaquam permittunt,
 „ut quisquam alterius loco ad solven-
 „dum compellatur: aliunde vero tertia
 „hac tributorum exactione Rex promif-
 „sum in nupera pacificatione factum
 „violat, quapropter Ecclesiastici, cum
 „ejusmodi exactionibus satisfacere ne-
 „queant, suas Ecclesias deserere, gre-
 „gem suum absque divino officio, ac
 „instructione, sacramentorumque ad-
 „ministracione relinquere, imo ipsum
 „etiam statum suum immutare, aut eo
 „migrare coguntur, ubi saltem quod-
 „dam asylum reperire poterunt: igitur
 „Clerum, & Ecclesiam Gallicanam a
 „tam immoderatis exactionibus libera-
 „re, atque suis bonis, & possessionibus
 „restituere oportet. Postremo Archi-
 „præsul Regem rogabat, ut vivorum
 „Clericorum beneficia ob morbi, vel cu-
 „juscunque alterius causæ obtentum
 „nulli conferat, ne mortis votum contra
 „ejusmodi Beneficiatos inducatur.

§. XVIII.

§. XVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.*Responsum Regis ad Deputatorum
postulata.*

Absoluto hoc sermone Archiepiscopus hæc Cleri postulata Regi scripta tradebat, rogans, ut desuper responsum daret: verum Rex duntaxat hæc reposuit: „Sacri Ordinis mihi præcipua „est cura, sicut antea semper fuit, ceterum erit, ut ad eorum postulata brevi „respondeam., Ad hæc Bituricensis Archipræsul novam decimam Clero impositam remitti instabat, addens, sperare se, ab hoc onere Clerum liberatum iri, si regia sua Majestas serio allatas rationes perpendere vellet: attamen Rex suis exactionibus satisfieri voluit: quinimo haud benignius iidem Deputati habebantur in quibusdam privatis congressibus, quos cum primo Præsidente circa Concilii Tridentini promulgationem instituebant, quapropter Ecclesiastici sinistro hoc successu territi, sua comitia die nona Augusti hoc eodem anno millesimo quingentesimo octogesimo secundo solverunt.

§. XIX.

*Christophori Thuani primi Præsidis
obitus.*

C 4

Hoc

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

*Blanchard
hist. des Præ-
sid. au Par-
lem.*

*Hist. Thu.
ejus Filii l.
75.*

Spond. n. 24.

Hoc item anno accerrimus Gallicanæ libertatis Defensor, ac pro patriæ suæ bono maxime studiosus æmulator vitam finiverat. Erat is Christophorus Thuanus primus Parisiensis Senatus Præses, qui prima die Novembris annos septuaginta quatuor, duos menses, & quinque dies natus obiit: porro hic Regibus percarus, populo acceptus, ac non minus ob pietatem, morumque integritatem magni habitus, quam ob profundam eruditionem, & æquitatis studium celebratus fuit, quamvis autem Henricus III. ipsius monita flocci haberet, nihilominus ipsius jacturam lugebat, ac lacrimis deslebat, sæpius palam professus, quod ingruentibus turbis Parisina urbs nunquam seditionem movisset, si Thuanus Senatui præfuisset, quapropter idem Rex huic Viro justa solemnī pompa persolvi jussit, ejus corpore ad Ecclesiam sancti Andreæ de Arcubus delato, atque in familiæ suæ sacello terræ mandato, ubi vidua illius conjux sepulcralem inscriptionem, quæ hodiedum visitur, affigi curavit, & Johannes Brevotius sancti Severini Parochus orationem funebrem declamavit. Ceterum Thuanus plures reliquit liberos, atque inter ceteros celebrem Historicum Jacobum Augustum Thuanum præter Filiam nomine Catharinam, uxorem

rem Achillis Harlæi, qui post Soceri Sæcul. XVI.
fui obitum primi Præsidis munus obti- A.C. 1582.
nuit.

§. XX.

*Sancti Caroli sollicitudo erga gregem
suum in pietate conservandum.*

Interea sanctus Carolus Borromæus, *Giuff. vie de
S. Charles l.
6. c. 10.*
postquam Mediolanensi Ducatui no-
vus Governator præficiebatur, majo-
rem animi sui tranquillitatem nactus
pacis sibi redditæ opportunitatem eo
unice impendebat, ut cum majori sol-
licitudine gregi suo invigilare, suamque
Diæcesin perlustrare posset, quapropter
frequentius suos Ecclesiasticos congrega-
bat, ut de eorum moribus, præci-
pue vero de progressibus in pietate, &
disciplina certior fieret, atque illos suis
adhortationibus ad pristinum fervorem
revocaret, suisque sanctis præceptis cor-
ruptelas, quæ forte in Parochias irre-
pere possent, præpedire valeret: ineun-
te autem hoc anno omnem curam eo
impendebat, ne festis diebus non mo-
do durante divino officio, sed nec reli-
quo diei tempore larvati incederent, vel
ludicra spectacula, choreæ, aut alii
ejusmodi ludi instituerentur: enimvero
pio illius studio non sine maxima ani-
mi sui lætitia optatus adspirabat succes-
sus, quippe fideles dies Domino Deo sa-
cratos

Sæcul. XVI
A.C. 1582.

cratos in sacris pietatis operibus transigebant, quapropter hunc in finem gregem suum in continuis devotionis exercitiis distentum tenebat, postremis etiam diebus, quæ jejunium verum præcedunt.

§. XXI.

Sextum Concilium Provinciale a sancto Carolo celebratum.

*Giuff. l. 6. c. 13
Labbe Conc. t. 15. p. 706.
Spond. n. 21.*

Postea sanctus Carolus Borromæus die decima Maji sextam celebrabat provincialem Synodum, cui novem intererant Episcopi, iique erant Tortonenis, Cremonensis, Bergomensis, Brescienis, Astensis, Alexandrinus, Albiensis, Ventimiliensis, & Casalensis præter Aquensis, Novarrensis, Vercellenfis, Savonensis, & Laudensis Episcoporum Procuratores: postquam igitur sanctus Carolus hujus sacri confessus locum imaginibus, quæ Diæcesium in sua Provincia sitarum divos Tutellares exhibebant, exornari jusserat, ad initium hujus Concilii orationem habuit, in qua Episcopos Fratres suos ad amplectendam vitam vere Apostolicam hortabatur, & fusius excurrebat in explanandis illis Divi Pauli verbis, quæ in Actis Apostolorum leguntur: *Attendite vobis, Et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam*

clesiam Dei, quam aquisivit sanguine suo: nec illa Christi Domini verba apud sanctum Lucam prætermisit: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Hos textus præcipue Episcopis adaptari posse ostendit, eo quod hi utpote Apostolorum Successores cuncta hujus sæculi bona contemnerent, ac primorum fidei nostræ Pugilum vestigia premere teneantur: insuper illis ob oculos ponebat cunctas corruptelas, & depravatos mores, qui per Provinciam grassari dicebantur, quam in rem illis media hisce morbis applicanda proponebat, demum vero zelo prorsus Apostolico illos rogabat, quatenus perpenderent, quod tanquam spirituales Medici a Deo constituti remedia ad sanandum hoc vulnus necessaria exquirere adstringantur, porro nihil magis opportunum esse ajebat, quam decreta, & sacrarum Synodorum Constitutiones in usum deducere, eapropter ad eas exacte servandas omnem suam auctoritatem impendere suadebat. Denique hanc in rem proferebat illa verba, quæ olim Deus ad Josue dixerat: *Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo: sed meditaberis in eo diebus, ac noctibus, ut custodias, & facias omnino, quæ scripta sunt in eo.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

§. XXII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

§. XXII.

Statuta, & decreta hujus Concilii.

*Labbe l.c.
p. 716.*

Ceterum hujus Synodi decreta complectuntur triginta, & unum capita, in quibus præprimis agitur de iis, quæ conservandæ fidei obsunt, atque inter hæc confortium cum hæreticis, perversorum Codicum lectio &c. enumerantur. Postea pertractantur ea, quæ spectant ad Concionatoris officium, Sanctorum cultum, Festorum sanctificationem, Indulgentias pro quadraginta horarum precibus concessas, necnon Parochorum munia: differitur etiam ibi de rebus ad Sacramentorum administrationem requisitis, necnon de Baptismo, sacra Eucharistia, Pœnitentiæ Sacramento, infirmorum visitatione, ac de omnibus, quæ ad Sacramentum Ordinis pertinent. Postea Synodus Capitulorum munia, quando sedes vacat, præscribit, agitque de Cleri disciplina, sancto Missæ Sacrificio, divinis officiis, exequiis, solemnibus supplicationibus, Ecclesiarum cultu, necnon de Episcopis, eorumque jurisdictione tam contentiosa, quam gratiosa, ac denique decreta sanciantur de bonis Ecclesiasticis, visitatione Episcopali, Concilio Provinciali, Synodis, Beneficiorum collatione, foro Ecclesiastico, Matrimonio, ac

ac Christiana militum disciplina, & de- Sæcul. XVI.
 mum de fodalitatibus, piisque locis, & A.C. 1582.
 de modo in illis versandi. Postremo
 sanctiones decernuntur de Religiosarum
 Virginum monasteriis, necnon de iis,
 quibus ea ingredi licet, ubi circa hunc
 ultimum articulum Synodus hæc sta-
 tuit: si quis præter illis, quibus ejus-
 modi monasterii septa ex Episcopi licen-
 tia ingredi licet, id attentaverit, pæ-
 nam excommunicationis Pontifici reserva-
 tæ ipso facto subeat, aliasve arbitrio Epi-
 scopi: *Abbatissæ vero, Priorissæ, & alie
 Moniales, quæ Ecclesiasticos, aut laicos
 homines quavis causa, prætextu intra
 Monasterii septa absque Episcopi concessu
 literis consignato ingredi permiserint, ipso
 facto excommunicationis pœnam subeant, a
 qua e sanctionis sanctissimi Domini nostri
 Gregorii Papæ XIII. præscripto, non
 possint, nisi a summo Pontifice absolvi, præ-
 ter alias pœnas eadem constitutione pro-
 positas. Quæ vero Moniales absque Epi-
 scopi concessu scriptis exarrato, quemquam
 vel marem, vel sceminam, contra quam
 supra præscriptum est, ad colloctionem,
 rotarumve loca admiserint, biennio multa-
 tæ sint suffragio omni.*

§. XXIII.

Memphitica, seu Cairensis Synodus.

Eodem

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Labb. p. 882.
*Possiv. ap-
par. t. 2.*
*Spond. an-
nal. n. 2.*

Eodem hoc anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo Gregorii XIII. Papæ auctoritate alia Synodus Memphis, seu Cairi in Ægypto in mense Decembri celebrata, eaque tribus sessionibus expedita est, ad quarum primam Episcopi cum nonnullis hujus regionis Proceribus concurrebant, quamvis Patriarcha Alexandrinus unacum pluribus Abbatibus, ac triginta primæ Nobilitatis Viris nonnisi secundæ sessioni interesset. Iidem quoque tertiæ sessioni intervenerant unacum quibusdam Jesuitis eo a Papa decretis, inter quos præcipuus fuit Pater Joannes Baptista Romanus. Ceterum eo tempore præfata urbs circiter quinquaginta Cophtorum Christianorum millia recensebat: in prima autem hujus Synodi sessione discutiebantur causæ, ob quas hæc gens sese a Romanæ Ecclesiæ communione segregaverat, ubi tota culpa rejiciebatur in Pseudo-Synodum Ephesinam a Dioscoro hæretico absque ulla auctoritate congregatam, in qua recipiebatur error Eutychetis, qui duas in Christo naturas negabat, unde accidebat, ut Cophti tum morum perversitatem ignorantia adjunctes crederent, quod duæ naturæ in unica Verbi Hypostasi unitæ pariter duas Hypostasas efficerent, pro-
ut

ut Nestorius tradiderat, quam tamen Sæcul XVI.
A C 1582.
doctrinam genuina Synodus Ephesina
antehac condemnauerat.

Demum in secunda sessione toto studio Cophtis demonstrabatur, quod illorum errores priscis Conciliis, necnon fidei a divo Marco receptæ aduersentur, simulque, si duas in Christo naturas negarent, cuncta sus, deque vertent, ac ejusdem mendacii ope propugnarent, quod Verbum humanam non induerit naturam: postea autem Synodus ea, quæ hi hæretici objiciebant, diluebat: porro in alterum mensem rejiciebatur sessio tertia, in qua tamen nullo ferme negotio conventum, abolendam esse circumcisionem, quinimo postquam per integras sex horas de duabus in Christo naturis fuerat disceptatum, una omnes concordia suffragio hanc veritatem professi sunt, atque oppositam hæresin abjurarunt (*): quapropter

(*) Ita nempe quando Catholici contra hæreticos Christianæ fidei dogmata propugnant, aut veritatis efficacia victoriam reportant, & dissidentes ad Ecclesiæ unionem revocant, aut prævalente hæreticorum pertinacia nunquam eorum veneno inficiuntur, cum econtra, quoties hæretici etiam inter se digladiantur, nunquam in eorum disputationibus veri-

Sæcul. XVI. pter Synodus ita decidebat: *anathema*
A.C. 1582. *fit, si quis Christum humana natura spo-*
liaret, qui cum idem Deus, idem etiam est
verus homo, & divinam habet a Patre suo
jam inde ab omni æternitate naturam, &
humanam sumpsit ex Matre definitis tempo-
rum spatiis: ibidem quoque statuitur, Coph-
tos, quamquam duarum abstineant natura-
rum appellatione, non tamen negare,
quod Christus sit Deus, & homo, sed ab
ea loquendi ratione illos idcirco refugere, ne
consuetudo ipsa loquendi duas inducere videa-
tur hypostases.

Ceterum hæc Synodus nonnisi pri-
 ma Februarii die anno sequenti absolu-
 ta est.

§. XXIV.

Plurium Pontificum conatus in emen-
dando Calendario.

Paul. Jov. in elog. 149. *Ricciol. chr. ref.* *Blondel. hist. des Calend. Rom.*
 Cum longo temporis progressu adeo
 crassi, atque enormes errores in
 Calendarium irrepsissent, ut festa haud
 amplius debito tempore celebrarentur,
 necnon Paschatis solemnitatis, quæ tem-
 pore inter plenilunium, ac postremam
 primi mensis lunaris lunationem, seu
 lu-

veritas fuit dilucidata, sed semper ex affecta-
 to concordiae studio schismata, novæque se-
 ctæ fuerunt exortæ.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

lunam decrescentem occurrere debeat, quandoque ad secundum mensem Lunarem devolveretur, ac temporis progressu in solstitium æstivale, demum in Autumnum, imo etiam in hyemem incideret, hinc summi Pontifices, atque Episcopi hosce errores emendandi necessitate compulsi hac de re in Constantiensi, & Basileensi Concilio agere decreverunt, irrito tamen successu: equidem Alliacensis Cardinalis in Constantiensi, & Cardinalis Cusanus in Basileensi Synodo sat erudite ad promovendam hanc, quæ maximi momenti res erat, Calendarii Romani correctionem calamos suos exercebant, cum autem ad tanti moliminis opus vel opportunitas, vel animus Nicolao V, & Pio II. deesset, eapropter Sixtus IV. serio huic negotio insudare decrevit, hancque in rem ex Germania Romam celebrem Mathematicum nomine Joannem de Montereio accersebat, eumque Ratisbonensem Episcopum nominabat: verum hoc Viro præmatura morte erepto totum negotium a pluribus Pontificibus ad suos successores remittebatur, donec Leo X. hac de re in Lateranensi Concilio agere decreverat: verum nec id tum effectui datum; quippe duntaxat celebriores Europæ Astronomi sollicitabantur, ut exactos calculos

Hist. Eccles. Tom. L.

D

los

Sæcul XVI.
A.C. 1582.

los conficerent, atque correctionis normam conciperent, cujus ope præfati Concilii Patres hoc negotium perficere possent: ex his præcipuus erat Paulus Middelburgus Fossebrunensis Episcopus, qui quædam opuscula a se hac super re exarrata exhibebat, quin tamen quicquam decideretur: ceterum postquam prima Tridentini Concilii promulgatio fuerat facta, rursus invitabantur Doctores, ut discusso hoc argumento illius decisionem magis expeditam redderent, huicque operi præcipue insudabant Joannes Sepulveda Cordubensis, Joannes Franciscus Spinola patria Mediolanensis, Benedictus Maggiorinus, Lucas Guaricus, aliique, qui hanc in rem plura edebant opuscula; verum præfata Synodus fuerat incæpta, continuata, atque absoluta, quin tamen hæc controversia dirimeretur, quippe totum negotium ad sacram Sedem devolvebatur.

§. XXV.

Gregorii XIII. studium de emendando Calendario.

Thuan. l. 76. **R**egnante insuper Pio IV. & Pio V. malum magis adhuc augebatur, nec
Blondel. l. 2.
c. 1. Et suiv. quisquam remedium opponere audebat: tandem vero Gregorius XIII. hanc tot annis expetitam correctionem aggre-

gredie-

grediebatur, propterea celebriores Uni-
 versitatum Italicarum Astronominos in
 consilium vocabat, simulque datis ad
 Venetum Senatum literis Patavinæ
 Academiæ Doctores rogabat, ut & ipsi
 hac super re suas edicerent sententias:
 insuper plures alios Viros eruditos Ro-
 mam accersebat, ut hi cum ceteris
 conferrent.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1582.

§. XXVI.

*Varia Astronomorum sententia circa
 hanc emendationem.*

Attamen circa modum hanc correctio-
 nem instituendi diversa admodum
 erat Astronomorum sententia; nonnulli
 enim existimabant, quatuordecim, aut
 quindecim dies esse subtrahendos, ut
 æquinoctium ad vigesimam quartam,
 vel vigesimam quintam Martii diem, in
 qua tempore reformationis Julianæ, &
 in Nativitate Domini nostri Jesu Christi
 occurrebat, reverteretur, nam hac ra-
 tione putabant fieri, ut non modo Pa-
 scha, ceteraque festa mobilia simul ad
 statutos suos dies, sed etiam festa fixa
 ad idem reduci possent tempus, quod
 Ecclesia ipsis olim præfigere voluit, sic-
 ut Incarnationis Dominicæ festum ad
 æquinoctium Vernum semper celebrari
 voluit.

D 2

Alii

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Alii econtra Astronomi affirmabant, quod hæc subtractio in Bissextis faciendâ esset, atque ab illis intra quadraginta annorum spatium decem dies forent auferendi, cum hæc subtractio non tanti momenti esset, ac ferme nullam in Ecclesiasticis Officiis mutationem induceret. Non deerant alii, qui hanc eandem subtractionem a longioribus anni mensibus ita esse faciendam censebant, ut duntaxat a quovis mense, qui dies triginta, & unum numeraret, postrema dies auferretur, cum id intra biennii spatium effectui dari potuisset: verum cuncta hæc remedia nondum eo conducebant, ut æquinoctia ad suum reverterentur terminum: ad obviandum ergo huic quoque errori idoneum existimabant plures, si intra annos centum triginta, & unum dies unus demeretur, aut saltem unus in quodam ex illis annis, qui fluunt intra spatium, quod inter centum viginti octo, & centum triginta quinque annos intercurrit, dies præcidatur, idemque annus Bissextilis sit. Autumabant alii, quod intra quadringentos annos tres Bissextiles auferrentur, quæ sententia proxime ad primam Astronomorum opinionem accedebat, quamvis ii, ut majorem confusionem declinarent, hanc subtractionem in cujuslibet sæculi fine facien-

faciendam censerent, excepto quarto, ut more solito Bissextilis dies servaretur: insuper opinabantur nonnulli, cuncta festa mobilia certæ diei esse affigenda, ac præprimis perpetuo ritu Paschatis festum illa Dominica, quæ diei vigesimæ quintæ Martii proxima est, esse celebrandum, adeo, ut omnia festa intra unius septimanæ ambitum restringerentur, cunctaque a fixa die Incarnationis Dominicæ derivarentur, prout hodiedum Dominicæ, atque Adventus feriæ juxta fixam Nativitatis Dominicæ diem ordinantur.

§. XXVII.

Gregorius XIII. Papa Aloyfii Liliæ Systema amplexus.

Postea summus Pontifex ad Franciæ Regem literas dabat, ut pariter Francisci Fuxii Candalæ, Viri tam scientiarum laude, quam generis nobilitate clari sententiam hac in re exploratam haberet: hic vero ipsam hujus erroris originem esse investigandam, annumque exacte computatis momentis juxta solis cursum esse coordinandum, hacque ratione terminos æquinoctiis præfigendos censebat: cum vero interea Pontifex diversorum sententias colligendo intentus esset, Aloysius Lilius Romani Medici Filius, ac Vir lon-

Sæcul. XVI.
A C 1582.

Thuan. l. c.
Blondel l. c.
Bull. Const.
74.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

ge celeberrimus pro Calendarii emendatione quoddam volumen elucubrabat, eo autem, priusquam illud luci publicæ tradere posset, vivis erepto, Antonius illius Frater hoc opus Gregorio XIII. exhibebat, qui illud præceteris elucubrationibus, quas alii eruditi antea ediderunt, longe pluris habebat; quippe hic Vir novum Epactarum cyclum, qui cujuslibet anni augmento accomodus esset, juxta numerum aureum statuit, hacque ratione demonstravit, quod omnes Calendarii errores adeo firmiter emendari possent, ut nihil ultra immutare opus foret. Hoc felici invento lætus Pontifex Lili scriptum Christophoro Clavio Jesuitæ Germano tum Romæ Mathematices Professori tradebat, illudque ad Christianos Principes, ac celebriores Universitates transmittens hanc in rem ex Tusculo hoc anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo secundo die quarta Februarii diploma edidit, præcepitque, ut anno sequenti hæc correctio effectui daretur.

Ceterum hæc reformatio in hoc consistebat: Æquinoctium ad vigesimam primam Martii diem revocabatur, prout Concilii Nicæni tempore stabilitum erat: propterea ab anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo secundo de-

cem

cem omnino dies abſtrahebantur, cum Sæcul. XVI.
autem annus ſolaris ſit trecentorum A.C. 1582.
ſexaginta quinque, & Lunaris trecentorum quinquaginta quatuor dierum, differentia utriusque eſt undecim dierum, qui dicuntur Epactæ primi anni: porro ſecundo anno erunt bis undecim, ſeu viginti duo, & tertio debebunt eſſe triginta tres, ſed auferendus eſt menſis triginta dierum, & relinquentur tres Epactæ, & ita ſemper incremento undecim dierum, & diminutione triginta, ubi opus erit, uſque ad novendecim annos progrediendum erit, nam Cyclus lunæ periodus eſt novendecim annorum, uti Cyclus Solis eſt periodus annorum quater ſeptem, ſeu viginti octo annorum: porro illa periodus novendecim annorum aliter dicitur aureus numerus, & a Cenſorino vocatur annus Metonicus mutuato nomine a Metone ejus inventore, quo intervallo putatur luna redire in illud punctum cum ſole, a quo primum digreſſa erat: Lilius itaque auferendo illos decem dies, qui ſupra ſolis rationem excreverant, exemit quoque totidem dies ex epactis: præterea in ratione ſolis cum quadringentis annis tria bis ſexta eximenda ſint, ipſe Lilius Pitatum ſecutus poſt primum centenarium unum biſſextum exemit, & poſt ſecundum al-

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

terum, post tertium vero ultimum, interim postremum Centenarium jubet sine bissexto transigi ultimo, ita, ut a fine tertii usque ad finem quinti unus tantum bissextus eximatur.

De cetero cum summus Pontifex haud ignoraret, quod ad Paschatis festum exacte celebrandum necessario hæc tria conjungenda, ac firmiter stabilienda sint, nimirum ut certum indicaretur tempus Verni Æquinoctii, atque luna decima quarta in primo Mense, qui in eadem Æquinoctii die, vel proxime sequenti occurrit, accurate designaretur, prout etiam prima Dominica, quæ decimam quartam lunam sequitur, hinc idem Papa præcepit, ut Vernum Æquinoctium pristino suo loco, a quo circiter decem diebus erat amotum, necnon decima quarta Paschatis dies rursus suæ Sedi, a qua quatuordecim diebus, & amplius distabat, restituerentur: insuper etiam medium præscribebat, cujus ope deinceps Æquinoctii tempus esset stabile, & decima quarta luna in eodem loco permaneret: itaque in suo diplomate mandabat, ut de Mense Octobri anni millesimi quingentesimi octogesimali secundi decem dies inclusive a tertia nonarum usque ad pridie Idus eximantur, & dies, qui S. Francisci festum quarta nonas celebrari

lebrari solitum sequitur, dicatur idus
 Octobris, hacque ratione Vernalis æqui-
 noctium ad vigesimam quartam Martii
 reduceretur, prout a Concilii Nicæni
 Patribus erat constitutum: præterea,
 ut hoc Æquinoctium semper vigesimæ
 primæ Martii diei affixum permaneret,
 præcepit, ut Bissextum quarto quovis
 anno continuaretur, præterquam quo-
 libet centesimo anno, quo nullus erit
 Bissextum, sicuti supra diximus. Postea
 in sua Bulla Pontifex ita prosequitur:
 „ut decima quarta Paschalis recte in-
 „veniatur, itemque dies Lunæ juxta
 „antiquum Ecclesiæ morem ex Marty-
 „rologio singulis diebus ediscendi fidei
 „populo vere proponantur, statuimus,
 „ut amoto aureo numero de Calenda-
 „rio, in ejus locum substituatur Cy-
 „clus Epactarum, qui ad certam (uti
 „diximus) aurei numeri normam di-
 „rectus efficit, ut Novilunium, & de-
 „cima quarta Paschalis vera loca sem-
 „per retineant, idque manifeste appa-
 „ret ex nostri explicatione Calendarii,
 „in quo descriptæ sunt etiam tabulæ
 „Paschales secundum priscum Ecclesiæ
 „ritum, quo certius, & facilius sacro-
 „sanctum Pascha inveniri possit. Po-
 „stremo quoniam partim ob decem dies
 „de mense Octobri anni millesimi quin-
 „gentesimi octogesimi secundi, qui cor-

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

Sæcul. XVI. „rectionis annus recte dici debet, exem-
A. C. 1582. „ptos, partim ob ternos etiam dies
 „quolibet quadringentorum annorum
 „spatio minime intercalandos interum-
 „patur, necesse est Cyclus literarum
 „Dominicalium viginti octo annorum ad
 „hanc usque diem usitatus in Ecclesia
 „Romana; volumus in ejus locum sub-
 „stitui eundem Cyclum viginti sex an-
 „norum ab eodem Lilio tum ad dictam
 „intercalandi biffexti in centesimis an-
 „nis rationem. „

§. XXVIII.

*Novum Calendarium in Gallis re-
ceptum.*

*Thuan. &
Blond. l. c.*

Hæc Pontificis Constitutio in Italia,
 aliisque vicinoribus Provinciis ex-
 acte servabatur, attamen Galli hoc sy-
 stema amplecti aliquamdiu tergiversa-
 bantur, tandem vero Rex die tertia No-
 vembris hanc in rem promulgabat edi-
 ctum, quod nullo obnitente in Senatu
 ad tabulas relatum ubique divulgaba-
 tur: ibidem autem Rex præcipiebat,
 ut a Mense Decembri decem dies de-
 merentur, atque a nona præfati Men-
 sis die statim ad vigesimam transfiretur,
 proin Nativitatis Dominicæ dies hoc
 anno die decima quinta Decembris ce-
 lebraretur. Postea Gallorum exem-
 plum sequebantur Belgæ procurante
 Ande-

Andegavenſi Duce, qui velut harum Sæcul. XVI.
 omnium Provinciarum Princeps agno- A.C. 1582.
 ſcebatur, ac ſummi Pontificis gratiam
 hæc in re demereri gaudebat: præterea
 anno Salutis noſtræ milieſimo quingen-
 teſimo octogefimo tertio in Hollandia, &
 Friſia idem Gregorii Pontificis ſyſtema
 adoptabatur, quamvis Ultrajectenſes, &
 Geldrienſes priſtinum calculi errorem
 deſerere renuerent.

§. XXIX.

*Novum Calendarium in Comitibus Au-
 guſtanis propoſitum.*

Græci Schiſmatici, necnon Germa- Thuan. l. 76.
 niæ, Sueciæ, Daniæ, & Angliæ Victorel
 Proteſtantes novi hujus Calendarii apud Ciar.
 uſum, quamvis de ejus neceſſitate ipſi- pag. 15.
 met convicti eſſent, recipere abnuebant,
 nulla alia ducti ratione, niſi quod hæc
 emendatio facta fuiſſet a Principe Ec-
 cleſiaſtico, cujus jurisdictionem ipſi
 non agnoſcerent: nihilominus ſummus
 Pontifex omnem impendit operam, ut
 hæc Correctio in Germania acceptare-
 tur, quam in rem Madrutium Cardi-
 nalem Tridentinum Episcopum ablega-
 bat, cui Imperator ſpondebat, quod in
 comitiis Auguſtæ die vigefima ſeptima
 Junii

Sæcul. XVI. Junii celebrandis hanc rem proponere
A.C. 1581. velit. (*)

§. XXX.

*Saxoniae Elector hujus Calendarii ac-
 ceptationi oblitatus.*

Thuan. l. 76. Ad hæc comitia Cæsar unacum Saxo-
 niæ Electore, Megapolitano Duce,
 aliisque Principibus accesserat, ubi ad
 exitum hujus Conventus de promul-
 gatione novi hujus Calendarii a Gre-
 gorio XIII. propositi agebatur, Saxone
 hunc in modum perorante: „Ne no-
 „vum hoc Calendarium acceptetur, in
 „hoc negotio Cæsar, & sacri Imperii
 „auctoritas, & existimatio vertitur;
 „cum enim in dies Pontifex dolis, ac machi-

(*) Ecce rationem, ob quam cuncta, quæ
 a Catholicis scribuntur, fiunt, & dicuntur,
 hæreticis displicent, licet varios suæ perti-
 nacitatis obtentus studiose quærant, prout ad-
 versus Concilium Tridentinum prætexebant:
 quis vero unquam sibi persuadere potuisset,
 quod sese veritati etiam ad oculum in hoc
 Concilio demonstratæ subicere voluissent il-
 lius Sectæ Viri, qui etiam in re Religionem
 non adeo propinque concernente unice ideo
 adversari certabant, quia a Catholicorum in-
 genio exculpta fuit, quamvis ipsimet illius ne-
 cessitatem agnoscerent, ac melius systema in-
 veniendo impares essent.

„machinationibus Imperii auctoritatem
 „convellere nitatur, hinc non commit-
 „tendum est, ut nos rem ad ejus dignita-
 „tem, atque adeo Imperii Majestatem
 „tantopere pertinentem neglexisse vide-
 „amur: de cetero anni, qui nunc ab
 „omnibus nationibus observatur, ratio
 „a Julio Cæsare instituta fuit, & dein
 „Carolus Magnus Imperii in occidente
 „conditor, Calendarium ipsum, & no-
 „mina mensium Teutonica lingua Ger-
 „manis dederat: Canon vero Concilii
 „Nicæni de Paschali celebratione non
 „Pontificis Romani, qui ea potestate,
 „ac auctoritate, quam nunc sibi vendi-
 „cat, minime tunc fruebatur, sed com-
 „muni tam Constantini Cæsaris, qui
 „Synodo præfuit, quam Patrum de-
 „creto conditus fuit; nam Concilia ipsa
 „tum non a Pontifice, sed ab Impera-
 „toribus Romanis indici solita erant,
 „sicuti Synodum Constantiensem Cæsar
 „Sigismundus recenti adhuc hominum
 „memoria indixerat, & jus constituen-
 „di non solum Episcopos in Germania,
 „sed etiam Pontificem Romanum penes
 „Cæsarem ante, & post Caroli Magni
 „tempora usque ad Otthonem I. & dein-
 „ceps usque ad Gregorii VII. Pontifi-
 „cis ætatem fuit: cavendum igitur,
 „ne Calendarii, quod correctione in-
 „digere minime inficias eo, emendan-
 „di

Sæcul. XVI.
 A. C. 1582.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

„di prætextu novam, & inusitatam Pon-
 „tifici in Imperium, ac Cæsarem ipsum
 „jurisdictionem, & mandandi potesta-
 „tem tribuamus, præsertim cum Cæ-
 „sare haud consulto, & non requisito
 „Imperii Principum, & ordinum con-
 „sensu res tanta a Pontifice suscepta sit:
 „placet igitur, ut præprimis delibera-
 „tur, ad quem anni, quem ab omni-
 „bus nationibus eadem forma recipi
 „publici commercii maxime interest,
 „emendandi, & passim promulgandi
 „jus pertineat: præmissis hisce tum de
 „re ipsa, de qua minime cum Lilio con-
 „venimus, facilis erit disquisitio.,

Ad hæc Electoris verba ejusdem
 cum illo sententiæ omnes ceteri Ordi-
 nes, cunctique Confessioni Augustanæ
 addicti erant, quapropter Cæsar hoc
 negotium ad aliud tempus remisit, &
 veterem Calendarii formam hæctenus
 in Cameræ Cæsareæ judiciis usurpatam
 illò adhuc anno servari præcepit: ne
 vero ex hac diversa computandi ratio-
 ne in Regnis, ac civilis Societatis acti-
 bus ulla confusio oriretur, quoties ad
 illos, qui annum Julianum retinebant,
 scribebatur, adjuncta fuere diei apposi-
 tæ hæc verba: *juxta stylum veterem*; ista
 vero: *juxta stylum novum* apponebantur
 ab illis, qui annum Gregorianum ac-
 ceptarunt: verum hæc scribendi forma

a ne

a nemine nisi a Protestantibus hodie-
dum usurpatur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582

§. XXXI.

*Græcorum Schismaticorum ratio no-
vum recipiendi Calendarium.*

Poloniæ Rex cum Calendarium Gre-
gorianum ab omnibus suis subditis
recipi vellet, Rutheni, seu Russi Græ-
corum schismate impliciti sese huic præ-
cepto subdicere renuebant, instigante
eos Jeremia Patriarcha Constantinopo-
litano, qui, ut inquiebat ipse, nondum
fatis penetrabat rationes, quibus La-
tini ad tanti momenti mutationem fuif-
sent inducti: postquam vero Papa eis-
dem hæc rationes exponi curaverat,
non modo hic idem Patriarcha sese sub-
jecit, sed ipse etiam ad summum Pon-
tificem Deputatos ablegabat, qui suo
nomine promitterent, quod omnes hanc
emendationem recipere, eamque ex-
acte sequi vellent: vicissim vero Ponti-
fex duos Nuntios ad Jeremiam decre-
verat unacum literis, donisque, quæ
eidem Patriarchæ Gallus, & Venetus
Oratores coram Amurate Turcarum Im-
peratore offerebant: quapropter Jere-
mias ab illo temporis articulo se pluri-
mum Ecclesiæ latinæ propensum exhi-
bebat, literisque submissione plenis
ad summum Pontificem datis eidem
pretio-

Possev. t. 2.

apparat.

Spond. n. 18.

V. Florel.

apud Ciac.

pag. 16.

Sæc. XVI.
A.C. 1582.

pretiosas reliquias trans mittebat, pollicitus, quod hoc Calendarium recipere, ac Ruthenos, ceterosque Græcos ad imitandum ipsius exemplum inducere velit: verum paulopost Jeremias Amuratis jussu in carcerem detrudebatur, falso accusatus a Macario Cæsariensi Episcopo, qui data Turcis pecunia in Jeremiæ locum intrusus est: porro hic ad Oratoris Gallici preces condonata mortis pœna non nisi ad Rhodum Insulam relegatus fuit, ubi largis suppetiis in suo exilio a summo Pontifice adjunctus Cardinalium Collegio fuisset adscriptus, si in libertatem asseri potuisset.

Pariter Bartholomæus Scultetus celebris Mathematicus hanc Calendarii emendationem in Lusatia acceptari curabat, hanc in rem affirmans, quod omnes, qui novæ huic computandi rationi sese opponerent, in plena luce meridiana cæcutire velint, nihilominus non deerant tam ex Catholicis, quam ex hæreticis nonnulli, qui contra hanc correctionem varia opponerent, atque illius errores detegere niterentur. Hos inter Meslinus Goppenghensis Tubinganus Mathematices Professor contra Lili computum duos conscripsit libros, quos tamen quantocius Clavius celebris Jesuita confutabat, edita Calendarii

darii Gregoriani apologia, quam Rudolpho Cæsari nuncupabat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

§. XXXII.

Variae Gregorii XIII. Constitutiones.

Hoc item anno Gregorius XIII. summus Pontifex Norbertum Magdeburgensem Archiepiscopum Ordinis Præmonstratensium Fundatorem Sanctorum fastis adscripserat. Hic anno Christi millesimo octogesimo natus in sua Diæcesi die sexta Junii Anno Incarnationis Dominicæ millesimo centesimo trigesimo tertio obiit, ac propterea festus illius dies itidem sexta Junii celebratur. Idem quoque summus Pontifex diplomate die vigesima prima Januarii edito fideles hortabatur, ut pauperes Presbyteros Anglos in Rhemeni Collegio subsistentes, aliosque patria sua extorres, ac in variis Regnis dispersos eleemosynis sublevarent: eodem pariter anno die prima Februarii Papa per aliam Constitutionem Religiosis ex ordine sancti Antonii Vienneensis permisit, ut ad sublevandam suorum Hospitalium paupertatem eleemosynas colligere possent, quin propterea hæc concessio quicquam Tridentino, quod ejusmodi collectiones inhibuit, Concilio derogaret, cum illud duntaxat quæ-

Bull. Const. 72. Et seq. pag. 486.

Hist. Eccles. Tom. I. E. storum

Sæcul. XV. forum abusus tollere intenderit: præ-
A. C. 1582 terea tertia exstat Constitutio, qua Ca-
 lendarii emendatio, cujus supra memi-
 nimus, confirmatur: quarta autem Con-
 stitutione ad Patrem Claudium Aqua-
 vivam supremum Jesuitarum Præposi-
 tum directa Pontifex hujus Societatis
 Sacerdotibus Confessariis literas sacræ
 Pœnitentiariæ aperiendi, omnesque
 pœnitentes, qui ad eos recurrunt, ab-
 solvendi facultatem indulfit, eidemque
 Præposito per aliud diploma pacta in-
 eundi, alienationes, aliosque contra-
 ctus faciendi potestatem concessit. (*)
 Sexta Constitutione idem Pontifex Je-
 suitis permisit, ut etiam extra quatuor
 tempora a jure statuta a quocunque An-
 tistite de licentia suorum Prælatorum
 ad sacros ordines transire possint, ha-
 bita licentia Præpositi Generalis.

Septimum diploma die quinta De-
 cembri editum Concilii Tridentini pro-
 hibitionem de duellis extendit ad duella
 privatim commissa. Denique Papa die
 decima Decembri aliam promulgabat
 Constitutionem, vi cujus Bononiensis
 Ecclesia in Longobardia ad Metropolita-
 nam

(*) Eadem etiam Constitutio Jesuitis con-
 cedit, ut obtenta Præpositi sui licentia ad aliorum
 Religiosorum Ordines transire valeant.

tanam erigebatur, atque soli sacræ Sedi subiciebatur: porro primus hujus Urbis Archiepiscopus nominabatur Paleottus Cardinalis, cui Papa Suffraganeos adjecit Parmensem, Placentinum, Regiensem, Mutinensem, Imolensem, Cerviensem, & Cremonensem Episcopos: verum progressu temporis Paulus V. Cerviensem, & Imolensem Ecclesiam Ravennatensi Archiepiscopo subjecit, Bononiensi autem horum Suffraganeorum loco Burgensem Episcopum adjecit.

§. XXXIII.

Coloniensium tumultus propter hujus Urbis Archiepiscopum.

Cum interea Coloniensis Electoratus ob fidei defectionem, qua hujus Urbis Archiepiscopus sese polluerat, gravibus omnino tumultibus agigaretur, summus Pontifex pariter ad sedandas hasce turbas nullum non movebat lapidem. Ceterum hic idem Præful erat Gebhardus Truchsesius ex illustri Familia Comitum de Walburg in Suevia ortus, atque Othonis Truchsesii vulgo Augustani Cardinalis vocati Nepos, qui vix Coloniensem sedem adeptus Agnetem de Mansfeld Geresheimensis Monasterii Monialem, atque Ernesti Mansfeldii Sororem deperire cœperat, cumque insanum suum amorem reprimere

*Michael
Isselt hist.
belli Colon.
Spond. an-
nal. n. 20.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1581.

adeo non intentus esset, ut sui officii, quod Religioni, ac statui sacro libere assumpto debebat, immemor hanc Virginem Bonnæ ineunte hoc anno sacri-legis nuptiis sibi copularet: quoniam vero sceleris abyssum plurimum criminum abyssum invocat, hinc idem Præsul relicta vera fide Augustanam Confessionem in suum Electoratum invehere moliebatur, ut suam ditionem, licet conjugatus esset, libere retinere posset: verum Catholici scelestis ejusmodi consiliis sese opponere totis viribus adlaborabant, ubi tamen hoc negotium ad Augustana comitia remissum erat, Nuenarius, & Salmensis Comites perveris Truchsesii, cui sanguine juncti erant, machinationibus suffragabantur, ac nequidem expectata comitorum sententia Nuenarius Comes Protestantes sollicitabat, ut in Mechterensi pago die septima Julii publicum sectæ suæ cœtum haberent: attamen ea temeritate hujus loci Magistratus tantopere irritabatur, ut in congregatos hæreticos tormenta explodere pararet: Coloniensi autem Capitulo hæc diffidia componere intento Malheimi conventus indicebatur, cui etiam Gebhardus intererat, qui Nuenarium eo adegit, ut Mechteranii ab hæreticis concionem haberi prohiberet, ipse vero post-

ea

ea secessit Comitia accessurus, ad quæ etiam Capitulum Fridericum Saxonem, qui hujus Ecclesiæ Canonicus erat, deputabat: interea Coloniensis Senatus edito decreto præcepit, ut exteri omnes, qui ab anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto Coloniæ sedem fixerant, ac præter Religionem Catholicam alteri sectæ adhærebant, intra unius Mensis spatium ex Urbe emigrarent: insuper Conciones haberi, severe interdixit.

Sæcul. XVI.
A. C. 1582.

Altera ex parte Truchsesius, cum Augustanæ Urbi jamjam appropinquaret, comitia accedere a Cæsare prohibetur, quin ejus Deputati quicquam eorum, quæ desiderabant, ab Imperatore obtinere possent: ergo Gebhardus, quod voluntario consensu obtinere non posset, per obfirmatam armorum violentiam perfringere paratus copias conducit, ac repentina vi Bonnensem Urbem obruit, vicinisque pagis præsidario milite munitis Monasteria ac Diæcesis thesaurum, qui in arce Bruelana custodiebatur, diripuit, novosque milites conscripsit, & subditos in Senatum Coloniensem concitare nisus est, qui nihilominus fideles permanferunt.

Hæc dum interea geruntur, Coloniense Capitulum summum Pontificem de tota rei gestæ serie per suos Deputa-

Sæcul. XVI. A.C. 1582. tos edocet: unde Gregorius XIII. hausta aliunde hujus seditionis notitia, die quinta Decembris datis literis Truchesium ad officium redigere adlaborabat, insuper hanc in rem ipsemet Cæsar ad eundem perscribat: nec minus etiam Pontifex Trevirensis Archiepiscopum rogabat, ut cum Truchese conferret, eidemque labem nomini suo iniustam, ac calamitatem suæ Diœcesi illatam ob oculos poneret: verum omnes hæ rationes haud ultra expugnare poterant hujus Præsulis animum, qui infano amore obcæcatus se a Protestantibus Principibus potenter adjutum iri sperabat.

Cum autem fama spargeret, quod eo rem deducere intendat, ut tam Archiepiscopatus, quam Electoratus hæreditario jure deinceps ad posteros, filiosque suos devolverentur, hinc editum promulgabat, in quo nequiter interposita etiam juramenti religione profitebatur, quod ab eo tempore, quo per divinam clementiam a Papatus tenebris ereptus esset, atque oculos suos Verbi Divini luce illustratos per Dei gratiam haberet, nihil aliud exoptarit, nisi ut in sua vocatione persistere, ac juxta conscientiae suæ leges sui officii partes explere, gregique suæ curæ demando puriorem doctrinam, legitimumque

mumque Sacramentorum usum propi- Sæcul. XVI.
 nare posset, interim spondebat, nul- A.C. 1582.
 lam vim se conscientiis illaturum, sed
 unice optaturum, ut quivis ex utraque
 Religione in Imperii comitiis approbata
 alterutram, quæ præplacuerit, pro suo
 arbitrio amplectatur: de cetero autem
 inquietabat, quod nunquam in mente ha-
 buerit, Capitulum suo electionis jure
 privare, minus vero ejus privilegia,
 atque immunitates infringere, adeo,
 ut tunc, si eum vel brevi, vel nonnisi
 post longævus annos mori contingeret,
 aut ob temporum vicissitudines Electo-
 ratum abdicare cogeretur, novam ele-
 ctionem ad Capitulum pleno jure de-
 volvi sincere vellet.

§. XXXIV.

*Pretiosa mors sanctæ Theresiæ Car-
 melitarum Fundatricis.*

Hucusque sancta Theresia suo Carme- Riberavit.
 litarum Discalceatorum Ordini ad S. M. Te-
 vitæ perfectionem promovendo semper resia l. 3.
 immoto studio intenta erat; postquam cap. 15.
 enim ferme viginti suæ reformationis Ville fore
 Monasteria erexerat, tandem nullis ad ibid Hist.
 versitatibus, quas malignus hostis ad- Ref. Carmel.
 versus eam suscitaverat, unquam fracta,
 minus vero a firma in Deum fiducia,
 ac patientiæ studio dejecta Burgis di-
 scessit, & Palentiam, inde vero Medi-
 nam

Sæcul. XVI
A.C. 1582.

nam profecta est, Abulam, cujus Monasterii Priorissa erat, secessura: cum vero Medinæ ageret, eam Carmelitarum Vicarius Provincialis Albæ Ducissæ nomine rogabat, ut Albam concederet, quo etiam die sancto Matthæo sacra jamjam morbo correpta advenerat, ubi per aliquot horas cum Ducissa colloquens ad Carmelitarum Virginum Monasterium in eadem Urbe situm secessit: altera vero die piis exercitiis vacans ab eo tempore usque ad sancti Michaelis festivitatem ægre vitam trahebat, cumque eadem die sanguinis fluxu laborare inciperet, vitæque suæ finem appropinquare sentiret, lectum petiit, atque Vicarium Provinciale advocans extrema morientium Sacramenta sibi administrari efflagitavit, & postea ad carissimas suas Filias conversa, his verbis eas alloquebatur: *obsecro vos in Domino, filix meæ charissima, ut primævas instituti leges simul, & constitutiones quam accuratissime, integerrimeque observetis: simul etiam pravum, quod hæc parum diligens vobis Religiosa dedit, exemplum nolite, quaeso, respicere, sed quidquid hoc ipso deliqui, ejus a vobis mihi velim veniam dari.*

His dictis sacratissimum Dominici Corporis viaticum cum summa animi demissione, ac maximo pietatis sensu rece-

recepit, altera autem die feria quinta, ^{Sæcul. XVI.}
 quarta Octobris, postquam per quatuor- ^{A.C. 1582.}
 decim horas cum morte luctata erat,
 circa nonam noctis horam Creatori suo
 animam reddidit: cum vero tum hic
 ipse flueret annus, quo facta temporum
 est, & Calendarii correctio, decem ex
 illo sublatis, qui excreverant, diebus,
 idcirco primus post ejus obitum dies
 fuit ejusdem mensis decimus quintus,
 quo ejus festivitatem Ecclesia celebrat,
 quamvis dies obitus sui tum computa-
 tus fuerit pro decima quarta Octobris.
 Ceterum S. Theresia vivebat annos se-
 xaginta septem, menses sex, & dies
 septem, ex quibus quadraginta, & se-
 ptem in vita religiosa traduxit, eo-
 rumque viginti septem primos in In-
 carnationis cœnobio, & posteriores vi-
 ginti in originaria, primigeniaque Car-
 melitarum Regula transegit.

Altera post obitum die Corpus ejus
 Albæ in Cœnobii Choro cum magna
 pompa sepeliebatur, postquam vero hoc
 monumentum anno sequenti die quarta
 Julii fuerat apertum, sacrum Theresiæ
 Corpus omnino integrum, atque adeo
 sanum, sicuti in die obitus sui erat, re-
 pertum est, ac tam gratum exhala-
 bat odorem, ut ejus suavitas per to-
 tam Ecclesiam diffunderetur.

Sæcul. XVI.

A.C. 1582.

§. XXXV.

Pia hujus Seraphicæ Matris opera.

Ribera l. 5. Seraphica hæc Virgo plura composuit opuscula, in quibus Spiritus Sancti unctio abundantissime invenitur: præcipue vero vitæ suæ, suarumque foundationum historia prorsus singularis, atque ad vitæ perfectionem mire conduens est, atque eminent vitæ suæ relatio, quam nonnisi ex spiritualis Moderatoris sui præcepto inchoabat, atque anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, cum Toleti moraretur, absolvebat: insuper ut Patris Bannesii celebris Dominicani, cui tum animæ suæ directionem commiserat, votis satisfaceret, de novæ reformationis suæ monasteriis, eorumque Foundationibus librum conscribere cæpit, atque ad finem anni millesimi quingentesimi septuagesimi quinti ultimam manam admovit eidem huic historiæ, quam anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, cum Salmanticæ ageret, Patris Ripaldæ Jesuitæ, qui tum ejus conscientiam moderabatur, jussu, necnon Patris Rouæ consilio incepit: ceterum hæc sancta præter hanc historiam nullum omnino opus exarrabat, in quo clarius virtutum suarum eminentia depingi posset: insuper
ibidem

Sæcul. XVI.
A. C. 1582.

ibidem jucunda prorsus, atque ad cientes legentium animos apta dicendi ratione articulatim suorum Conventuum foundationes describat, ac nunquam apertius sanctam mentis suæ hilaritatem, serenitatemque prodebat, quam dum varios, adversosque casus, & laboriosa non minus, ac permolesta itinera, quæ suscipere cogebatur, descripserat: porro inter reliqua hujus sacræ Heroinæ opera etiam recensetur tractatus *de via perfectionis*, quem anno post Christum natum millesimo quingentesimo sexagesimo quarto ejusdem Patris Bannelii jussu elucubravit, simplici quidem, sed pro argumenti dignitate eleganter aptato stylo usa: reperiuntur quoque ibidem eximia prorsus media ad vitam spiritualem admodum opportuna, & ut paucis absolvam, hoc opus præ ceteris ejusdem piis opusculis utilitate sua longe præstantissimum est: præterea alium pariter librum, cum diutius Toleti versaretur, conscripsit, cui titulus: *Castellum animæ*, quod ob sacræ doctrinæ sublimitatem paucorum intellectum adæquat, nec minus ejus meditationes, quibus sese post receptam sacram Synaxin impendebat, efficaci fervore, sanctisque animi effusionibus in Deum plenæ sunt: porro cum Vallesoleti ageret, manum admovere cepit

Sæcul XVI.
A.C. 1582.

pit suæ *explanationi in Cantica Cantico-
rum*, cujus tamen operis nonnisi frag-
mentum ad nos pervenit. Præter hæc
anno a partu Virginis millesimo quin-
gentesimo septuagesimo octavo librum
suum concinnabat *de modo visitandi Mo-
nasteria*, ubi monitis cælesti prorsus
prudencia repletis describit sollicitu-
dinem, quæ tam circa res spirituales,
quam temporales Monasticis Societati-
bus impendenda foret. Denique quam-
plurimæ exstant epistolæ ab hac sancta
Spiritus Magistra exarratæ, quas in
unum volumen collectas Joannes
Palafox Osmensis Episcopus notis il-
lustrabat, quæ postea publico prælo
divulgabantur unacum glossa, seu can-
tico in lingua Hispana concinnato, ac
post sacram Communionem recitando.

§. XXXVI.

Justiniani Cardinalis obitus.

*Ciacon. t. 3.
pag. 1056.
Razzius de
vit. illustr.
Ord. Præd.
Richard de
Script. ejus-
dem Ord.* Paucis post sanctæ Theresiæ obitum
diebus Vincentius Justinianus Car-
dinalis mortalitatem exiit. Is in In-
sula Chio ex nobilissima Justinianorum
familia, quæ in præfata Insula sedi
fixerat, die vigesima septima Augusti
Anno Salutis nostræ millesimo quingen-
tesimo decimo nono natus erat: cum
autem a piissimis suis parentibus edu-
catus Christianam pietatem cum lacte
mater-

materno suggeret, dein percurso stu-
 diorum studio Ordinem sancti Dominici
 in eadem Urbe ingressus solemnibus voto-
 rum sponione totum sese Deo sacra-
 bat, atque inde Genuam profectus Phi-
 losophiæ, ac Theologiæ operam dabat:
 postea vero a Stephano Ufusmario Ge-
 nerali Ordinis sui Magistro Romam d-
 vocatus eidem a secretis inserviebat,
 quo munere per decem omnino annos
 cum tanta prudentia, ac nominis sui
 exultatione defunctus est, ut primo
 Angliæ Provincialis, ac demum die
 vigesima octava Maji Anno Domini mil-
 lelimo quingentesimo quinquagesimo
 octavo, ætatis suæ nonnisi trigesimo
 octavo Generalis Magister Ordinis sui
 renuntiaretur: postquam igitur in Gal-
 liis cuncta Ordinis sui Monasteria lustra-
 verat, Tridentum se contulit, ubi Con-
 cilio Anno millesimo quingentesimo se-
 xagesimo secundo, & tertio interfuit,
 inde autem redux Hispaniæ monaste-
 ria visitabat, atque anno Christi mil-
 lesimo quingentesimo sexagesimo sexto
 Romam reversus Pio V. sua præstabat
 obsequia, a quo etiam Pontifice paulo-
 post in Hispaniam rursus ablegabatur,
 demandatis secretis, maximique mo-
 menti negotiis, quæ tamen ipse cum
 prospero successu gerebat, cumque ad-
 huc legatione apud Philippum II. Hi-
 spânia-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1582.

Sæcul. XVI spaniarum Regem fungeretur, Papæ
A.C. 1582. literas accepit, quibus ei nuntiatum,
 quod die decima septima Maji Anno
 Salvatoris nostri millesimo quingente-
 simo septuagesimo Cardinalis nomina-
 tus fuerit: insuper Indicis, atque Epi-
 scoporum, necnon Regularium Congre-
 gationi præfectus, simulque Ordinis
 Vallumbrosani Protector, atque Or-
 dinis sui Vice-Protector nominatus est,
 præterea Abbatiam sancti Siri in Urbe
 Genuensi administrandam suscepit, il-
 lam tamen annuente Gregorio XIII.
 Clericis Regularibus Theatinis ultro
 cesserat: denique die Sabbati vigesima
 octava Octobris Anno post Christum
 natum millesimo quingentesimo octo-
 gesimo secundo, postquam sexagesimum
 tertium ætatis suæ annum cum duobus
 Mensibus expleverat, naturæ debi-
 tum solvit, sepultusque est in Ecclesia
 sanctæ Mariæ supra Minervam, ubi
 Sacellum in honorem sancti Thomæ
 Aquinatis, necnon Bibliothecam in
 usum Religiosorum extruxit, dotavit-
 que: præterea ingens emolumentum
 literariæ Reipublicæ hic idem Cardi-
 nalis procurabat, dum anno a Christi
 Nativitate millesimo quingentesimo se-
 ptuagesimo, divi Thomæ Aquinatis
 opera Romæ imprimi fecerat, in qui-
 bus plures ejusdem sermones nondum
 excusi

excusi prodierunt: edidit quoque Vincentius rerum Ecclesiasticarum collectionem, quam Thesaurum appellabat: adhæc plures epistolas dedit ad Ordinibus suis religiosos, quibus eos ad virtutis studium, ac Religiosæ vitæ exercitia hortabatur, nec minus Constitutiones Fratrum Minorum novis additionibus illustrabat, tantaque existimatione etiam apud Turcas pollebat, ut ejus opera fieret, quatenus Justiniani e Chii dominio a Turcis expulsi, in pristina libertate a Selymo Imperatore relinquerentur: pariter impetravit, ut in eadem insula Christianæ Religionis ritus publice profiteri valerent: præterea plures exstruxit ædes, ut hujus familiæ pauperibus subveniretur.

§. XXXVII.

Georgii Buchanani exitium.

Inter celebriores Scriptores hoc anno fati functos pariter recensetur Georgius Buchananus Vir suo ævo ob ingenii sui aciem, scribendique facilitatem nominatissimus. Is anno Christi millesimo quingentesimo sexto Kilberinæ in Levinia Scotiæ Provincia natus post prima Græcæ, ac Latinæ linguæ rudimenta apud suos hausta Parisios venit, ubi per biennium studiis vacabat: cum autem ibidem omni ope destitutus

Spond. annal. hoc ann. num. 10.

Thuan. l. 76.

Teiffier odidit aux elog.

de M. de

Thore t. I.

p. 578.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

stitutus suas miseras sublevare haud posset, in Scotiam reversus in Universitate Santandreana sub Magistro Joanne Main Hadingtonensi, qui vulgo Major dicebatur, Dialecticæ operam navabat, a quo etiam paulopost Parisios reductus, ejus opera in Collegio sanctæ Barbaræ artem Grammaticam tradere permittebatur, quo munere per duos annos cum semestri defunctus anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo nono juvenis Castilensis Comitum Moderator nominabatur, ideo unacum suo discipulo in Scotiam denuo reverti compulsus apud eundem usque ad annum millesimum quingentesimum trigesimum sextum permansit, quo Jacobus V. eidem spurium suum Filium Jacobum Stuartum instituendum tradebat: cum vero perversa Buchanani indoles illum nativa propensione ad mordaces maledicentias induceret, hinc adeo funestam sibimetipsi fortunam curdebat, ut comprehensus in vincula conjiceretur, quamvis suis fraudibus ex hoc ipso carcere evaderet.

Postquam idem diu Angliam, & Gallias pervagatus erat, a Govea Lusitano Burdegalas evocabatur, ut in Aquitano Gymnasio humaniores literas traderet, ubi etiam Carolum V, Cæsarem, cum per Gallias in Belgium contende-

tenderet, luculenta oratione excipiebat: demum Parisios reversus in Cardinalis Monaci Collegio rursus Grammaticam profitebatur, paulopost tamen unacum Govea in Lusitaniam contendit.

Ceterum Buchananus erudiendæ Juventuti Conimbricæ operam dabat, ubi sua dicacitate ingens Fratrum Minorum odium sibimetipsi accersebat; quippe Satyram licet ingeniosam, ultra modum tamen acerbam adversus hosce Religiosos conscribebat, atque infami huic libello titulum præfigebat: *Franciscanus*: insuper aliam Satyram sub titulo: *Fratres Fraterrimi* adjecit, qua indigna agendi ratione rursus carceri mancipari promeruit, ubi etiam per sesqui annum detinebatur. Referunt nonnulli, quod Buchananus hanc Satyram conscripserit jubente Jacobo V. qui vindictam sumere parabat de Franciscanis, eo quod ipsi cujusdam conjurationis adversus eum a Scotiæ Nobilibus conflatæ conscii fuissent: verum utut res se habuerit, id pro comperto nobis est, quod Buchananus Parisios secedere compulsus ibidem Timoleonem Cossæum Brissaci Marescalli Filium literis imbuere jussus fuerit, hacque exercitatione quinque omnino annos transegerit: demum vero circa an-

Hist. Eccles. Tom. L.

F num

Sæcul XVI.
A.C. 1582.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582. num Domini millesimum quingentesimum sexagesimum cum universum Franciæ Regnum civilibus bellis ageretur, in Scotiam rediit, ubi Protestantium sectæ nomen dedit, ac Jacobum VI. Mariæ Stuartæ Filium literis erudiendum suscepit, postquam Scoti horrenda temeritate hanc Reginam suis ditionibus spoliaverant: porro eo tempore Buchananus suam rerum Scotticarum historiam viginti libris descriptam elucubravit, in qua ea libertate, quæ ipsius Nationi primævo naturæ vitio insita est, sane abusus nequidem a suis dictionibus regiam Majestatem exemit. Periit tandem Edini die vigesima octava Septembris anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo secundo, postquam annum ætatis suæ septuagesimum septimum exegerat. Ceterum is præter suam de Scotia Historiam posteris reliquit quædam alia Scripta, pluraque latina carmina, inter quæ præcipue commendantur ejus in centesimum quinquagesimum Davidis Psalmum Paraphrasis, quam in Lusitania carceri mancipatus conscripsit.

§. XXXVIII.

*Parisiensis Facultatis sententia circa
Calendarii reformationem
rogata.*

Cum

Cum Gregorius XIII. Theologicæ Facultatis Parisinæ judicium circa Calendarii emendationem exquisivisset, hinc sub nomine hujus Facultatis quoddam ad Papam responsum prodiit, cujus tamen stylus adeo est inconcinnus, ejusque rationes adeo frivolæ, ut illud a Facultate emanasse, credi haud possit, saltem ea inscia illud fuisse divulgatum videtur, quinimo censent nonnulli, quod Facultas hac super re nullam habuerit deliberationem, nam nullum extat de hoc argumento sacri Ordinis monumentum.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Argentre
coll. jud.
t. 2. p. 453.

§. XXXIX.

Initia controversiarum inter Dominicanos, & Jesuitas.

Anno priori Prudentius de Monte-Major Jesuita per quandam Thesin, quam *Majorem* vocant, in Salmanticensi Universitate sententiam Fratrum Prædicatorum circa prædeterminationem actionum liberarum, & futurarum impugnabat, quapropter Dominicus Banesius ex ordine sancti Dominici, aliique Fratres Prædicatores in hunc Theologum insurgent, ac sexdecim propositiones, quas ex ejus Thesibus decerpserant, ad judicium supremi Inquisitoris deferebant: insuper mox plures Theologicæ Facultatis Doctores Salmanti-

Argentre
tom. I.
p. XXXIX.
in append.

Sæcul. XVI. A.C. 158. manticenses hæc propositiones, prout erant expositæ, tanquam temerarias, atque erroneas damnabant, supremus tamen Inquisitor Vallisoletanus, cum eas Prudentio falso attribui crederet, illas damnare recusabat. Hoc erat initium, atque origo controversiarum, quæ inter Fratres Prædicatores, & Jesuitas exortæ diuturno tempore ferebantur.

§. XL.

Decretum Gratiani jussu Gregorii XIII. typis impressum.

Argentv. l.c. *Dovias hist.* *du droit* *Canon. Baluz in præf.* *Ant. August.* Interea in corrigendis erroribus, qui in Gratiani Decretum irreperant, longum infumebatur tempus; cum enim hic Auctor ipsa Concilia, Pontificum decreta, ac Patrum opera non ex ipso fonte hauserit, hinc ipsum pluribus in locis hallucinatum fuisse, ac non raro unius Concilii canonem, vel unius Patris textum alteri attribuisse deprehendebatur, atque observabatur, quod tanquam monumenta minime dubia quasdam retulerit Pontificum epistolas, quæ tamen ab Isidoro Mercatore Canonum volumini insertæ fuerunt sub nomine sancti Clementis, aliorumque Romanorum Pontificum, qui in tribus primis sæculis floruerunt: hinc corrigendo huic operi varii Scriptores suam operam

operam impendebant, præcipue vero Sæcul. XVI.
A.C. 1582.
 Antonius Augustinus in suo libro *de emendatione Gratiani*: pariter tres Doctores Galli Antonius Mouchius, Antonius le Comte, & Petrus Mulinus huic labori manum admoveere nitebantur: præprimis vero Pius IV., & Pius V. diversos alios Viros eruditione præstantissimos ad hujus decreti emendationem feligebant: denique Hugo Boncompagnus juris Canonici Professor vix conscensa divi Petri Cathedra quantoctius summo studio correctam, exactamque decreti Gratiani editionem, doctissimis adnotationibus, glossisque auctam concinnare aggrediebatur, eamque hoc anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo secundo Romæ divulgabat, quam insuper Sixtus Faber ex Ordine sancti Dominici, sacrique Palatii Magister notis marginalibus longe utilissimis locupletabat.

§. XLI.

Baji errores rursus impugnati.

Cum constans omnium opinio esset, *Op. Baji*
 quod Bajus erroribus suis per Pii V. *Bajan. t. 2.*
 Bullam proscriptis semper inhæreret, *p. 42. & 46.*
 hinc palam etiam accusabatur, quod
 Theologiæ Candidatos præpediret, ne
 debitæ erga hanc Bullam submissionis ju-
 ramentum præstarent, imo eidem cri-

Sæcul. XVI
A. C. 1583

mini dabatur, quod proponere auderet, hoc juramentum, quod ab eis exigetur, deletum iri, quando pro Doctoratus honore accessuri essent: hæc igitur accusationum capita ad Toletum Cardinalem transmittentur, unacum pluribus propositionibus, quæ tam doctrinam, quam Baji Doctoris temeritatem concernebant: harum vero propositionum judicium Toletus ad Complutensem, & Salmanticensem Universitates remittebat.

§. XLII.

Novem Baji propositiones a Complutensi, & Salmanticensi Universitatibus proscriptæ.

Bajan. l. c.

Itaque hoc anno præfatæ Universitates suam quævis censuram pronuntiabat, & quidem Complutensis novem sequentes hæc propositiones damnabat.

I. *Propositio.* „Omnis pœna est pœna peccati: itaque omnia, quæ sancti sunt, passi, & patiuntur, ut Job, Tobias, B. V. Maria, & omnes Martyres, & sancti, propter suum peccatum patiuntur.”

Censura. „Hæc propositio duos sensus habet, quorum primus est, ut nomine sui peccati significetur peccatum originis, a quo ex sententia hujus Doctoris ne B. quidem Virgo immunis

„munis fuit, & in hoc sensu non er-
 „roris condemnanda. Secundus, ut
 „per suum peccatum significetur pec-
 „catum actuale, quod intendisse vide-
 „tur hic Doctor, propter ea, quæ con-
 „tinentur secunda, & nona propositio-
 „nibus, in quo sensu est erronea.,

Sæcul. XVI.
 A.C. 1582.

II. *Propositio.* „Indulgentiæ quidem
 „dantur de thesauro Ecclesiæ: sed hic
 „thesaurus sunt Christi merita, non
 „Sanctorum, qui vix sibi sufficiunt, sed
 „ex Christi gratia habent omnia.

Censura. „Cum vix sibi sufficere San-
 „ctos dicat, erronea est propositio.

III. *Propositio.* „Locus Joannis 6.
 „Caro mea vere est cibus &c. proprie in-
 „telligendus est de spirituali manduca-
 „tione, & non de sacramentali.

Censura. „Nisi ex aliis propositioni-
 „bus suspectus esset hic author, nihil
 „esset hic adnotandum: quia tamen
 „suspectus est, propositio ista videtur
 „applaudere Luthero, qui hunc locum
 „ne Syllabam quidem habere unam de
 „Eucharistiæ Sacramento attestabatur,
 „quare sapit hæresim.

IV. *Propositio.* „Locum Lucæ: *Ego*
 „*rogavi pro te. Petre, &c.* exponens di-
 „xit, Petrum illic gerere personam ele-
 „ctorum, sicut Judas est caput repro-
 „borum.

Sæcul. XVI.
A.C. 1582.

Censura. „Hæc propositio ut mini-
„mum reddit authorem de hæresi su-
„spectum.

V. *Propositio.* „Romanus Pontifex
„non est appellandus Universalis, quia
„S. Gregorius illud nomen abhorruit,
„& reprobavit.

Censura. „Hæc propositio sapit hæ-
„resim.

VI. *Propositio.* „In Apologia ad Gre-
„gorium XIII. pro suis condemnatis ar-
„ticolis habet, hominem posse apud
„Deum justificari non habito respectu,
„aut relatione ad merita Christi.

Censura. „Hæc propositio est hæ-
„retica.

VII. *Propositio.* „In Concilio Tri-
„dentino sunt quædam inconsiderate
„posita.

Censura. „Si de Canonibus, ac De-
„cretis fidei, & morum intelligitur, est
„hæretica: si de iis, quæ ad reforma-
„tionem pertinent, contumeliosa simul,
„& temeraria.”

VIII. *Propositio.* Post publicationem
„Sanctissimi D. PP. Bullæ condemna-
„tionis articulorum, non destitit hic
„Doctor in Scholis, & Disputationibus
„spargere, & docere, ac defendere sua
„nova dogmata, & alia antiqua, quæ
„erant illi interdicta.”

Censu-

Censura. „Ostendit pertinaciam, & „auget suspicionem personæ, cujus sunt „hæ propositiones. „

IX. *Propositio.* „Martyrum passio- „nes, & tormenta purgationes sunt „peccatorum, non coronæ. „

Censura. „Hæc propositio vel inepta „est prorsus, atque stolidæ, si coronæ „nomen præmium significat, vel plane „hæretica, si pro merito usurpetur, „quem sensum reddere videtur, pro- „pter primam, & secundam proposi- „tionem. „

Porro Salmanticensis Universitas easdem propositiones ferme eadem cen- sura, iisdemque vocibus, ac notis pro- scripsit, neutræ tamen censuræ dies, qua ferebatur, adscripta legitur.

§. XLIII.

Continuata historia de fatiſ Gebhardi Truchſeſii Coloniensis Archi- episcopi.

Ad initium hujus anni reparatæ Salu- *Thuan. l. 78.*
tis millesimi quingentesimi octoge-
simi tertii quarta Januarii die Grego-
rius XIII. summus Pontifex Pii IV. ci-
neres ex Divi Petri Basilica ad Eccle-
siam sanctæ Mariæ ab Angelis transferri
curabat, quæ tamen translatio absque
ulla pompa duntaxat per duodecim
Sacerdotes tum peragebatur; primum
F 5 enim

Sæcul XVI.
A.C. 1583.

enim die decima quarta ejusdem Mensis solemne celebrabatur Officium, cui sexdecim Cardinales intererant. Idem quoque Pontifex paterna sua sollicitudine, ac charitate obviabat tum multis Romæ ob annonæ caritiem exortis: porro ad illam occasionem præbebat Ministrorum avaritia, aut socordia: sub idem etiam tempus Papa redintegrato studio causam discutiebat Coloniensis Archiepiscopi, qui semper pertinaciter suæ apostasiæ insistebat: equidem Joannes Bavarus Bipontinus Dux Coloniæ venerat cum Senatu, & Capituli Canonicis de pacis ineundæ conditionibus acturus, ad quas hi etiam die secunda Januarii hoc anno respondebant, cum autem Dux suas sollicitationes in irritum cadere animadverteret, Colonia discedens Bonnam ad ipsum Archiepiscopum contendit: interea vero Fredericus Saxo Coloniensis Canonicus, cum comperiret, quod Gebhardus Truchsesius octingentos avenæ modios, pannosque lineos, necnon petasones, & quicquid in Westphaliæ castellis annonæ erat, in actuarium navigium imponi, & Bonnam subvehi præcepisset, illud insidiis dispositis interceptit, & omnem prædam in Zontinam arcem comportari jussit: inde vero hic Apostata gravi penuria premi cæperat, quem

quem tamen quidam Colonienſes No-
biles ejus partibus addicti ſola-
bantur, eique animum reddere niſi,
ut illum ad novum facinus incitarent,
libellum porrigebant, quo religionis
libertatem juxta Auguſtanæ confefſio-
nis normam petebant, unde capta oc-
caſione Gebhardus, qui ejusdem erat
ſententiæ, decima ſexta Januarii ſcripto
publicato, & typis mandato declara-
bat, quod non ſolum tanquam Imperii
Electoꝝ de civili adminiſtratione, ſed
etiam utpote Archiepiſcopus de gloria
Dei promovenda ſollicitus eſſet, ſup-
plicibusque libellis ſuorum ſubditorum
Religionis libertatem juxta imperii le-
ges depoſcentium acquieſcere decre-
viſſet: proinde a ſe Præſectis, ac Magi-
ſtratibus cunctis ſuæ ditionis enixe in-
hiberi dicebat, ne cui Religionis cauſa
moleſtiam faceſſant.

§. XLIV.

*Gebhardus ſuo Archiepiſcopatu in
quodam Conventu dejectus.*

Verum Capitulum nova hac temeri-
tate magis exacerbatum ad diem
vigefimam octavam Januarii comitia
ſolemni ritu indixit, ut hæc mala ad-
huc in ſuis incunabulis opportuno re-
medio extinqueret: igitur conventus a-
gitur in Fratrum Prædicatorum mona-
ſterio,

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Thuan. l. c.
Spond. n. 5.
Iſſelt. l. c.

Sæcul. XVI

A.C. 1583

sterio, quem plures Comites, Proceresque unacum Cæsaris, Hispaniæ Regis, Cliviensis Ducis, Imperii Principibus, atque Electoratus Urbium Deputatis accesserunt: præprimis vero ibidem plura accusationum capita adversus Truchesium proponebantur, ac præcipue ei objiciebatur, quod gazam omnem Diæcesis suæ diripuisset, novam Religionem professus esset, ejusque libertatem subditis suis permisisset, ac denique de matrimonio contrahendo fidem suam obstrinxisset: præterea accusabatur, quod cum Andegavenfi, ceterisque Belgii perduellibus occulta consilia iniisset, externosque consiliarios in ditionem suam introducere statuisset, ac Coloniam Trajanam nuper præsidio externo munivisset. His de causis, aliisque ejus Capitulo probe cognitis decidebatur, quod Comites, nobiles, ac civitates ejus Diæcesi subditæ minime Sacramento ipsi præstito tenerentur, sed juxta patriæ leges se cum Collegio conjungere, eique parere deberent: ad hæc pacis Augustanæ caput urgebatur, quo decretum fuit, quod tunc, si quis Archiepiscopus, Episcopus, Antistes, aut alius ordinis sacri a veteri Religione deficiat, is continuo de jure omnium ad dignitatem suam, simulque omnibus fructibus, quos inde percepit, excidat.

cidat, & Collegio, sive iis, ad quos Sæc. XVII.
A.C. 1583.
ea res jure, vel consuetudine pertinet,
in ejus locum alium eligere, ac consti-
tuere fas sit.

Hæc decisio unanimi suffragio ap-
probabatur, lubenti animo etiam con-
sistentibus Cæsaris Oratoribus: inde
vero hujus Archiepiscopi fautores gravi
terrore percellabantur.

§. XLV.

*Gebhardus publice sacrilegas suas nu-
ptias cum Agnete celebrans.*

Postquam Malaspina summi Pontificis Thuan. l. 78.
Nuntius die trigesima prima ejus-
dem Mensis Coloniam veniens fidem
fecerat, quod Cardinalis Legatus a
Sanctitate sua decretus brevi adventu-
rus esset, novus Conventus die prima
Februarii habebatur, atque omnes tres
Provinciæ Ordines contra Truchsesium
promulgabant edictum, quo ipsum plene
convictum declarabant, ab ipso in Im-
perio seditiosos motus excitatum iri:
itaque Senatus Fridericum Saxonem
Lovenburgicum Colonix Canonicum
nominat, ut cum exercitu in hunc
Præfulem moveret, arcesque ab eo
inique usurpatas recuperaret. Tum
Gebhardus angustiis undique pressus,
prædationibus inhiat, ac vindictæ libi-
dine incensus Syngraphas, diplomata,
ac

Sæcul. XVI. ac totum Bonnense Archivum incendit, excepta quadam parte, quam Nuenarius Comes secum abstulit: eadem autem die, qua comitia solvebantur, Truchsesius nefandas suas nuptias cum Agnete Mansfeldi initas promulgabat, easque in valle rosarum (vulgo *Rosenthal*) solemniter celebrabat: postea vero cum novo suo scorto, ac Bipontino Duce Bonna discedens, Carolum Fratrem suum unacum valido præsidio ibidem reliquit, ac Dillenburgi Joannem Nassovium Oranii Principis Fratrem invisit: interea Nuenarius Comes copiis a Belgio adductis auctus totam Provinciam longe, lateque devastabat, donec Casimiri Palatini Principis milites adventarent: verum Imperator datis ad eundem literis eum hortabatur, ne pacis obstaculum opponeret, cum de re amice componenda agatur: idem quoque Imperator ad Parmensem Principem perscripserat, qui Capitulo Colonienli opem ferre promiserat.

§. XLVI.

Archiepiscopus ad abdicandum Electoratam a Cæsaris Deputatis sollicitatus.

Thuan. l. 78. Cæsar ad Truchsesium ablegabat Stubingum Baronem, qui de nova Religionis professione, ac ejus matrimonio

nio

nio mentionem nullam faciebat, eo-
 quod de hisce sceleribus tam coram
 Deo, quam universis Imperii Principi-
 bus causam aliquando dicturus esset,
 interim hic Legatus id unum urge-
 bat, ut juxta imperii decretum in pace
 Religionis sancitum, cum a Religione
 Majorum defecisset, dignitati suæ ce-
 deret: eapropter eidem declarabat, nul-
 lo pacto tolerandum esse, ut ipse post
 ejuratam Catholicam Religionem, ac
 factam perversæ sectæ professionem, Ar-
 chiepiscopatus, ac Septemviratus di-
 gnitatem retineat, propositumque il-
 lud iniquum opibus, ac sanguine pro-
 pugnare nitatur: ideo eum hortabatur,
 ut confestim solutis a jurejurando sibi
 præstito populis Diæcesim, omnesque
 ejus proventus tanquam suæ Majesta-
 tis, ac sacri Romani Imperii beneficia
 resignet, & arma deponat, nec con-
 scientiam suam violenta, atque injusta
 bonorum possessione, quæ ad eum mi-
 nime pertinent, oneret, nec pertina-
 cia sua, & intempestiva seditione bel-
 lum funestum sibi, & patriæ in Germa-
 nia excitet. Ad hæc Gebhardus respon-
 dit, quod Cæsaris petitionibus circa
 hunc articulum consentire, a sua con-
 scientia prohiberetur, hinc Deputatum
 ad apologiam suam, qua fusius argu-
 menta causæ quoad Religionem, ac
 patri-

Sæcul. XVI.

A. C. 1583.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583. matrimonium pertinentis excutiuntur, remittebat, vicissim vero a Cæsare petebat, ut auctoritate sua interposita Friderici Saxonis injuriosos erga se conatus coerceat, mandetque tam ipsi, quam ceteris Capituli Sodalibus, ut a maleficio in posterum abstineant, Archiepiscopum quoad Diæcesis administrationem minime impediunt, arces, & oppida ei erepta restituant, & motibus adversus eum concitatis finem imponant.

§. XLVII.

Joannes Austriacus Cardinalis Papæ Legatus Coloniam decretus.

Thuan. l. c. Nec magis prosper successus arridebat conatibus Joannis ab Austria Cardinalis, qui tanquam Papæ Legatus nullum non movebat lapidem, ut vix Coloniam delatus animos conciliaret: attamen nec pacem revocare, nec tumultus quavis ex parte suscitatos sopire poterat, quapropter infelicem hujus regionis fortem deplorans, cum omnia incassum tentari cerneret, Oenipontum rediit, inde vero de sinistro legationis suæ successu summum Pontificem certiozem reddebat.

§. XLVIII.

§. XLVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.*Archiepiscopus a Papa anathemate
perculsus.*Thuan. l. 78.
Spond. n. 6.

Hoc fatali nuntio Pontifex summo-
pere afflictus die prima Aprilis an-
no post Christum natum millesimo quin-
gentesimo octogesimo tertio Purpura-
torum Senatum convocat, ac Truch-
sesium utpote Sectarium publicum, &
innumeris prope criminibus contami-
natum, & perjurum, Ecclesiæque Ro-
manæ perduellem, & a Communione
Christiana separatum, tanquam putri-
dum membrum ab ejus unione ampu-
tat: insuper ei jus omne, quod in Co-
loniensi Archiepiscopatu obtinebat, ade-
mit, eademque auctoritate Capituli
Sodales, ac reliquos subditos sacra-
mento solvit, eisque mandavit, ut sta-
tim, cum primum istius sententiæ no-
titia ad eos pervenerit, alium idoneum
in Gebhardi jure, & facto Archiepi-
scopatu privati locum ritu, & more so-
lito eligant, eique hujus Ecclesiæ pos-
sessionem vendicent.

Equidem Protestantes Principes per-
cepto hoc diplomate Cæsarem roga-
bant, ut illius promulgationem præ-
pediret: verum hic Princeps responde-
bat, quod ratam habeat Pontificis sen-
tentiam, cum ea non Electoralem di-

Hist. Ecclesiast. Tom. I.,   G   gnita-

Sæcul. XVI.
A. C. 1583

gnitatem, sed ecclesiasticum Archiepiscopi munus spectaret, hujusque rei cognitio juxta Imperii constitutiones ad summum Pontificem pertineret: verum ad hoc Cæsaris responsum Saxo, & Brandenburgicus Electores datis ad illum literis hæc exponebant: „Nihil „Imperio magis injuriosum, ac Cæsaris suæ Majestati minus decorum au- „diri potest, quam quod Pontifex ignaro „Cæsare, haud consultis tam Ecclesiasticis, quam ceteris Septemviris, pro „sua libidine Archiepiscopum, ac Septemvirum non prius auditum loco, „ac dignitate summoveat, novumque „creet; non equidem ignoramus antiqua Nationis Germanicæ concordata „cum Sede Romana: verum post Augustanam pacificationem circa Religionis dissidia in vitam mutata est rerum „facies, (*) proin rogamus Cæsaream „Maje-

---

(*) Lector ipsum Thuanum, & Spondanum, quos solos Continuator allegat, consulere non gravetur, & plane deprehendet, quod hic ex suo cerebro hoc responsum potissima ex parte procuderit, prorsus inepte gloriatus, quod allegatam Cæsaris rationem citata Augustana pacificatione refellisse crederetur, cum tamen Imperator non modo hæc pacta cum Romana Sede, sed præprimis Imperii

„Majestatem, ut electionem differri ju-
 „beat, comitia vero indicere velit, in
 „quibus Gebhardus in superhabito Pon-
 „tificis interdicto tanquam Archiepi-
 „scopus, atque Elector agnoscat, &
 „audiaturque: „verum horum preces
 in irritum cecidere; quippe die vige-
 sima secunda Maji, quæ proximæ ele-
 ctioni erat præstituta, Imperii Princi-
 pes, & Canonici convenerant.

Sæcul. XVI.
 A C 1533.

§. XLIX.

*Ernestus Bavaricæ Dux in Archiepi-
 scopum electus.*

Hisce comitiis Joannes Franciscus *Spond. n. 6.*
 Vercellensis Episcopus, qui Pon-
 tificis diploma promulgaverat, intererat
 vices acturus Cardinalis Austriaci, qui
 adesse præpediebatur. Postea, ne tu-
 multus fieret, milites suo ordine di-
 stribuebantur, celebratoque incruento
 Missæ Sacrificio, peractisque de more
 precibus Ernestus de Bavaria antea
 Frisingensis, Hildesheimensis, & Leo-
 diensis Episcopus in Coloniensem Ar-
 chiepi-

G 2

perii Constitutiones objecerit, quæ sane per
 pacificationem Augustanam non potuerunt
 immutari, integræ autem Nationis concor-
 data a nonnullis duntaxat infringi, non
 via juris docet, sed duntaxat violentiæ, me-
 tusque immanitas extorquet.

Sæcul. XVI. A.C. 1583 Archiepiscopum eligebatur, qui ceteris omnibus, imo ipsi etiam Friderico Saxoni ad hanc dignitatem adspiranti præpositus est, quia in præsentis rerum vicissitudine Ecclesiæ necessitas Electorem divitiis, ac potentia conspicuum, deposceret, qualis erat Ernestus materna linea ex augustissima Domu Austriaca descendens.

§. L.

Palatinus Elector apud Cæsarem de hac electione questus.

Palatinus Elector hanc electionem indignatus acriter apud Cæsarem que- rebatur, eoquod sua indulgentia Pontificis sententiam in Truchsesium latam confirmasset, quamvis ea, prout ipse calumniabatur, in Imperio ad Cæsareæ, aliorumque Principum, & Ordinum dignitatis imminutionem, & contemptum tenderet. Postea Cæsari exprobrabat, quod permisisset, ut Pontifex falcem in alienam messem immitteret, & indicta causa membrum ex clarissimo Septemvirorum Collegio sua dignitate spoliare posset. Ad hæc idem Elector Cæsari ista exponebat: „Id „paucorum conjuratione factum est, „quod nunc, proh dolor! Cæsaris aucto- „ritate perniciosissimo in posterum exem- „plo confirmatur: interea Pontifex „Roma-

„Romanus tanquam ex altissima spe-
 „cula cædes, & Germanorum effusum
 „cruorem, prout nuper in Sanguineo Pa-
 „rifiorum balneo fecit, spectabit:„ His
 proterve prolatis demum orabat Cæsa-
 rem, ut Pontificis conatibus obviam
 eat, neque suis temporibus Germanos
 libertatis suæ jacturam facere, aut vim
 a Papa Augustanæ confessionis Sociis,
 eorumque conscientis afferri patiatur.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1583.

Transmissis hisce prorsus indignis
 ad Cæsarem literis Elector suas copias
 die nona Junii præmisit, interea Casi-
 miri Principis Fratris sui militem præ-
 stolatus, cui tamen Cæsar die vige-
 sima septima Junii datis literis præce-
 pit, ut nulla mora ab incæpto consilio
 desisteret, cum ejusmodi ausus non
 modo Imperii Constitutionibus, sed e-
 tiam fidei a semetipso scriptotenus datæ
 adversaretur, proin quantocius copias
 a se collectas dimitteret: verum Casi-
 mirus hæc Cæsaris mandata flocci ha-
 bebat.

§. LI.

*Quidam Canonici Colonienses a Nun-
 tio comparere jussi.*

Tertia post electionem die novus Ar-
 chiepiscopus Colonia magno comi-
 tatu exiit, ac primo Bruelam profectus,
 ibi, ac in ceteris ditionis suæ locis ritu
 solemni

Thuan. l. 78.
 Spond. n. 6.
 Iffelt hist.
 belli Colon.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583

solemni sese inaugurari curabat: sub idem quoque tempus Vercellensis Episcopus, qui Austriaci Cardinalis vices obibat, Adolphum Solmensem, & Baronem Vinnebergium, ut de suo agendi modo rationem redderent, comparere, accitationis diploma Cathedralis Ecclesiæ valvis affigi iussit: his autem duobus Canonicis infra novem dierum spatium non comparentibus, Papæ Nuntius in eos sententiam pronuntiabat, atque ambos sacra dignitate privabat. Ceterum huic sententiæ novi Calendarii Gregoriani, quod tamen nondum in Imperio erat promulgatum, nota erat apposita. (*) Insuper Nuntius Georgium Dasein Witgensteinium Comitem Canonicum Colonensem citabat, qui tamen adversus hanc citationem veluti minus legitimam, ac violentam reclamans ad futurum Concilium vel generale, vel nationale legitime congregatum appellabat, (**) suamque provocationem Papæ Nuntio exhibebat, qua tamen non attendita Canonicus iste suo benefi-

(*) Atque ideo simul etiam veteris styli nota apponebatur, ut testatur Thuanus l. c.

(**) Scilicet pro more omnium hæreticorum, qui ejusmodi appellationibus promeritas poenas eludere, ac sectæ suæ, vitæque licentiæ impunitatem extorquere solent.

neficio lata in eum sententia die de-
cima quarta Junii spoliabatur: deni-
que ex omnibus Canonicis, qui Geb-
hardo adhærebant, solus supererat
Thomas Crechingii Baro, cujus frater
Mariam Agnetis Mansfeldiæ sororem du-
xerat, proin Thomas Gebhardum affini-
tate contingebat, eum vero pariter Nun-
tius Apostolicus comparere iussit. cum
autem præstituto tempore non adesset
pari cum ceteris sententia percellaba-
tur: porro hic quantocius Vasconum
copiis, quæ in propinquo erant, col-
lectis Bonnam venit, quo Casimirus,
aliique exauctorato Archiepiscopo suf-
fragantes paulopost convenerant.

§. LII.

*Tuitiensis, & Aldenburghensis Abba-
tiæ a Gebhardi copiis de-
vastatæ.*

Horum copiæ ubi advenerant, mox
vicinam Colonix regionem deva-
stare cæperunt, ac quidem Bonnonen-
ses præsidiarii ductore Ranutio Floren-
tino Abbatiam Tuitiensem, injecto igne
absumpserunt, parique crudelitate com-
buserunt Abbatiam Aldenburghensem
Ordinis Cisterciensium ob Bergensium
Comitum monumenta celebrem. Postea
eædem copiæ Unkelium oppidum pa-
riter ferro, flammaque devastare para-
bant,

G 4

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Sæcul. XVI
A.C. 1583 bant, verum incolæ Lintziensibus foederati sese Gebhardi insultibus opponunt, frustra adversus eos cum validis copiis emisso Butrico.

§. LIII.

Conventus Francofordiæ indictus ad sedandos hosce tumultus.

Spond. n. 7. Interea tumultibus indies magis, magisque invalescentibus, innumera pene loca flammis, ac ruinis fuere æquata: quapropter Imperator, qui Colonienfes hosce tumultus sedare exoptabat, Francofordiæ ad Menum Imperii comitia habuit, quibus Moguntini, Trevirensis, Palatini, Saxonis, & Brandeburgici Electorum Deputati intererant: insuper suo nomine Ernestus de Bavaria novus Colonienfis Elector Salentinum Hemburgium, Gropperum, Glaferum, aliosque eo ablegabat: in prima igitur Sessione die decimo Octobris habita Gebhardi Fautores petebant, ut præprimis ipse pristinae dignitati suæ restitueretur, tum vero se Cæsaris, atque Electorum iudicio submittere vellent. Verum Ernesti Oratores has conditiones acceptare renuunt, suisque mandatis sibi interdictum dicunt, ne cum Gebhardo actionem ullam instituant, cum hic jure, & facto

& facto magistratu submotus, eoque omnino indignus pronuntiatus esset.

Sæcul. XVI.
A C. 1584.

Ferventibus interim hisce altercationibus a Trevirensis, Saxonis, & Brandenburgici Septemvirorum Legatis via media inventa est, qua utrique parti satisfaceret: proponebant enim, ut Gebhardus depositis armis dignitatem Ernesto Bavaro cederet & pensionem honestam, qua se, suosque aleret, ex vectigalibus Diæcesis annuam ab eodem acciperet: de conditionibus his ad Gebhardum se relatueros cum Truchesiani respondissent, totum negotium intermittebatur, eo quod hanc viam Gebhardus respueret, & non aliter paci consentiret, nisi in ita conditione hac, vi cuius Ernestus Archiepiscopi titulum retineret, una cum oppidis, quæ tunc habebat, ipse vero Elector permaneret: ideo bellum continuato furore protrahebatur, Cæsarque Ernesto Regalium diploma trans mittebat.

Hæc dum interim agebantur, Casimirus intellecta Ludovici Palatini Septemviri fratris sui morte statim scriptum promulgabat, quo necessitatem domum redeundi sibi impositam ostendebat, numeratisque militi aliquot mensium stipendiis protinus se in viam dabat, acceleratoque itinere decima quarta Octobris Heidelbergam

G 5

venit,

Sæcul. XVI venit, ut Friderici Nepotis sui nonnisi
A C. 1583. novem annorum pueri tutelam in se
 fusciperet.

§. LIV.

*Infaustus exitus Gebhardi olim Ar-
 chiepiscopi.*

*Spond. hoc
 ann. n. 8.
 Sanmarth.
 de Archiep.
 fol.*

Hujus Principis discessu Gebhardi
 Truchsesii factio penitus dissipaba-
 tur, hacque opportunitate usus Arem-
 bergius Comes Bonnonensem Urbem,
 unicum perfidi hujus Apostatæ præsi-
 dium, arctius cingere cæperat, & quam-
 vis hic aliquamdiu resistere moliretur,
 tandem capta urbe in Belgium auffu-
 gere compellitur ad Arausionensem
 Principem, sub cujus vexillis anno
 Christi millesimo quingentesimo octoge-
 simo sexto suas copias in aciem eduxit,
 atque anno sequenti Bonnam recupe-
 ravit, quam itamen Urbem rursus anno
 Domini millesimo quingentesimo octo-
 gesimo octavo, Rhimbergum vero anno
 sequenti amisit, quapropter unacum
 pellice sua ad rus concedere coactus ibi-
 dem reliquos vitæ suæ dies tanquam
 ignobilis homo inter assidui tædii mi-
 ferias lanquescens traducebat, donec
 tandem anno millesimo sexcentesimo
 primo infelicem animam suam exhal-
 laret.

§. LV.

§. LV.

Sæcul. XVI.

A. C. 1583.

*Gebhardus Decanatu Argentinenfi
privatus.*

Anno reparatæ salutis millesim o quin- *Thuan. l. 79.*
 gentesimo octogesimo quarto novum
 belli incendium ardere cæpit ob Ar-
 gentinensem Decanatum, quem Geb-
 hardus suo Electoratu, ac Coloniensi
 Archiepiscopatu amotus adhucdum pos-
 sidebat; quippe cum Fridericus Saxo
 Lauenburgicus se ad Electoralem digni-
 tatem haud fuisse promotum indigna-
 retur, Gebhardo dignitate septemvi-
 rali exuto, etiam eum Decani officio,
 quod adhuc in Argentinenfi Metropoli-
 tana Ecclesia obtinebat, spoliare nite-
 batur: hanc obrem Argentinam con-
 tendit, ac Gebhardo subrogari petit,
 obtinetque prævalente plurium Princi-
 pum sollicitatione, quamvis Ernestus
 Mansfeldius, alique Canonici Augu-
 stanæ Confessioni addicti vehementer
 reclamarent: unde hi, cum se pariter
 unacum suo Decano brevi exauctorari
 vererentur, ultionem parare unice in-
 tenti erant, ac Senatus auctoritate freti,
 cum pensiones sibi debitas denegari
 caussarentur, publicas Collegii ædes
 adhibito notario, & testibus adibant,
 ubi iis referatis de frumento in iis re-
 condito, sibi ipsis, quod deberi ajebant,
 solvunt,

Sæcul. XVI.A. C. 1583.

solvunt, ablata annonæ parte, quam
 ibidem repererant: verum Canonici
 Catholicam fidem professi de horum
 temeritate graviter querebantur, hoc
 autem negotio ad Senatum delato res
 ad Joannem Manderscheidum tunc Ar-
 gentinensem Episcopum devolvebatur,
 qui ab initio causæ cognitionem recu-
 sabat: postea vero a convocatis ditionis
 suæ ordinibus petebat, ut partes suas
 interponerent, & delegatos mitterent,
 qui cum suis, & Senatus delegatis de
 ratione dissidii componendi conferrent:
 verum Senatus, ne iudicium appro-
 bare videretur, conditionem recusa-
 bat: insuper Nobilitas in iudicium con-
 sentire, ac delegatos mittere noluit:
 Senatus autem, qui se hoc facto quasi
 in ordinem cogi videbat, mox ad decem
 civitates Imperiales vicinas mittit, &
 Alsatia nobilitatem in urbem vocat,
 concilioque habito de rationibus con-
 sultat, quibus obviam Pontificiorum
 Tyrannidi, ut ajebant, si bellum moli-
 rentur, iri posset. Attamen nemine
 rem efficacius urgente Fridericus Ar-
 gentinensem Decanatum tranquille
 possidere pergebat.

§. LVI.

*Calendarium Gregorianum in Ger-
 mania receptum.*

Quam-

Quamvis Cæsar ob rationes nuper al-
 latas ut Calendarium Gregoria-
 num in Germania reciperetur, hucus-
 que impetrare non posset, tandem hoc
 anno millesimo quingentesimo octogesi-
 mo tertio votis damnatus illud ab om-
 nibus Catholicis acceptari præcepit,
 ac primo quidem neo-electus Coloniensis
 Archiepiscopus hoc negotium, cui ob
 belli tumultus hucusque vacare
 haud poterat, ineunte Menſe Novem-
 bri ad exitum deducebat, post diem
 secundam ejusdem Mensis statim de-
 cem dies auferens, adeo, ut præfata
 die jam duodecima, altera autem die
 numeraretur decima tertia Novembris,
 qua festum S. Martini celebrabatur:
 postea Ernestus Leodium contendit, ubi
 Trevirenses summa magnificentia ex-
 cepit, atque ab eo ceremoniis, ac ritu
 recepto in Septemvirum Sacramento
 solemni initiatus est, nec multo post
 Rotenburgi ad Tuberum (*) conventus cele-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1583.

(*) Haud dissimulanda est hallucinatio Con-
 tinuatoris, qui in Rotenburgensi colloquio de
 Calendario actum esse refert, cum tamen ibi-
 dem nonnisi de pace Religionis, & Reipublicæ
 in Imperio constituenda, & de componendo
 Coloniensium dissidio actum esset: tumultus
 vero circa Calendarium a Protestantibus non
 Rotenburgi, sed Augustæ suscitati fuerunt:
 vide Thuan. l. 79. mihi fol. 181, & 182.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

celebratur, ubi a Cæsaris, & Septemvirorum, necnon Ludovici Wirtembergici Ducis Oratoribus de novo Calendario agebatur, ubi post acres utrinque contentiones res ad arma spectare videbatur, sed tandem Ducis Wittembergici vicini, atque Augustanis foederati, necnon Ulmenfis Senatus Legati intercessere, eorumque ope ita res composita est, ut abolita utrinque prætorum memoria, & salva Religionis pace Calendarium ab utraque parte ad vitanda commercii publici incommoda reciperetur: ne vero exinde præjudicium causæ Protestantium fieret, licebat eorum Pastoribus ex suggestu solemnem protestationem prælegere, quod in Evangelii doctrina, quam hæctenus professi essent, nihil propterea mutare vellent, aut porro mutaturi essent, nec, ut Pontifici Romano, sed ut Cæsareæ Majestati, & civili Magistratui obtemperarent, Calendarium se cum aliis civibus in eadem urbe servaturos esse testabantur.

§. LVII.

Singularis Franciæ Regis pietas.

Thuan. l. 79.
Spond. n. 10.
Journal de
Henrici III.
t. I. p. 59.

Ceterum Henricus III. Galliarum Rex hoc item anno insolita suæ pietatis exercitia aucto fervore prosequabatur, ut apparenti hac Religionis specie subditorum

ditorum venerationem sibi conciliaret: hanc in rem Parisiis Flagellantium Sodalitatem instituit, ipseque istorum conventui unacum omnibus Nobilibus interfuit: primam vero supplicationem die vigesima quinta Martii in festo Beatæ Virginis annuntiatae celebravit: cum vero quidam celebris Theologus nomine Petrus Poncetus ex suggestu adversus hæc pietatis studia liberius declamaret, atque in eos tanquam Hypocritas, qui sub pietatis larva vitia sua velare satagerent, vehementius insurgeret, exilio multatus Melodunum ad Abbatiam sancti Petri, ubi professus erat, relegatus est: præterea ea nocte, quæ Parasceves diem præcedebat, seu septima Aprilis eadem supplicatio accensis facibus denuo instituta est, cui etiam Rex interfuit, ac nonnulli ex carissimis Regis clientibus sese flagris cruentabant, ubi Georgius Joyousa Sandzierus Annæi Joyousæ Frater, cum nudipes incederet, morbum contraxit, quo etiam mortuus est.

Sæcul. XVI.
A. C. 1583.

§. LVIII.

Rosarii libri in Guisiorum favorem scripti.

Sub idem ferme tempus Franciscus Rosarius Tullensis Archidiaconus jussu Regis in eadem urbe comprehendebatur,

Journal. l. c. pag. 62.

Sæcul. XVI. A C. 1583. debatur, atque ad carceres, quos *Basillam* vocant, abducebatur, occasione quæsitâ ex quodam libro, quem sub hoc titulo: *Tomi septem stemmatum Lotharingicæ, & Barri Ducum* evulgasse credebatur: igitur hic idem accusabatur, quod hoc opus non modo plures Lotharingiis prærogativas contra historiæ veritatem tribueret, sed etiam non pauca dignitati regiæ contraria exhiberet: eapropter die vigesima sexta Augusti in Luparæ Palatio præsentibus Carolo Lotharingio Duce, Guisio, & Cenomanensi Ducibus, ac Guesta Regii Senatus Præside, aliisque in pleno confessu comparere jussus in genua procumbebat, ac sese contra regiam suam Majestatem plura scripsisse fassus, delicti sui veniam sibi indulgeri efflagitabat: deprecante autem pro ipso Regina Matre Rex pœnam remisit, lacerato duntaxat ipsius Auctoris tum præsentis libro, quin tamen ea res adhibitis juris solemnitatibus fieret, ut Lotharingicæ familiæ nomini parceretur: nihilominus Rex Pontio Thiardo Bissio postea Cabillonensi Episcopo negotium dederat, ut alium confutaret libellum, in quo Lotharingii Duces a Carolo Duce, Rex vero a Carovingis ortum ducere dicebatur, pluraque indigna contra Capeti genus, quod in Gallis ultra sexcentos

centos retro annos regnabat, proponerentur. Sæcul. XVI.
A. C. 1583.

§. LIX.

Procerum Conventus in oppido sancti Germani in Laja habitus

Mense Septembri Galliarum Rex Regni Principum comitia ad oppidum sancti Germani in Laja indixit, ad quæ Principes, Regni Proceres, sanctiorisque Senatus Consilarii, ac Parisiensis Curia Deputati jussu Regis convenerant: porro dato sessionibus initio Delegati in tres distribuebantur classes, quibus regii Sanguinis Principes præerant, qui omnes articulos ad certa capita redigerent, tam pro sacro ordine, & nobilitate reformanda quam pro administranda justitia, & civili administratione, atque ærario rite disponendo, adeo, ut hæc capita post ordinum decretum legis vim haberent: Præsides vero sententiam suam scripto comprehensam ad Regem deferrent: igitur November totus, ac sequens mensis usque ad exitum anni his deliberationibus infumptus est, ubi præprimis propositum, ut non officia vœnum darentur, pænæ autem statuerentur in eos, qui nova tributa imponerent, novamque officiorum creationem fuggerent, ac insuper a regio Senatu illi, qui regii

Thuan. l. 78.
H æra-

Hist. Eccles. Tom. L.

H æra-

Sæcul XVI.
A.C. 1583.

ærarii partem sibi vendicant, ejicerentur, atque eorum vexationes prohiberentur: porro Clerus Gallicanus electionum jura revocari, ac Tridentinam Synodum recipi postulabat: ubi vero in deliberationem fuerat adductum, quod Rex, regiive magistratus officio suo defungentes ratione muneris sui non possent diris devoveri, nec ab Ecclesiæ communionem segregari, ac liceret etiam Regi prohibere, ne anathematis hujusmodi diplomata contra Episcopos, aut Magistratus regios decreta intra Regnum executioni demandentur. Verum Præsules cum conscientiae scrupulis angerentur, veriti, ne per propositionem adeo generalem legitima Ecclesiæ potestas læderetur, hinc quo minus super eo capite sententiam suam edicerent, sese excusarunt.

§. LX.

Rhemense Concilium a Guisio Cardinale celebratum.

Labbe Coll.
Cont. t. 15.
pag. 84.

Hoc anno Mense Majo Guisius Cardinalis Rhemis Concilium provinciale celebrabat. cui Sueffionensis, Laudunensis, Bellovacensis, Catalaunensis, Noviodunensis, & Ambianensis Episcopi unacum Vicario Generali Sylvanectensis Antistitis tum præpediti intererant. Plura ibidem promulgabantur

Sæcul XVI.
A.C 1583.

tur decreta, & statuta de Sacramento-
rum administratione, necnon de mo-
ribus, & Ecclesiasticorum Officiis, quæ
a Gregorio XIII. per diploma Apostoli-
cum die trigesima Julii Anno post Chri-
stum natum millesimo quingentesimo
octogesimo quarto fuere approbata.
Porro post fidei professionem ibidem
præscriptam agebatur. I. De cultu
Divino. II. De Breviario, Missali, Ri-
tualis, seu de Manuali III. De die-
bus festis. IV. De sortilegiis, & aliis
Christianæ pietati contrariis. V. De
Sacramentis. VI. De Baptismo. VII.
De confirmatione. VIII. De Pœniten-
tia. IX. De Eucharistia. X. De Or-
dine. XI. De Matrimonio. XII. De
reformatione Matrimonii juxta decre-
tum Concilii Tridentini in Sess.
vigesima quarta. XIII. De extrema
Uctione. XIV. De Sepulturis. XV.
De Seminariis. XVI. De Clericis in
genere. XVII. De Regularibus, &
eorum Monasteriis. XVIII. De cura-
tis. XIX. De Capitulis, & Canonicis.
XX. De Episcopis. XXI. De Simo-
niacis, & Fiduciariis. XXII. De fe-
nore. XXIII. De jurisdictione. XXIV.
De visitatione. XXV. De Synodo
Diæcesana, ac denique de Synodo
Provinciali.

H 2

Cuncta

Sæcul. XVI. Cuncta hæc capita in quinque con-
A.C. 1583. gregationibus fuere discussa, quibus
 absolutis Synodo finis imponebatur,
 divulgatis illius actis.

§. LXI.

Synodus Burdegalensis.

Labb. p. 945. Eodem anno Antonius Prævotius San-
 facus Burdegalensis Archiepiscopus
 in sua Metropoli aliud habebat Conci-
 lium, in quo statuta Rhemensis Con-
 cillii decretis propemodum similia san-
 ciebantur: præcipue vero ibidem age-
 batur de Pastorum residentia, Verbi
 Divini prædicatione, necnon de debito
 omnium ad beneficia curata promovend-
 orum examine, ac de Scholis, &
 Hospitalibus: præterea leges, & sta-
 tuta condebantur pro Burdegalensis Pro-
 vinciae Seminariis, eorumque Rectori-
 bus, atque Alumnis: porro hæc de-
 creta ex mandato Archiepiscopi pro-
 mulgata pariter Pontificio diplomate
 die tertia Decembris fuere approbata,
 quam in rem Cardinalis sancti Sixti, qui
 Gregorii XIII. Nepos erat, datis ad Ar-
 chiepiscopum literis eidem prosperum
 Concilii sui successum gratulabatur,
 eumque certiore reddebat, quod om-
 nes Cardinales illius acta approbassent,
 adjectis tamen quibusdam mutationi-
 bus, quas ad Archiepiscopum eadem
 occasio-

occasione transmittēbat. Data erat ^{Sæcul. XVI.} A.C. 1583.
 hujus Cardinalis epistola die decima
 nona Decembris.

§. LXII.

*Synodus Turonensis Andegavum
 translata.*

Tertium Provinciale Concilium pari- ^{Labb.}
 ter hoc anno Turonii celebratum ^{p. 1002.}
 est, cui Simon a Maille præfatæ Urbis
 Archiepiscopus præerat, præsentibus
 Guilielmo Ruzeo Andegavensi, Philip-
 po Beco Nanatensi, Nicolao Angelerio
 Briocensi, Aimero Hennequino Rhe-
 donensi, Carolo Liscoeto Corisopotano
 Episcopis Suffraganeis: equidem etiam
 Dolensis Episcopus intererat, discessit
 tamen ante Synodi exitum, Procura-
 torem suum relinquens: insuper Vene-
 tensis Episcopus Concilio ad finem ver-
 gente abiit: Macloviensis autem, &
 Cenomanensis nonnisi suos Vicarios
 Generales ablegabant, cum vero eo
 tempore Treconensis Ecclesia Episcopo
 careret, Capitulum suos Oratores de-
 cernebat: igitur huic Concilio Turonii
 Mense Septembri initium datur, ubi
 cum cuncti congregati essent, regno
 prosperitatem, suoque Principi incolu-
 mitatem præcabantur, simulque libel-
 lus Regi porrigendus prælegebatur,
 quo supplicatum, ut in suo Regno

H 3

Triden-

Sæcul. XV. Tridentinum Concilium promulgaretur:
A. C. 1583. insuper recitabatur etiam epistola ad
 Papam transmittenda, eo fine, ut qui-
 busdam abusibus circa beneficia tol-
 lendis operam suam impendere vellet.
 Postea de opportunis fidem conservandi
 mediis agebatur, concepta fidei pro-
 fessionis formula, cui cuncta capitula,
 & beneficiati subscribere jubebantur;
 præterea Synodus quædam contra Si-
 moniam, & fiduciarium, ut vocant,
 beneficiorum collationem decernebat,
 atque ad eradicandum hoc malum quæ-
 dam præscribebat media, hanc in rem
 innovans Pii IV. Bullam die vigesima
 tertia Junii Anno a partu Virginis mil-
 lesimo quingentesimo sexagesimo nono
 editam, interim hæc adhuc adjunge-
 bantur: *monemus Confessarios, ut simo-
 niæ, & confidentiæ reos, non absolutos,
 ad Sedem Apostolicam, juxta prædictam
 bullam, donec aliter sua Sanctitas decre-
 verit, absolvendos remittant.*

Cum autem grassante pestis violen-
 tia haud temere timeretur, ne Turo-
 nensis aer admodum nocivus esset, hinc
 Præfules, ceterique hujus Synodi Ec-
 clesiastici relicta hac urbe suos cœtus
 Andegavi prosequerentur, ubi etiam
 circa varia magni momenti argumenta
 plures sanctiones oppido proficuas con-
 dere pergebant, ac primo quidem age-
 bant

Sæcul. XVI.

A.C. 1583.

bant de Baptismo, ejusque ritibus, nec non de Patrini, & Matrinæ selectu, simulque hoc Sacramentum etiam sub conditione iterari prohibuerunt, si illud collatum fuit ab hæreticis, qui debitam materiam, formam, atque intentionem adhibuerunt. Dein actum est de Confirmatione, Eucharistia, Sacrificio Missæ, Matrimonio, Ordine, festorum celebratione, sanctarum Reliquiarum, & Imaginum cultu: præterea fufius proponebantur ea, quæ tam Clericorum, quam populi correctionem, ac disciplinam Ecclesiasticam respiciunt, ubi Episcoporum, Capitulum, dignitatum, & Canonicorum, Parochorum, Sacerdotum, ceterorumque Clericorum, Laicorum, Monachorum, & Monialium officia præscribuntur: præcipue vero interdicitur, ne quis Monachorum de cetero barbam gestare, aut comam nutrire præsumat, sed omnes coronam magnam in capite habeant, & barbam radant: insuper carni-um esus omnibus Monachis singulis diebus Mercurii, nec non Adventus tempore tam in Monasterio, quam extra illud interdicebatur: nec minus in eadem Synodo prohibebatur, ne in Monialium monasteriis Abbatissæ, sive Priorissæ, aut aliæ, quocunque nomine appellantur, minores quadraginta sal-

H 4

tem

Sæcul. XVI
A.C. 1583.

tem annis eligantur, quæque in vitæ honestæ laude vixerint octo annis saltem, postquam Religionem professæ fuerunt. Denique examinavit Synodus ea, quæ concernunt sepulturas, jurisdictionem ecclesiasticam, visitationem, bonorum ecclesiasticorum conservationem, eorumque alienationem, Seminaria, Scholas, & Universitates: porro cuncta hæc statuta a Gregorio XIII. Papa Romæ edito diplomate die octava Octobris anno sequenti millesimo quingentesimo octogesimo quarto fuere confirmata, Regisque auctoritate promulgata.

§. LXIII.

Renati Biragi Franciæ Cancellarij obitus.

*Thuan. l. 78.
Ciac. t. 4.
pag. 57.
Journal.
l. 6. p. 66.*

Hoc item anno Renatus Biragus Franciæ Cancellarius, ac Cardinalis naturæ debitum solvit. Natus is erat ex illustri Mediolanensium Familia in nuperis Italiæ bellis semper Franciæ addicta, Patremque habuit Renatum Galeatium Biragum olim Mediolanensis Ducis Oratorem apud Cæsarem, Matrem vero Theodoram Trivultiam Franciæ Marescalli nomine Trivultii Filiam. Porro Renatus in Franciam deductus jurisprudentiæ laurea ibidem decoratus fuit, & regnantibus Francisco I.

Hen-

Henrico II. Carolo IX. & Henrico III. ^{Sæcul. XVI.}
 maximi momenti negotia pertractabat, ^{A.C. 1583.}
 ac primo Parisiensis Senatus Consilia-
 rius, postea libellorum supplicum Ma-
 gister, atque eo tempore, quo Galli
 Pedemontium occupaverant, Taurinen-
 sis Curia Præses, demumque Cancel-
 larius renuntiabatur: postea Valentia
 Balbianæ ex nobili prosapia Matronæ
 desponsatus plures ex ea liberos susce-
 pit, quibus tamen præmatura morte
 ereptis non nisi unicum filiam nomine
 Franciscam, quæ Joanni Lavalio Nes-
 lensi Marchioni nupta erat, vita super-
 stitem habebat, mortua autem conju-
 ge sua sacræ militiæ nomen dabat Re-
 natus, Regisque Christianissimi, & de-
 mum augustissimi Cæsaris Orator ad Tri-
 dentinam Synodum decernebatur, inde
 vero reversus cum Alphonsus Vercel-
 lensis supremus Catharinæ Medicæ
 Eleemosynarius vivis eriperetur, Lute-
 venis Episcopus, cedente autem Joan-
 ne Morvillerio Aurelianensi Præsule
 regii Sigilli Custos nominabatur: de-
 mum vero mortuo Hospitalio Cancel-
 larii dignitatem anno Christi millesimo
 quingentesimo septuagesimo tertio ob-
 tinuit, atque ad Henrici III. preces,
 postquam ob grave senium Sigilli regii
 custodiam abdicaverat, anno Salutis
 nostræ millesimo quingentesimo septua-
 gesimo

Sæcul. XVI. gesimo octavo Cardinalium Collegio
A.C. 1583. adscriptus est, ac paulopost cum Rex
 prima vice Equites crearet, ipse Ordinis sancti Spiritus Commendator nominabatur.

Tandem Parisiis hic Cardinalis die vigesima quarta Novembris, ætatis suæ anno circiter septuagesimo octavo decessit in sui Prioratus monasterio ad sanctam Catharinam de valle Scholarium, quas ædes ipse prorsus magnifice extrui curabat, ut ibidem monumentum suum ponere posset. Corpus ejus lecto magnifice instructo imponebatur, atque in capite mitram gestans penes pedes rubrum galerum una ex parte, ex altera vero pœnitentiæ habitum unicum fune, flagello, & rosario adjectum habebat, hocque apparatu per octo dies ad populi satisfactionem exponebatur. Ceterum Vir erat generosus, ac prudens, ingenio candido, & liberali præditus, cum vero exterus esset, & parum juris Gallici gnarus, ideo minus tanto Magistratu dignus habitus est: cum tamen quavis alia maxima dignitate, sive fides, sive prudentia, & rerum aliarum usus spectetur, esset dignissimus. Ceterum quamvis tot Regibus sua præstitisset obsequia, nihilominus pauper obibat: nullatenus enim erat ambitiosus, magis pro suis amicis, ac familia-

miliaribus, quam pro semetipso sollicitus: eapropter paucis ante obitum suum diebus dicere solebat: „mrior „tanquam Cardinalis sine titulo, Presbyter sine beneficio, & Cancellarius „absque Sigillo:„ obtinebat tamen Abbatiam sancti Petri Senonensem, & Flaviacensem, ac Longo-pontensem, præter Suvignensem Prioratum.

Feria tertia die sexta Decembris Corpus ejus a Confratribus Sodalitatis regię Pœnitentium, cujus etiam Sodalis erat hic Cancellarius, deferebatur, atque in Sacello Ecclesię ad Sanctam Catharinam sepeliebatur, ubi ipse pariter Valentię Balbianę uxori suę monumentum posuerat: Cancellarius vero Chivernius eidem mausoleum erigi curavit, quod hodieum visitur: porro eidem magna pompa parentatum est, nam ipsi Guisii, & Bourbonii Principes, amplissimusque Ordo Senatorius una cum reliquis Urbis Ordinibus, & Universitate Parisiensi funus comitabantur: insuper ipse etiam Rex unacum Espernonio Duce Pœnitentium vestes indutus exequiis interesse voluit: Reginaldus vero de Beune Bituricensis Episcopus defuncti merita oratione funebri deprædicabat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

§. LXIV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

§. LXIV.

Fulvii Cornei Cardinalis mors.

Ciacon. t. 3. pag 769.
Aubery vie des Cardin. Vist. & Ughel in add. ad Ciacon.
Præter Biragum Cardinalem Roma hoc anno trium aliorum Cardinalium jacturam deplorabat, quorum primus erat Fulvius Corneus, seu de Cornia, vulgo dictus Cardinalis Perusinus, quia hac in urbe ex Sorore Julii III. Papæ natus erat. Hic ab adolescentia Melitensem equestrem Ordinem professus, Julio III. Patruo suo non magis necessitudine sanguinis, quam suavissimis moribus, ac virtutibus charus erat, hinc ab eo statim in Pontificatus initio, die scilicet quinta Maji anno salutis millesimo quingentesimo quinquagesimo primo ex Archipresbytero Perusinae Ecclesiae Episcopus primo ejusdem Urbis, ac demum Presbyter Cardinalis titulo S. Mariæ in via, seu ut alii scribunt, S. Marcelli renuntiatus est, postea autem Piceni legatione insignitus insuper regendis Ecclesiae rebus sæpissime admovebatur: Florentiam deinde ab eodem Julio III. mittebatur ad Cosmam Medicæum Hetruriae Ducem, ut ibidem de rebus Senensibus, & Montis Ilcini deliberaret: dein Spoletinam Ecclesiam, dimissa Perusina regendam suscepit, sed illius possessione a Paulo IV. deinde spoliatus est: hic enim cum Hispanis

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

spanis diffidia fovens Corneorum fami-
liam vexabat, occupatisque eorum bo-
nis Perusinum Cardinalem comprehendi
jusserat, qui tamen suam libertatem
sexaginta aureorum millium pretio re-
demit. Ex his adversis casibus tanto-
pere mundi vanitatem fastidire cœpe-
rat, ut in solitudine tranquillitatem
quæreret, & unice proximum suum be-
neficiis cumulare intentus esset, hinc
præprimis anno Christi millesimo quin-
gentesimo quinquagesimo primo in Urbe
Perulina Societatis Jesu Collegium ex-
trui curavit, Romanum vero augere
studuit: quoniam vero premente ad-
versa fortuna magnam suorum bono-
rum partem amiserat, ut ea, quæ ipsi
deessent, supplere valeret, ipse elee-
mosynas collegit. Tandem Romæ fe-
ria secunda annum agens sextum supra
sexagesimum, die undecima Martii ani-
ni millesimi quingentesimi octogesimi
tertii supremo defungitur die, & in Ec-
clesia S. Petri de Monte aureo apud Mi-
nores observantes in Antonii Cardina-
lis Montani Sacello sepelitur.

Porro cum Perusinæ Ecclesiæ præ-
esset, juxta Concilii Tridentini decre-
ta Cleri Perusini mores castigabat, Ca-
thedralemque Ecclesiam exornans, Se-
minarium Clericorum erigendum cu-
rabat, Moniales vero intra clausuram
conti-

Sæcul. XVI.

A.C. 1583.

continuit, aliaque multa perfecit, quæ pietatem promovere posse viderentur: insuper idem comitiis Pontificiis, quæ ipso vivente peracta sunt, semper interfuit, illis scilicet, in quibus renuntiati fuerunt Romani Pontifices Marcellus II., Paulus IV., Pius IV., Pius V., & Gregorius XIII. sub cujus Pontificatu anno nono e vita migravit.

§. LXV.

*Cardinalis Maffæi fata.**Ciacon. l. c.*

pag. 1038.

*Ughel ad**Ciacon. &*

Alter erat Marcus Antonius Maffæus nobilis Romanus Hieronymi Filius, & Bernardini Cardinalis, atque Achillis in Purpuratorum Senatu Advocati Frater. Hic Romæ die trigesima prima Mensis Augusti Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo vigesimo primo natus summa industria jurisprudentiæ vacabat, atque in hac scientia eximium sibi nomen comparabat: unde a Paulo III. Consistorialis Advocatus, postea vero Canonicus ad sanctum Joannem in Laterano, ac denique mortuo Achille Fratre suo Ecclesiæ Vaticanæ Canonicus renuntiabatur: porro paulo post alteri Fratri suo in Theatino Archiepiscopatu in Neapolis Regno successerat: demum reparandis Cardinalium titulis, necnon Urbis ædificiis ruinæ proximis a Pio IV. præficietur,

tur, ac demum a Pio V. illius Succes-
 fore Sedis Apostolicæ Nuntius in Po-
 loniam decernebatur: inde vero redux
 Romanæ Urbis Vicarius, postea Data-
 rius, atque anno Christi millesimo quin-
 gentesimo septuagesimo Cardinalis no-
 minabatur, ubi mortuo Ursino Cardi-
 nale a Gregorio XIII. signandis literis
 Apostolicis præponebatur: ast eo ipso
 tempore, quo per crebra obsequia sese
 de Ecclesia optime meritum reddebat,
 Romæ die vigesima prima Novembris
 hoc anno Domini millesimo quingen-
 tesimo octogesimo tertio mortis invidia,
 postquam sexagesimum primum ætatis
 suæ annum exegerat, vivis ereptus
 est, corpusque ejus absque ulla pompa
 in Fratrum Prædicatorum Ecclesia fan-
 ctæ Mariæ supra Minervam in Sacello
 sancti Sebastiani prope Bernardini Car-
 dinalis Fratris sui monumentum terræ
 mandatum est.

§. LXVI.

Cardinalis Delphinus mortuus.

Tertius erat Zacharias Delphinus, Ve-
 netus Andreæ Filius die vigesima
 nona Maji anno restauratæ salutis mil-
 lesimo quingentesimo vigesimo septimo
 natus, qui percurso studiorum stadio
 in Patavina Universitate tantos in scien-
 tiis progressus fecerat, ut a Julio III.
 Proto-

Sæcul. XVI.
 A C. 1583.

Sæcul XVI
A.C 1583.

Protonotarius Apostolicus, a Paulo autem quarto Pharenfis Episcopus crearetur, ab eodem Papa Sedis Apostolicæ Nuntius in Germaniam ad Ferdinandum ablegatus: postea Pio IV. ad divi Petri Cathedram evecto unacum Commendono tum Zacynthi Episcopo ad Protestantes Germaniæ Principes decernebatur, ut eos de continuata Tridenti Synodo certiores redderet, illosque eo venire rogaret, aut saltem ad transmittendos Deputatos suos induceret, qua dignitate insignis Naumburgensi Conventui intererat, ubi Sedis Apostolicæ jura tam strenue defendebat, ut a summo Pontifice in studii sui præmium purpura romana, licet absens, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto Mense Martio decoraretur, ac Jaurinensem in Hungaria Episcopatum obtineret. Obiit is sub Gregorii XIII. Pontificatu die decima nona Decembris Anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo tertio, ætatis vero suæ nonnisi quinquagesimo septimo, sepeliebaturque Romæ exigua pompa in templo sanctæ Mariæ supra Minervam haud procul a tumulto Moroni Cardinalis.

§. LXVII.

§. LXVII.

Sæcul. XVI.

A.C. 1583.

*Octodecim Cardinales a Gregorio
XIII. creati.*

Tribus hisce Cardinalibus plures alii *Ciacov. t. 4. pag. 70.*
subrogabantur Purpurati, quippe
Gregorius XIII. Papa vacantes sedes
reparare intentus feria secunda die duo-
decima Decembris hoc anno octodecim
Prælatos sacra purpura decorabat, quos
inter primus erat Joannes Antonius
Fachinettus patria Bononiensis, Epi-
scopus Neocastrensis, Patriarcha Jero-
solymitanus, Presbyter Cardinalis ti-
tuli quatuor sanctorum Coronatorum,
ac postea Papa sub nomine Innocentii X.
II. Joannes Baptista Castaneus, Roma-
nus, Rossanensis Archiepiscopus, Pres-
byter tituli sancti Marcelli, ac dein
Papa sub nomine Urbani VII. III. Ale-
xander Medicæus, Pistoriensis Episco-
pus, postea Florentinus Archipræsul,
Presbyter Cardinalis tit. sanctorum
Joannis, & Pauli, Legatus in Fran-
cia, & demum in Papam electus sub
nomine Leonis XI. IV. Rodericus de
Castro ex Lemorum Comitibus ortus,
Hispanus, primo Zamorensis, postea
Conchenfis Episcopus, tandem Hispa-
lensis Archipræsul, Presbyter Cardi-
nalis tit. sanctorum duodecim Aposto-
lorum. V. Carolus Borbonius Vin-
Hist. Eccles. Tom. I. I doci-

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

docinensis, natione Gallus, Rothomagensis Archiepiscopus, Commendator Ordinis sancti Spiritus, qui tamen nulum titulum adoptabat. VI. Michael a Turre ex Comitibus Vallis - Assinæ, patria Utinensis, Cenetensis Episcopus, pariter absque titulo. VII. Julius Cananius patria Ferrariensis, Adriensis primo, postea Mutinensis Episcopus, ac demum Presbyter Cardinalis tit. sancti Eusebii, dein sanctæ Anastasiæ. VIII. Nicolaus Sfondratus Mediolanensis, Episcopus Cremonensis, Presbyter tit. sanctæ Cæcilie, qui postea ad Pontificatum euectus Gregorius XIV, nominabatur. IX. Antonius Maria Salviatus, Romanus, Episcopus S. Populi, Nuntius in Galliis, Presbyter Cardinalis titulo sanctæ Mariæ in Aquiro. X. Franciscus Gioiosa, seu Jogosa, Narbounensis Archiepiscopus, postea Tolofanus, ac Rothomagensis, Presbyter Cardinalis tit. S. Sylvestri, & Divi Martini in Montibus, ac denique Sanctissimæ Trinitatis in Monte Pincio, Episcopus Ostiensis. XI. Augustinus Valerius, Venetus, Veronensis Episcopus, Presbyter tit. sancti Marci. XII. Vincentius Laureus, seu de Lauro, Calaber Montis regalis Episcopus, Presbyter Cardinalis tit. sanctæ Mariæ in via lata. XIII. Philippus Spinola, Genu-

Genuens, Nolanus Episcopus, Presbyter titulo sanctæ Sabinæ. XIV. Albertus Bolognetus, Bononiensis, Mafæ Episcopus, qui titulo caruit. XV. Matthæus Contrarellus, in Franciana- tus, Papæ Datarius, Presbyter Cardinalis tit. sancti Stephani in monte Cælio. XVI. Georgius Radzivilius, Polonus, Vilnensis Episcopi Coadjutor, ac Cracoviensis Episcopus, Presbyter Cardinalis tit. sancti Sixti. XVII. Scipio Lancellottus, Romanus, itidem Presbyter tit. sancti Simeonis. XVIII. Simeon de Tagliavia de Arrogonia Ter- rænovæ Ducis Filius, patria Siculus, Cardinalis Diaconus tit. sancti Georgii in Valabro, postea Portuensis Episcopus.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

§. LXVIII.

Joannis Maldonati Jesuitæ fata.

Prioris Mensis Januarii die sexta Mal- donatus Jesuita extremum clausurat diem. Is illo ævo Philosophicis, ac Theologicis disciplinis excultus semper pietate, animique candore præfulgebat, ac jam dudum scientias publice tradebat, priusquam Romæ anno restauratæ Salutis millesimo quingentesimo sexagesimo secundo Societatis institutum amplecteretur, porro in Societatis Collegio cum magna laude versatus, a suis Superioribus Parisios mit-

Posssev. ap. par. Ale- gamb. de Script. Soc. Nicol. Ant. Bibl. script. Hispan.

Sæcul. XVI. A. C. 1583. tebatur, ibidemque tam Philosophiam quam Theologiam ultra decem annos tradebat, cum tanto Auditorum concursu, ut ex remotissimis etiam Provinciis juvenes confluerent, imo etiam Protestantes, quos tamen acerrime impugnabat, turmatim ad ejus prælectiones accederent. Ceterum de adversis ejus casibus, quos in eadem Urbe experiebatur, jam alibi mentionem fecimus, qua tamen tempestate superato Maldonatus ad Bituricense Jesuitarum Collegium secessit, ubi vix vigesimum mensem transegerat suas lucubrationes expurgaturus, ultimamque admoturus manum, cum a Gregorio XIII. Papa Romam accersitus septuaginta Interpretum Bibliis concinnandis, ac postea prælo publico subjiciendis operam locare juberetur: verum hic morte præventus hoc opus perficere haud poterat, quippe die sexta Januarii Anno post Virginis partum millesimo quingentesimo octogesimo tertio nonnisi quinquaginta annos natus obiit, postquam primam lucem Cosæ-Reginæ oppido prope Lerenam in Estremadurense Provincia sito aspexerat.

§. LXIX.

Hujus Auditoris opera.

Maldonatus

Maldonati opera post ejus obitum typis prodierunt cura Patris Clementis de Puteo itidem Jesuitæ, qui Mussiponti anno post Christum natum millesimo quingentesimo nonagesimo sexto ediderat Maldonati commentarios in quatuor Evangelia, quodam usus exemplari, quod a supremo Societatis Præposito eidem submissum ex ipso Auctoris scripto Codice desumebatur. Hic Commentarius postea iterato prædonatus plurimi habetur: insuper ejusdem Commentarius in Jeremiam, Baruch, Ezechielem, & Danielem Prophetas anno a Christi Nativitate millesimo sexcentesimo nono Lugdunensibus, atque anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo undecimo Colonienfibus literis excusus prodiit, prout & quædam explicatio in Psalmum centesimum nonum præter quamdam epistolam circa Colloquium Sedanense cum Ministris Calvinistis habitum: exstant præterea ejusdem Scriptoris disputationes Polemicæ, necnon liber de dæmonibus, nec desunt, qui eidem Auctori adscribunt summam casuum Conscientiæ, & controversias circa Sacramenta.

Præter hosce libros Maldonatus etiam elucubrabat commentarios in Psalmos, in Epistolam sancti Pauli ad Romanos, necnon Universam Theologiam

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Ribad. & Alegambe de Script. Soc. Genebrad. Chr. ann. 1583. Dupin Bibl. Script. pag. 436.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Scholasticam præter quatuor tractatus de Constitutione Theologica, ritibus Missæ, indulgentiis, & Purgatorio: porro hi tractatus adhuc in scripto Codice in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani asservantur, Parisiis tamen anno Salvatoris nostræ millesimo sexcentesimo quadragesimo quarto typis vulgati fuere commentarii huic Auctori pariter adscripti in præcipuos veteris Testamenti libros, qui tamen ceterorum præstantiam non adæquant.

§. LXX.

Diffidia inter Anglos Ministros Puritanos, & Calvinistas, qui Parlamentarii vocantur.

*Cambden
annal. Regn.
Elis.
Spond. hoc
ann. n. 15.*

Hoc anno in Angliæ Regno furiosa exstitit altercatio inter Ministros Calvinistas Parlamentarios, & Calvinistas Puritanos, ubi tam hi, quam illi in probrosas injurias, ac dicteria contra Cantuariensem Archiepiscopum, antea Vigorniensem Antistitem in suis scriptis erumpebant: porro occasio ad id exinde nascebatur, quod juxta mandata Reginæ, quæ sibi supremi in Anglicana Ecclesia Capitis auctoritatem arrogabat, præfatus Præsul Puritanos obstringere contenderet, ut sua subscriptione profiterentur, quod sola hæc Regina supremam potestatem tam sa-
cram,

cram, quam profanam in omnes suos subditos, cujuscunque conditionis forent, haberet: insuper eos compellere volebat, ut simul profiterentur, quod liber preces publicas, & modum administrandi Sacramenta continens, & alter de Episcopis, & Sacerdotibus ordinandis agens nihil verbo Dei contrarium contineret, ac propterea ambo ab omnibus accipiendi, atque observandi essent unacum Articulis Synodi Londinensis anno millesimo quingentesimo sexagesimo secundo auctoritate publicatis.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Præterea Robertus Brownus Northantonix in Anglia natus, ac Soutwartzix Ludimagister, a quo novi Sectatores Brownix dicti ortum trahunt, adversus hæc Reginx mandata librum vulgabat, demonstrans, quod Ecclesia Anglicana cum Ecclesia Catholica nihil prorsus commune habeat: sub idem quoque tempus alius quidam Pædagogus nomine Richardus Harrisonus libro edito ostendebat, quod omnes spurix reformationis Ecclesix non quidem circa fidei dogmata, in quibus cum Hollandix, Germanix, aliarumque Regionum hæreticis conspirarent, sed circa regiminis normam adulteratæ sint: porro hic idem Auctor æque Presbyterianos, ac episcopale regimen damnabat,

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

nabat, existimans, quod nemo eorum Ecclesiæ sese aggregare valeat, cum hi omnes affirmarent, quod de conversione, & probitate eorum, ex quibus illorum Ecclesiæ conflantur, certi non essent, ac insuper illi tolerarent peccatores, quibuscum tamen juxta hunc Auctorem nullum commercium foret habendum: porro ex horum scriptis plura etiam pullulabant responsa, ac demum adeo vehemens disputatio, ut ex Puritanis nonnulli extremo afficerentur supplicio.

§. LXXI.

*Variae Constitutiones a Gregorio XIII.
Papa editæ.*

Bull. t. 2.
Const. 80.
Et seq. pag.
495.

Cum interea Romæ summus Pontifex certior fieret, haud leves corruptelas in Italia fuisse inventas ex eo, quod Abbatissæ, & monasteriorum Priorissæ ad dies vitæ suis fungerentur officiis, hinc Gregorius XIII. hoc anno die prima Januarii diploma edidit, quo præcepit, ut Abbatissæ, & Priorissæ nonnisi ad triennium eligerentur juxta suorum Ordinum Institutum, & sacri Concilii Tridentini decreta: hujus vero Constitutionis rationem in hac Bulla Pontifex sequentem affert, eoquod sperandum sit, *Abbatissas, & alias Præfectas triennes, scientes*

tes se lapso triennio suæ administrationis rationem esse reddituras, ac sperantes de beneficiis laudem promereri, pœnam vero, si male gesserint, metuentes, majori studio, ac diligentia regimen, & administrationem Monasteriorum sibi commissorum gesturas.

Sæcul. XVI.
A.C. 1583.

Verum hæc Constitutio duntaxat ad Italiam, & Siciliam restringebatur: alio autem diplomate die vigesima nona Aprilis evulgato ab eodem Pontifice innovatur excommunicatio, & anathema quorumcunque hæreticorum, necnon aliorum omnium, qui contentis in bulla *Cœnæ Domini* contraveniunt.

In secundo hujus Constitutionis articulo Papa anathemate percellit omnes, qui ab ordinationibus, sententiis, seu mandatis tam ipsius Gregorii XIII. quam aliorum Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad universale futurum Concilium appellaverint, præterea eadem pœna condemnat eos, quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit.

Tertia Bulla promulgabatur die vigesima nona Mensis Aprilis, ubi Ordinis Melitensis equitibus, qui ad Episcopatum promoventur, præcipitur, ut sua prædia, quæ *Commendæ* vocantur, aut alia prælati Ordinis beneficia dimittant, quapropter illis inhibitum, ne unacum suo Episcopatu ejusmodi præ-

Sæcul XVI.

A.C. 1583.

dia absque speciali Sedis Apostolicæ licentia retineant. Quartum diploma die vigesima quinta Junii editum agit *de electione, numero, & qualitatibus Magistrorum sacræ Theologiæ, de cetero in Provinciis Italiæ eligendorum ex ordine Fratrum Eremitarum S. Augustini.*

Ceterum Papa ad promulgandam hanc Constitutionem ideo permovebatur, quod multi ad hosce honores promoti propriis potius, quam communibus commodis servirent, seque ipsos publicis officiis, oneribus, & laboribus subtrahere satagentes, ad Magisterii, seu Magistri, sive Doctores gradum propter anhelarent, atque in suis monasteriis monasticam disciplinam negligerent. Denique quinta Constitutione die decima quinta Julii Papa declarat præcedendi ordinem inter ordines Medicantium, & inter Confraternitates Laicorum in processionibus.

Hanc in rem Pontifex ita asserit:
 „Nos considerantes controversias hujusmodi in Ecclesia, præsertim inter
 „religiosas personas, quæ relictis mundi vanitatibus famulatum, & votum
 „suum in humilitatis spiritu Domino,
 „& Deo nostro, qui se pro nobis usque
 „adeo humiliavit, ut formam servi acciperet, exhibere, & persolvere præstentur, non modicam illi præclaræ,
 „Deo-

„Deoque præcipue dilectæ virtuti, quæ
 „est humilitas, labem infundere, po-
 „puloque scandalum generare, ac pro-
 „pterea illas omni ratione submoven-
 „das, publicæque Religionis tranquil-
 „litati, ac ministrorum Ecclesiasticorum
 „reconciliationi, & mutuæ dilectioni
 „quamprimum consulendum esse rati,
 „ac supremam huic negotio manum
 „apponere volentes, necnon caussas,
 „lites, seu controversias hujusmodi
 „ubilibet, & coram quibusvis Judici-
 „bus motas, & in quibusvis instantiis
 „indecisas pendentes ab eisdem judi-
 „bus harum seriem ad nos advocan-
 „tes, illasque penitus extinguentes, eis-
 „dem Fratribus Mendicantibus, ac
 „Confratribus super præmissis perpe-
 „tuum silentium imponimus.

§. LXXII.

*Synodus Limæ in Peruvano Regno
 habita.*

Eodem anno Limæ, quæ in America
 Urbs, ac Peruvani Regni Metropo-
 lis Archiepiscopali sede illustris est, Sy-
 nodus habebatur ab Alphonso Mogro-
 vejo Taurinensi Archiepiscopo, eaque
 ad revocandam Ecclesiæ disciplinam,
 morumque emendationem erat convo-
 cata, ex cujus actis elucet, quod ibi-
 dem quidam Theologiæ Professor in
 hac

Sæcul. XVI.
 A.C. 1583.

Joseph
 Acosta lib. 2.
 de noviss.
 cap. 2. &c.

Sæcul. XVI. hac regione maximi habitus, ac vel-
A.C. 1583 uti oraculum adoratus damnatus fue-
 rit, eo quod a quadam muliere, quæ
 a dæmone obsessa credebatur, seductus
 errores, ac specialia prorsus deliria di-
 vulgasset, affirmans. I. quod Deus
 ei familiarem Spiritum adjunxerit, a
 quo omnia, quæcunque vellet, edoce-
 retur, imo non raro cum ipso Domino
 Deo satis familiariter conferret. II.
 Delirabat, quod propterea brevi Rex,
 ac Papa nominandus, sacram vero Se-
 dem Peruam translaturus esset. III.
 dictitabat, quod unionem Hypostati-
 cam sibi a Deo oblatam recusasset.
 IV. se efficaciter pro Mundi redem-
 ptione destinatum, Christum vero dun-
 taxat sufficienter electum venditabat.
 V. Somniabat, quod Status quoque
 Ecclesiæ penitus mutandus, & per
 alias, facilesque leges abrogandus fo-
 ret, quarum ope Clericorum Cæliba-
 tus, Confessionisque necessitas abole-
 rentur, Polygamia autem invehetur.
 Ceterum hic fanaticus tam pertinaci-
 ter suis erroribus insistebat, ut ab In-
 quisitione damnatus tandem vivus
 comburi promeruerit: porro adversus
 eundem hunc hæreticum Pater Acolta
 Jesuita editis libris pugnasse, atque hu-
 jus Limanensis Concilii acta descripsisse
 dicitur.

§. LXXIII.

*Cleri Gallicani comitia in oppido sancti Germani de Pratis.*Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Henricus III. Franciæ Rex cum rursus nova exactione ad exhausti sui ærarii reparationem a Clero suo ducenta aureorum millia extorquere nitentur, hanc ob rem Clerus Gallicanus die vigesima nona Maji Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo octogesimo quarto in oppido sancti Germani de Pratis comitia agere cogebatur. Intererant ibi Borbonius Cardinalis Archiepiscopus Rothomagensis, Guisius Cardinalis Rhemensis Archiepiscopus, Raynaldus Becnensis Bituricensis Archiepiscopus, præter Calaguritanum Archiepiscopi Deputatum, pluresque alios Nobilium Oratores: in hoc igitur conventu de Regis postulato actum, decretumque est, ut ad Regis petita perdemisse eidem exponatur, quatenus cum suo Clero mitius ageret, cum hic aliunde frequentibus adeo tributis plus æquo oppressus esset.

*Abregé des
affaires du
Clergé de
France t. I.
pag. 491.*

§. LXXIV.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. LXXIV.

Bituricensis Archiepiscopi oratio ad Regem.

*Actes &
mem. du
Clerge Vi-
tre ann.
10.16. p. 40.*

Igitur Bituricensis Archiepiscopus, cui Regem alloquendi munus erat de-
mandatum, necnon Cardinales hanc
in rem die decima tertia Junii in op-
pido sancti Mauri ad fossas, ubi tum
Rex agebat, conveniunt, atque inter
eos Archipræsul Regi hæc exponit:
„Franciæ Clerus, qui non modo per tri-
„buta, ac decimas de beneficiis præ-
„ter morem impositas, sed etiam con-
„tinuas bonorum Ecclesiasticorum usur-
„pationes aliunde ultra modum oppres-
„sus gemit, novas exactiones ferendo
„impar est: viginti enim abhinc annis
„calamitates ad tantum crudelitatis
„cumulum excrevere, ut in Galliis nil
„nisi homicidia, ruinæ, sacrarum-
„que ædium devastationes, usurpationes,
„prædiorum incendia, proven-
„tuum deprædationes, captivitates,
„aliæque violentiæ nunquam auditæ
„cernantur: insuper regia Majestas ve-
„stra nova sua exactione huic malorum
„cumulo adhucdum novum adjicit o-
„nus haud tolerandum, quantumvis
„ex centum viginti Diæcesibus ægre
„sexaginta numerari valeant, quæ ab
„his calamitatibus tam atrocibus exem-
„ptæ

„ptæ fuerunt, reliquis adeo crudeliter
 „vexatis, ut ab ipsis etiam Turcis nobis
 „spondere potuissemus, quod mitius,
 „si hæc Provincias occupassent, illas
 „habuissent; hi enim, si illis modera-
 „tum, fixumque penditur tributum, sal-
 „tem vitæ securitati, ac Religionis li-
 „bertati cavent: verum in nostris Diæ-
 „cesibus, præterquam quod violentis
 „pecuniarum extorsionibus, ac bono-
 „rum deprædationibus vexentur, in-
 „super vita nostra in continuo versatur
 „discrimine, atque ipsi etiam Religioni
 „omnis libertas interdicitur: præterea
 „etiam ultra mediam partem Ecclesia-
 „rum bona fuere imminuta per aliena-
 „tiones, quibus Regia sua Majestas pro-
 „ventus, & prædia sibi vendicabat,
 „adeo, ut intra viginti annorum spa-
 „tium hæc alienationes ad plusquam
 „vigies decies centena aureorum mil-
 „lia ascendant: si ergo pecunia, quam
 „sua Majestas sub quæsito Helvetiis sti-
 „pendia numerandi obtentu postulat,
 „adhuc Clero imponitur, tunc Eccle-
 „siasticorum potissimi suis officiis cedere,
 „victumque ostiatim emendicare cogen-
 „tur: exinde vero Divinum Officium
 „intermittetur, prout jam factum esse
 „in plurimis locis cernitur non sine gra-
 „vi totius populi offensione: haud equi-
 „dem diffitemur, quod regnante Hen-
 „rico

Sæcul. XVI.
 A.C. 1584

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
„rico felicitis recordationis secundo sex
„omnino decimæ Clero fuerint impo-
„sitæ: ast præterea considerandum,
„quod tum adeo gravis obversata sit
„necessitas, ut hostis jamjam præ fo-
„ribus, ac regnum proximo periculo
„expositum esset: si idem quoque ur-
„geret eventus, etiam calices, atque
„argentea Ecclesiæ vasa pro Regni in-
„columitate venderemus: verum cum
„ejusmodi necessitas nequaquam nunc
„instit, perniciosi exempli res est, bona
„Ecclesiastica ad profanos usus impen-
„dere. „ His dictis Archipræsul ora-
„tioni suæ finem imposuit, hæc sub-
„jungens: „Majestati vestræ suppli-
„camus, ut ad proxima Cleri comitia
„hujus negotii decisionem remittere, vel
„trecentis librarum millibus, per quæ
„vendita Ecclesiarum bona redimantur,
„contenta esse velit. „ Perceptis hisce
rationibus Rex nonnisi unicam exige-
bat decimam, quæ solitis duabus so-
lutionibus penderetur, alterum vero
caput de redimendis Ecclesiarum præ-
diis condonabat.

§. LXXV.

*Libellus supplex Regi a Clero por-
rectus.*

Sequenti die decima nona Julii Clerus
una congregatus Regi libellum sup-
plicem

plicem porrigebat, quo sacrum Ordinem ab omni nova exactione immunem servari rogabat, simulque precabatur, ut pacta circa solvendos Prætorii redditus inita ad effectum deduci juberet, aut contractus, quibus Ecclesiæ bona inique fuerunt divendita, rescindi permetteret, ut ex recuperatis hisce bonis tercenties quinquaginta librarum millia pendi queant, hancque pecuniam colligendi potestatem Rex quibusdam deleget: verum ad hæc respondit Henricus III. quod hos contractus rescindi, lubens concedat, dummodo currente hoc anno una decima cum dimidia, seu centies quinquaginta aureorum millia præter alia centum ejusdem monetæ millia in proximis Cleri comitiis pendantur: cum ergo Clerus hanc vexationem haud meliori modo redimere posset, tandem Regis petito annuit, hacque ratione die decima sexta Augusti suis comitiis finem imposuit.

§. LXXVI.

Andegavensis Ducis obitus.

Idem Rex hoc anno Andegavensem Ducem Fratrem suum, die decima Junii defunctum, amiserat, exiguo prorsus ipsius luctu, ac mærore: porro hic idem Dux nonnisi triginta ætatis suæ

Hist. Eccles. Tom. L. K annos,

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Sæcul. XVI. annos, tresque menses numerabat. Fe-
A C 1584 runt nonnulli, illum veneno fuisse ex-
 tinctum a fœderis Principibus, qui
 hunc solum suis consiliis, quibus re-
 gnum ad exterum genus transferre mo-
 liebantur, obstare credebant: utut au-
 tem res se habuerit, id pro comperto
 constat, quod nunquam conjugio jun-
 ctus absque liberis decedens tanquam
 Brabantiae Dux, ac Belgii Princeps
 sepeliri voluerit: verum regius Sena-
 tus inani hoc titulo Hispaniae Regem
 haud immerito offendi censebat: qua-
 propter Rex præcepit, ut nonnisi solita
 pompa Corpus ejus Parisios delatum,
 in Ecclesia sancti Maglorii in suburbio
 sancti Jacobi interea deponeretur, do-
 nec cuncta pro exequiis in Templo sancti
 Dionysii celebrandis necessaria fuissent
 disposita, ubi Belnensis Bituricensis
 Archiepiscopus olim Andegavensis Can-
 cellarius defuncto oratione funebri pa-
 rentabat, quæ tamen audientium ani-
 mis minus grata accidebat.

Mortuo hoc Duce, Andegavensis,
 Alenfonius, & Bituricensis Ducatus,
 quos patrimonii loco possidebat, rursus
 Regno aggregabantur: Cameracensis
 vero civitas, quam biennio ante usur-
 paverat, successionis jure ad Reginam
 Matrem devolvebatur, hanc tamen ur-
 bem Henricus III. Rex suo patrocinio
 fovere

fovere recusabat, nam cum Regina Ma-
 ter sibi in Lusitaniam jus competere
 crederet, hocque Regnum sibi a Phi-
 lippo II. ereptum quereretur, hinc Rex
 eidem concessit, ut Cameracum reti-
 nere posset, donec Hispaniæ Rex Lusi-
 taniæ jacturam eidem compensasset.

æcul. XVI.
 A.C. 1583.

§. LXXVII.

*Colloquium inter Espernonium Du-
 cem, & Navarræ Regem.*

Postea Henricus Rex, ut novis Pro-
 testantium tumultibus obviaret,
 eisdem indulgit, ut Montalbani in Ca-
 durcis suos cœtus celebrare possent,
 dummodo eis Regis nomine Pompo-
 nius Belleutrens secretioris Consilii Se-
 nator interesset: insuper Espernonio
 Duci negotium dabat, ut Navarræ Re-
 gem inviseret, perinde acsi ejusdem
 Matri, quam post adeptam regiam
 dignitatem nondum inviserat, sua ob-
 sequia præstiturus advenisset, re ipsa au-
 tem toto conatu Navarræ Regi persua-
 deret, ut ad Ecclesiæ Catholicæ si-
 num redire, atque Aulam accedere
 vellet, cum id ei non modo utile
 foret, eoquod facile totam Guisio-
 rum factionem hac ratione dissipare,
 sed etiam Regno, cujus proximus hæ-
 res esset, tranquillitatem procurare va-
 leret: equidem Espernonius demanda-

K 2 tum

Sæcul. XVI. tum explebat negotium, irrito tamen
A.C. 1584. successu, quippe in quodam conventu
 hanc in rem Bearnæ habito fancieba-
 tur, ut Navarræ Rex in sua secta con-
 stans permaneret, ac nullatenus Au-
 lam accederet.

§. LXXVIII.

Hujus colloquii exitus.

Paulopost celebris Mornæus Plessius,
 qui apud Navarræ Regem pluri-
 mum auctoritate, & gratia valebat,
 hujus colloquii relationem publici juris
 fecerat, eo fine, ut jactanter Prote-
 stantibus, quod ipsorum Caput in sua
 Secta constans, firmumque persistat, ob
 oculos poneret, hacque ratione unio-
 nis vinculum, quo invicem colligati
 essent, arctius constringeret: verum
 Catholici, qui majori Religionis studio
 animati diffensionum flammam inter Se-
 ctarios magis accendere satagebant, hu-
 jus Viri oratione utebantur, ut Hen-
 ricum æque, ac Navarræ Regem in-
 visos redderent, quapropter in vulgus
 spargebant, quod Espernonius in Bear-
 niam venisset nequaquam pacis consti-
 tuendæ causa, aut Navarræ Regem
 ad Majorum sacra reducendi studio, sed
 id factum dicebant, ut in Catholico-
 rum perniciem occultum cum Navarro,
 & Sectariorum factione foedus iniret,
 cum

cum certum esset, quod Navarrus ob-
firmatus in sectario veneno persevera-
ret, sicque foret, ut tunc, cum Navar-
rus proximus regni Successor putare-
tur, Regemque sine liberis decedere
contingeret, rerum summa in Sectario-
rum potestatem veniret, & Majorum
Religio summopere periclitaretur. Id
in urbibus per emissarios evulgatum,
& in agris inter nobilitatem sparsum,
mirum quantum ad ciendos animos
momentum habuit, nam statim plebs
fremere, concionatores ex ambone vā-
nis terroribus audientium animos im-
plere cæperunt, hinc habebantur etiam
ubique cœtus, & copiarum delectus: in-
super spargebatur, Belliduces clam fuisse
designatos, eosque nondum cognitos,
qui tamen, cum opus esset, mox ad
signa convenirent. Rex, cum non jam
cum solis Protestantibus, sed magis
cum Guisianis sibi negotium esse cer-
neret, cunctis hisce malis obviare sta-
tuit, eapropter omnes secretas fœdera-
tiones, societates, & delectus prohi-
bebat, pœna in eos, qui hæc attenta-
rent, aut alios ad ea facienda sollici-
tarent, læsæ Majestatis sancita. In
eam rem Rex, cum ad S. Germani fanum
in Laja esset, diploma tertia Idus No-
vembris ad Senatum misit, ut ibidem
hoc mandatum in tabulas referretur.

K 3

§. LXXIX.

Sæcul. XVI.

A.C 1584.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. LXXIX.

Regis statuta pro Aulae suce emendatione.

Thn. 1. 80. Postea Rex ex Matris suæ consilio plura condebat statuta, ut multis abusibus in aula sua grassantibus obicem poneret, præprimis vero legem condidit, qua cunctæ pejorationes in Deum, & Blasphemix contra res sacras severe prohibebantur, atque omnes ad Episcopatus, ac cœnobiaz nominationes juxta Blæsensium comitorum decretum reformabantur: reservationes vero, cum illæ mortis captandæ, aut sæpe accelerandæ votum inducant, revocabantur: insuper equitatus, qui ex nobilitate conflari solitus erat, ad antiquam disciplinam instauratus erat, & causarum a tribunalibus ordinariis evocationes in posterum vetabantur, nec minus rixæ in regio hospitio prohibebantur, earumque cognitio ad Regni curias remittebatur, ut de iis juxta constitutionem, quam de nobilium hujusmodi contentionibus Rex promulgaturus est, pronuntiaretur. Præterea interdictum, nequis ex regiis domesticis ab aliis, seu Principibus, sive quibuslibet stipendium accipiat, imo nequis etiam, excepta Regina parente, & Regina tunc regnante, pro gratia alteri impetranda inter-

intercedat, sed omnes a mera Principis voluntate gratiam expectent: in super Consistoriales dies consilio privato, regio Senatui, necnon Curia, in qua de Regni ærariis ageretur, per singulas hebdomades designabantur, quibus intererant triginta tres Senatores, Ecclesiastici sex, & togati totidem, viri vero militares unus, & viginti.

Denique Rex, cum absque sanguinis effusione hæreses exterminare statueret, dignitates, atque officia non nisi Catholicis conferri voluit, ac studiose remissum affectum erga Calvinistarum Filios aulam accedentes demonstrabat, ut hac ratione illos ad amplectendam veram Religionem induceret: verum inconstans hujus Principis animus, quem in exequendis adeo salutaribus hisce statutis exhibebat, eum non nisi majori vilipensione exponebat.

§. LXXX.

Bituricense Concilium Provinciale.

Franciæ Episcopi cum Henricum Regem ad acceptandum, ac promulgandum Concilium Tridentinum impellere haud possent, quantumvis jam per viginti omnino annos nulli labori parcerent, hinc saltem frequenter admodum provinciales celebrabant Sy-

K 4 nodos,

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

*Spond. hor
ann. n. 5.
Labb. Col.
lect. Conc.
tom. 15.
pag. 1068.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1584

nodos, in quibus fidei professionem a Pio IV. editam amplectentes statuta Tridentini Concilii decretis oppido consonantissime, ac præprimis mense Septembris hoc anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quarto Reginaldus Belnenfis Bituricensis Archiepiscopus ejusmodi Concilium in sua urbe celebrabat, cui ipse præfuit, assistentibus Petro de la Baume in Alvernii sancti Flori Episcopo, Hebrardo Salsulpicio Cadurcensi, Joanne Alaspina Lemovicensi, Adamo Uterlupo Mimantensi Episcopo præter Claramontani, & Castrensis Capituli Deputatos; eo enim tempore hi Episcopatus suis Pastoribus orbatæ erant: Episcopi vero Ruthenensis, Tullensis, Albiensis, & Vabrensis duntaxat suos Vicarios Generales eo ablegabant: præterea Narbonensis, Burdegalensis, Auxitanus, & Tolosanus Archiepiscopi utpote Primatis juribus, & Bituricensis Patriarchatus jurisdictioni obnoxii a Præsidente ad hanc Synodum invitabantur: nullatenus tamen comparebant, causati, se ob pervetustam Aquitanici Primatus jurisdictionem exemptos esse.

§. LXXXI.

Titulus primus de cultu Divino.

Hujus

Hujus Concilii statuta quadraginta **Sæcul. XVI.**
 sex articulos complectuntur, qui **A.C. 1584.**
 bus fidei professio a præsentibus Præ-
 latis, ac Synodi membris emittenda **Lab. l. c.**
 præmittebatur: primus vero titulus,
 qui de adoratione, invocatione, &
 cultu Dei agit, ad undecim Canones
 restringitur, in quorum primo hæc ha-
 bentur: *adorantes, & ad orationem stan-
 tes videant, ut omnis alia cogitatio ab-
 scedat, nec quidquam tunc animus cogitet,
 præter id solum, quod precatur.*

Canon II. *Christus Dominus pacis,
 & concordie Magister, qui docuit unita-
 tem, sic orare unum pro omnibus voluit,
 ut omnes in uno ipse portavit: facit habi-
 tare unanimes in domo, & Apostolos do-
 cuit unanimiter perseverare in oratione: &
 qui dixit, ubi duo, aut tres fuerint con-
 gregati in nomine meo, in medio sum eorum,
 quomodo non aderit multitudini fidelium ad
 honorem, & gloriam ejus congregatæ? ut
 itaque publica, & communis oratio rite,
 & solemniter fiat, psallant omnes clerici,
 uno ore, & concentu cum choro.*

Canon III. *Vernacula lingua publice
 psallere, aut orare, nemini, nisi Concio-
 natori populum ad devotionem excitanti li-
 ceat, ne inde temere judicandi de sacris my-
 steriis, & sensu Scripturæ cuiquam de-
 tur occasio.*

K 5

Canon

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

Canon IV. *Nemo, etiam Laicus, nisi causa necessitatis, egrediatur Ecclesiam inter Missarum Solemnia, sed tantum officio Missæ expleto, & benedictione data.*

Canon V. *Divina publica officia non quando cuique libuerit, sed propriis, & certis horis, & secundum antiquum cuiusque Ecclesiæ ritum celebrentur.*

Canon VI. *Non cantentur in Ecclesia cantica absurda, nova, & non probata: siquæ sint consuetudines in contrarium prave, quæ potius corruptelæ dicendæ sunt, penitus aboleantur.*

Canon VII. *Nemo deambulet, aut obstrepat in Ecclesia tempore divini officii, sub pœna excommunicationis, & ubi opus fuerit, brachii sæcularis auxilium imploretur.*

Canon VIII. *Introeuntes Ecclesiam, divini officii, sive celebrandi, sive audiendi gratia, frontem aqua benedicta aspergant, & signo Crucis sese muniant, ac genu flexo adorent, præsertim Clerici, simul atque Chorum ingressi erunt.*

Canon IX. *Ut commode, & certa ratione omnes orare possint, providebunt Episcopi, ut missalia, breviaria, legendaria, manualia, & codices precum, si defuerint, restituantur; si emendatione opus habuerint, corrigantur Cleri impensis, quæ in ipsorum librorum distributione resarciendi*

ſarcentur. Si quæ Eccleſiæ hætenus uſæ ſunt veteri officio Romano, nuper reſormatum ex Concilii Tridentini decreto recipere cogantur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon X. Quoniam plerumque decipimur ſpecie recti, & ſolet inimicus homo bono ſemini ſuperſeminare Zizania, ſparſique ſunt in vulgus varii codices precum, præfertim vulgari lingua conſcripti: omnes ejuſmodi codices hæc Synodus rejicit, niſi quos Episcopus probaverit.

Canon XI. Traditiones Eccleſiaſticae ita obſerventur, ut a Majoribus ſunt acceptæ, nec aliorum contrario more ſubvertantur, veteresque Eccleſiarum, ac diœceſeon ceremoniæ, & ritus, nonniſi cum conſilio Episcopi, & cauſſa cognita rejiciantur, aut immutentur.

§. LXXXII.

Titulus II. de Fide.

Alter titulus agit de fide, a qua vera adoratio naſcitur, & quaſi fovetur, quam in rem ex capite nono ſancti Joannis cæci nati miraculum adducitur: hic autem titulus ſeptem complectitur Canones, in quorum primo Synodus præcipit, ut omnes promovendi ad ordines, & beneficia Eccleſiaſtica, ſeu etiam officia, profiteantur omnes, & ſingulos articulos fidei, in Bulla Pii IV. contentos: quod qui præſtare noluerint, arceantur:

Lab. pag. 1071.

Sæcul. XVI tur, & promoti, qui a fide recesserint,
A.C. 1584 deponantur.

Canon II. Jurent item, se neque in confidentiam, neque per simoniam beneficia sua adeptos: quod si aliter constiterit, fiduciarium omni Clericatus honorem, & privilegio, necnon beneficii jure, ac titulo priventur: qui vero horum, aut alterius pro vehementer suspectis publice habiti fuerint, a ceteris Ecclesiasticis vitentur, donec se legitime, & canonice purgaverint.

Canon III. Profiteantur etiam fidem Catholicam Universitatum, ac Scholarum Rectores, & Doctores, gradumque honoris in iis adepturi.

Canon IV. Idem præsent fraternalitatum, hospitalium, ac Communitatum ecclesiasticarum administratores, Præfecti, Sodales, & Magistri, quoniam sine fide impossibile est placere Deo.

Canon V. Hæretici, qui ad Ecclesiam Catholicam redeunt, publice, vel privatim, prout Episcopo videbitur, coram eo, vel ejus Vicario in Spiritualibus generali, præsentibus Notario, & testibus, errores, & hæreses abjurent, ac fidem Catholicam profiteantur, Scripturæque propria manu subscribant, & eam subsignent: neque enim eos recipi decet, qui hæresim abjurant, nisi fidei Catholice dogmata illi contraria exprimant, & profiteantur, ne lupi inter oves grassentur.

Canon

Canon VI. *Rectores parœcialium Ecclēsiarum ecclesiastica Sacramenta non ad-* A C. 1584.
ministrent hæreticis etiam pœnitentibus,
præterquam in mortis articulo: nisi con-
stet illos hæreses abjurasse, ut supra pro-
xime, & fidei Catholicæ professionem fe-
cisse, & absolutionis beneficium consecutos.

Canon VII. *Omnis Christianus pri-*
ma fidei rudimenta, Orationem Domini-
cam, Salutationem Angelicam, Symbo-
lum Apostolorum, & decalogum studiose
perdiscat, ut Christo, & Ecclesiæ con-
stanter adhæreat, & exitiosum virus hæ-
reseos a sana doctrina discernat, & in
eum usum ab Episcopis componantur Ca-
techismi, qui singulis diebus Dominicis
populo, & præsertim pueris a Parocho
in Ecclesia explicabuntur.

§. LXXXIII.

Titulus III. De Verbi Divini præ-
dicatione.

Verbum Dei cum veritas sit, ac ve- Labb.
ritatis unicus fons existat Deus, pag. 1073.

Synodus in titulo tertio agit de prædi-
catione, & expositione Verbi Divini,
quod argumentum novem canonibus
absolvitur, in quorum primo Synodus
ita differit: Sciant omnes Episcopi, præ-
dicandi verbi Dei munus ad ipsos præ-
sertim pertinere, ut qui a Christo missi
in locum Apostolorum successerint, sed
quia

Sæcul XVI quia neque semper, nec ubique per Dica-
A.C. 1584. cesim verbum Dei possunt annuntiare, vi-
 deant, ut eos mittant, quos sui operis
 dignos adjutores esse noverint, ne sub o-
 vina pelle lupi rapaces in gregem Domini
 grassentur.

Canon II. Provideant Episcopi, ut
 parochialium Ecclesiarum Rectores verbum
 Dei prædicent populo singulis diebus Do-
 minicis, & festis, aut concione publica,
 aut saltem inter Missarum solemnias: &
 si per seipsos concionari non possint, aut
 memoriter recitent, aut saltem legant ho-
 milias vernacula lingua, quæ ipsis ab
 Episcopo præscribentur.

Canon III. Qui temerario ausu sine
 Episcopi, aut Vicarii licentia cathedras
 occupaverint, aut errores, vel scandala
 in populum disseminaverint, cujuscunque
 sint gradus, vel ordinis, ex auctoritate
 sacri Concilii Tridentini, coerceantur, nec
 prætextu stationum, aut quorumvis pri-
 vilegiorum juventur, provideant tamen
 Episcopi, ne impiorum calumniis vexen-
 tur, qui sincere verbum Dei prædicant.

Canon IV. Regulares, cujuscunque
 sint ordinis, prædicare non præsumant
 in ecclesiis suorum Ordinum, nisi prius
 examinati, & approbati a suo Superio-
 re, & impetrata ab Episcopo, aut ejus
 Vicario benedictione, & licentia.

Canon

Canon V. Presbyteri, & Monachi Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
errones, nisi ab Episcopo examinati, juxta decretum sacri Concilii Tridentini, ad prædicationis munus non admittantur, cujuscunque privilegii prætextu sese tueantur, & muniantur.

Canon VI. Collectores eleemosynarum, cujuscunque conditionis existant, nec per se, nec ad collectas admittantur, nisi consensu Episcopi, causa cognita: quod si attentarint, juris remediis coerceantur, privilegiis quibuscunque non obstantibus, ex auctoritate ejusdem Concilii Tridentini sublatis.

Canon VII. In omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & præcipuis Collegiatis celebriorum locorum, ecclesiastes instituantur, assignatione Canonatus, & præbendæ primo vacaturæ, si alia non fuerit assignata, cui concionandi, & interpretandi verbi Dei provincia demandetur.

Canon VIII. Nemo ad Scripturas sacras, sive publice, sive privatim interpretandas admittatur, nisi prius in Theologicæ studio diu, & probe versatus, aut in eadem facultate graduatus, aut saltem baccalaureus formatus, & ab Episcopo loci, aut ejus vicario de vita, moribus, doctrina examinatus, & approbatus fuerit, & in sacro Subdiaconatus ordine constitutus, ne improbata doctrina a non probato doctore pro veritate disseminetur.

Canon

Sæcul. XVI. Canon IX. *In Monasteriis, & conventibus, sive in titulum, sive in commendam possideantur, in quibus numerus Monachorum & facultates suppetent, instituaturs Lector idoneus per Abbates, seu Præpositos ipsorum, aut si id neglexerint, per Episcopum, seu Capitula generalia, quemadmodum decreto Concilii Tridentini cautum est, qui quidem lector aut sacram Scripturam, aut saltem literas humaniores junioribus prælegat.*

§. LXXXIV.

Titulus IV. De tollendo Sacrarum Scripturarum abusu.

Labb.
pag. 1074.

Titulus quartus exponit necessitatem omnes tollendi abusus circa sacrum Codicem, hancque in rem quatuor proponit Canones, & quidem in primo hæc præcipit: *Ea tantum in usu sit Bibliorum Latina editio, quæ ab Ecclesia Catholica recepta est, Canonici autem libri recipiantur, qui ab eadem Ecclesia admissi, & probati sunt: ceteri omnes de fide, doctrina, & Religione, quavis lingua conscripti, nisi auctoritate Ecclesiastica probati sint, rejiciantur: qui vero ejusmodi libros penes se habent, ad Episcopum deferant, ut ejus arbitrio probentur, aut rejiciantur: Typographis vero nullos de Religione, aut fide libros, sine Episcopi licentia, & probatione excudere, & venales habere liceat.*

Ca.

Canon II. Omnia Biblia sacra, & *æcul XVI.*
 quivis alii libri de fide, & Religione ver- *A.C. 1584.*
 nacula lingua scripti respuantur, nisi quos
 Ecclesie Catholice, & Ordinarii aucto-
 ritas probaverit.

Canon III. Non liceat cuiquam ver-
 ba, & sententias sacre Scripturæ ad scur-
 rilia, fabulosa, vana, adulationes, de-
 tractiones, superstitiones, & diabolicas in-
 cantationes, divinationes, sortes, libellos
 famosos, & alias ejusmodi impietates usur-
 pare: qui in eo peccaverit, ab Episcopis
 legitimis pœnis coerceatur.

Canon IV. Sit index librorum pro-
 hibitorum apud Scribam, & actuarium
 cujuscunque Episcopatus, qui singulis an-
 nis exhibeatur Bibliopolis, & Typographis,
 ne per errorem improbatos libros dissemi-
 nent, neve populus Catholicæ Religionis
 additus per ignorantiam libros prohibitos
 retineat.

§. LXXXV.

Titulus V. De hæreticis sedulo
 vitandis.

Quintus titulus differit de sollicitu- *Labb.*
 dine, qua hæretici sunt vitandi, *pag. 1075.*
 hancque in rem in primo Canone hor-
 tatur hæc Synodus omnes fideles in Chri-
 sto, præsertim Ecclesiasticos, ut consortia
 hæreticorum devitent, connubia quæque,
Hist. Eccles. Tom. L. L. com-

Sæcul. XVI. *commercia, & convivia adversentur, &*
A.C. 1584. *fugiant.*

Canon II. *Hæreticis Ecclesiarum auditus, nisi causa audiendæ prædicationis, non concedatur, neque sepultura Christiana.*

Canon III. *Ad hæreticorum conventicula nemo Catholicus accedat: qui secus fecerit, si clericus, excommunicetur, & deponatur: si laicus, violatæ Religionis reus censeatur.*

§. LXXXVI.

Titulus VI. De invocatione Sanctorum, & diebus festis.

Septem Canones sextus titulus de invocatione Sanctorum, festisque diebus exhibet, & quidem Canon I. ita incipit: *Colantur sancti, & dies festi Sanctorum piis orationibus, psalmis, & hymnis, & frequenti Missæ, & solemnis officii celebratione, & verbi Dei prædicatione.*

Canon II. *Doceant prædicatores verum cultum Sanctorum tanquam Servorum Dei, qui tamen jam æterna beatitudine fruuntur, pro mortalibus orant, & precibus suis populi votis apud Deum favent.*

Canon III. *Concionatores abhorreant aniles fabulas, & quæ potius profana, quam Dei Sanctis convenientia, quæque infirmis offendiculo esse possint, nec quidquam pro historia Sanctorum proferant in medium, nisi quod ab Ecclesia Catholica receptum*

ceptum sit: scandala autem, calumnias, & Sæcul. XVI.
 detractiones non effundant: si contra fe- A.C. 1584.
 cerint, ab Episcopis extraordinarie pu-
 niantur.

Canon IV. Meminerint Christiani
 omnes septimum diem a Deo institutum,
 & consecratum, nec tantum a Judaico
 populo, sed ab omnibus, qui Deum co-
 lunt, receptum, & celebratum esse, Christia-
 nos autem diem Dominicum pro Sabbatho
 recepisse: Dominico ergo die cessent sæ-
 cularia opera, sit sacrum institutum, ces-
 sent lictores, sileat præconis tuba, vectu-
 ræ, omnes negotiationes, contractus, no-
 tatorum instrumenta: nisi quæ ex necessi-
 tate testamentorum, aut matrimoniorum
 causa differri non possunt: sit quies animi,
 & corporis sancta, & ad Deum levata
 mens, & a terrenis abstracta: satis sint
 Christiano opera charitatis, orationes piæ,
 psalmi, hymni, & cantica.

Canon V. Præter dominicum diem
 dies festi solennes, qui ad memoriam ma-
 gnalium Dei instituti sunt, & beatæ Ma-
 riæ Virginis, Apostolorum, Martyrum,
 aliorumque Sanctorum honorem ab Eccle-
 sia recepti sunt, observentur religiose.

Canon VI. Prohibetur populus pro-
 fana Sodalitia, & comessationes, choreas,
 tripudia, larvas, & theatrales ludos,
 iisdem diebus festis exercere, pompas in-
 strumentorum Musicorum, & tympanorum

Sæcul. XVI. in gestationibus imaginum per vias, & A. C. 1584. compita exhibere: & si quid aliud olim sanctorum invocationibus adversariis ansam maledicendi præbuit: a cauponis abstineant, & nihil, nisi quod pietatem redoleat, exercent. Imitentur Christiani totis hisce diebus sanctos illos, quorum memoriam colunt, per opera charitatis.

Canon VII. Curabunt Episcopi, quoad fieri poterit, ut dies festi Sanctorum a populo non amplius varie, sed una, & eadem forma celebrentur: discernantur autem, qui a Clero tantum, & qui a populo coli debeant.

§. LXXXVII.

Titulus VII. De Peregrinationibus.

Labb.
pag. 1076.

Septimus titulus de peregrinationibus ex pietatis studio susceptis agit, tresque Canones præscribit. Canon I. Nemo Clericorum sancta loca visitare præsumat, nisi impetrata a proprio Episcopo, aut ejus Vicario in scriptis licentia.

Canon II. Præmuniantur debita, & integra peccatorum Confessione, & Eucharistice Sacramento, quicumque ad loca sacra peregrinantur, antequam ire aggrediantur.

Canon III. Nemo ad loca sancta peregrinetur explendi, ac delectandi animi causa, aut perlustrandi oppida, & varia loca,

loca, sed pro peccatis emendandis, & votis adimplendis.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. LXXXVIII.

Titulus VIII. De vigiliis, & jejuniis.

Titulus octavus de vigiliis, & jejuniis quinque complectitur Canones, quorum primus ita exhibetur: *servetur vigilia Nativitatis Domini, ad imitandum pietatem pastorum, qui Christo Domino ea nocte adorationis munus impenderunt.*

Canon II. *Reliquæ Vigiliæ pro more locorum, & ex mandato Catholicæ Ecclesiæ, cum celebratione proprii cujusque Ecclesiæ officii servantur, ideoque semper Dominica præcedente in Ecclesiis proclamantur, ne vitio ignorantie ea a laicis solvi contingat.*

Canon III. *Serventur jejunia Quadragesimæ, & quatuor temporum, & alia ab Ecclesia instituta.*

Canon IV. *Omnibus diebus jejuniorum, ut & diebus Veneris, & Sabbathi prohibetur usus carniū: tempore autem Quadragesimæ ab ovis, aliisque cibis prohibitis omnes abstineant, nisi adversæ valetudinis causa, cum licentia Episcopi, aut ejus vicarii.*

Canon V. *Cum res postulabit, Episcopi indicant jejunia ex veteri Ecclesiæ Catholicæ ritu, & ea sub pœna ecclesiastica,*

Sæcul. XVI. *sica, & Canonica servare teneantur ii,*
 A. C. 1584 *quibus indicta fuerint.*

§. LXXXIX.

Titulus IX. De Ecclesiis.

Quatuordecim Canonibus titulus nonus de Ecclesiis, & Basilicis absolvitur, ubi primus Canon præcipit, ut Ecclesie bellorum, incendiolorum, temporum injuria, seu vetustate collapsæ restituantur, & restaurentur, cum ex colatione populi, tum ex eorum, ad quos pertinet, sumptibus, si adsint facultates, idque Episcopi curent, & statuant.

Canon II. In parochiis, ubi Ecclesie dirutæ sunt, nec est exercendis sacris locus, ematur, aut conducatur sumptu populi, aut eorum, ad quos pertinebit, domus congrua: in qua cum licentia Episcopi super altari portatili Missæ divinum officium celebretur, donec locus idoneus perpetuo Ecclesie destinetur, aut Ecclesia antiqua ædificetur.

Canon III. In Monasteriis, Prioratibus, capellis, leprosariis, elemosynariis, si quæ Ecclesie, & domus destructæ sint, redditu, & sumptibus eorum, ad quos ejusmodi beneficia pertinent, aut qui ea possident, restaurentur, & ad id ab Episcopis locorum compellantur, pænis, & censuris Ecclesiasticis, tum etiam redditus prehensione.

Canon

Canon IV. *Ad Ecclesiarum Parochialium custodiam non admittantur, neque præficiantur nisi viri pii, & idonei, & qui prius a Parocho, & populo probati sint: certis horis Ecclesiam aperiant, & claudant, & eam mundam, nitidam, sartam tectam habeant: nec quidquam profanum introumitti sinant, nec eam separari, dividi, aut ad alios usus quam Ecclesiasticos converti permittant, neve in ipsis, aut earum porticu mercaturæ exercentur.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon V. *Nemo canes, aut aves in Ecclesiam introducat, præsertim in chorum: si quis Ecclesiasticus secus fecerit, privatione distributionum, arbitrio eorum, qui Ecclesiis præsunt, mulctetur.*

Canon VI. *Curabunt custodes Ecclesiarum, ne mendici per Ecclesiam vagentur, aut chorum introeant petendæ elemosynæ prætextu, divini officii, vel concionis tempore, sed in foribus Ecclesiarum elemosynas expectent.*

Canon VII. *Iidem Ecclesiarum custodes altaria, & fontes baptismi, sed præter omnia majus altare, Sacramentum Eucharistiæ, & oleum unctiõnis observent, ne ab aliis, quam a Sacerdotibus, hæc omnia contredentur, & operam dent Rectores, ut singulis mensibus Eucharistia renovetur, & in tabernaculis servetur ad majus altare, & fontes baptismales ex-*

Sæcul. XVI. pensis parochianorum, ubi non fuerint,
 A. C. 1584. restituantur.

Canon VIII. Rixas, contentiones, jurgia, absurdas cantilenas, inambulationes, tractatus negotiationum, & commercia ab Ecclesiis removeant.

Canon IX. Vasa sacra, lintea, seu mappas altarium, candelas, & candelabra, & cetera ornamenta Ecclesie omni diligentia, & reverentia servent, & proponant, & eorum omnium rationem, cum rogati fuerint, reddant visitanti Episcopo, vel ejus Vicario, aut etiam Archidiacono, ubi jus visitandi habet.

Canon X. Ad Ecclesie obsequium panem, vinum, & aquam ad conficiendum Sacramentum Eucharistice semper recentia habeant, & decenter servent, & proponant.

Canon XI. Campanarum, & Organorum curam gerant, ut tempestive, & pro more Ecclesie pulsentur: profanae autem cantilene non resonent.

Canon XII. Curent, ne libri sanctus Ecclesiastici, lectionum, Missæ, & alii intercidant, confringantur, vel obliterentur, neve a laicis tractentur promiscue.

Canon XIII. Altaria diruta restituantur, nova, & polluta consecrentur, & benedicantur.

Canon

Canon XIV. *Non liceat Ecclesias, capellas, seu Sacella, & Oratoria construere nisi cum Episcopi licentia.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. XC.

Titulus X. De Reliquiis Sanctorum.

Titulus decimus quinque Canonibus absolvitur, quorum primus his verbis est conceptus: *Curent Episcopi, ut Reliquiarum honor populo Dei prædicetur.*

Canon II. *Reliquiæ non ostendantur extra capsam, nisi ex solemniori more, & ritu alicujus Ecclesiæ id fiat, sed cum honore, & reverentia servantur.*

Canon III. *Non transferantur Sanctorum Reliquiæ sine auctoritate summi Pontificis, vel Episcopi, vel Concilii.*

Canon IV. *Siquæ Sanctorum Reliquiæ suis capsis spoliatae adhuc injuria temporum restitutæ non sint, novis vasculis, & capsis recludantur, & benedicantur, nec temere recipiantur, sed approbentur auctoritate summi Pontificis, aut Episcopi loci, qui juxta decretum Concilii Tridentini easdem prius agnoscat: si quæ in domibus privatis sint, auctoritate Episcopi ad Ecclesiam reducantur.*

Canon V. *Ab Ecclesiasticis personis deportentur in supplicationibus publicis, non a laicis, nisi forte ex antiqua, aut laudabili consuetudine Ecclesiarum, & locorum id illis concessum sit.*

L 5

§. XCI.

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

§. XCI.

Titulus XI. De Imaginibus.

In titulo undecimo, ubi agitur de sacris Imaginibus, Synodus ita differit: colendæ sunt imagines, non quod aliis sit aliquid petendum, vel quod in eis fiducia sit constituenda, ut olim fiebat a gentilibus, qui in idolis spem suam collocabant, sed quoniam honor, qui illis exhibetur, ad Deum, & Sanctos refertur.

Postea quatuor exhibet Canones, quorum primus ita sonat: qui venerandas imagines idola esse dixerit, aut Christianos honorem imaginibus exhibentes in idololatriam incidere, anathema sit.

Canon II. Episcopi, & qui verbum Dei prædicant, imaginum honorem juxta doctrinam sacrorum Conciliorum, & Ecclesie Catholice sedulo doceant, populumque moneant, ne iis præter rectum Ecclesie institutum, utantur: benedicant autem Episcopi novas imagines, priusquam in Ecclesiis recipiantur, & nemo imaginem ponere audeat, nisi ab Episcopo probatam.

Canon III. Fractæ autem imagines, mutilatæ, aut vetustate vitiatæ, in Sacrario reponantur, aut si fieri potest, reficiantur, ac restituantur.

Canon IV. Si quis pravus, aut corruptus usus adhuc in populo circa cultum imaginum viget, curent Episcopi, ut omnino tollatur.

§. XCII.

Titulus XII. De celebratione Divini officii, & Cantu Ecclesiastico.

Titulus duodecimus agit de celebratione Divini Officii, horis Canonicis, & Cantu Ecclesiastico, quam in rem quatuordecim Canones proferuntur, in quorum primo præcipitur, ut sit cantus religiosus, & modestus, & musica temporis conveniens, quæ vocum sonum, & intelligentiam non impediatur, præsertim in Symbolo Apostolico, cantu Angelico, & Evangelio Passionis Domini, vitentur repetitiones vocum, & syllabarum supervacaneæ. Cantus funebris, & quadragesimæ sit gravis, temporis, & rei conveniens.

Canon II. In omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis, dato signo, & congrua pulsatione præmissa, debitis horis, secundum antiquam cujusque loci consuetudinem tractim, distincte, & articulate decantentur divinæ laudes, & preces ab Ecclesia præscriptæ, ita ut solemne a feriatu officio omnes audientes facile discernant.

Canon III. Horas Canonicas dicturi, cum tunica talari, superpelliciiis mundis, almutiis, pileis quadratis, vel cappis nigris, pro temporum, & regionum diversitate, sine strepitu, modeste, & cum gravitate suo ordine digna convenient. Non confabulentur in choro, neque quidquam alienum a cul-

a cul-

Sæcul. XVI. A.C. 1584. a cultu, & divino officio legant: sed nec privatim officium dicant, ne choro subtrahant, quod debent, aut per eos turbentur, qui psallunt.

Reliqui Canones sequentia præscribunt: In fine psalmorum, & ubicunque gloria Sanctissimæ Trinitati redditur, omnes consurgant, & in invocatione Nominis Jesu genuflectant. Horum transgressores illius horæ, in qua excefferint, distributione careant, perseverantes majore pena pro delicti gravitate plectantur, & per sinceræ conscientie Punctuarium, cujus erit singulorum defectus observare, apud Canonicos in Capitulo congregatos deferantur.

Si quis ante finem psalmi, **VENITE EXULTEMUS**, aut ante finem primi psalmi, in ceteris horis chorum ingressus non fuerit, illius horæ distributione careat.

Hic Canon æque ac subsequentes, spectat ad Canonicos: postea Synodus hæc mandabat: qui ad Missam post primum **KYRIE ELEISON**, non accesserit, aut eidem usque ad finem non interjuerit, absens censeatur. Si quem tamen corporis infirmitas ita urgeat, ut finem divini officii expectare non possit, licentia exeundi a Præside chori obtenta discedat, & illius horæ fructum nihilominus percipiat: similiter omnes infirmi omnibus horis præsentibus censeantur.

Canon

Canon VII. *Processionibus omnes interesse teneantur a principio usque ad finem: qui secus fecerit, inter absentes connumeretur.* Sæcul. XVI. A.C. 1584.

Canon VIII. *Tollatur illa corruptela, qua iis jura totius diei conceduntur, qui uni tantum horæ diei adfuerunt: ea enim percipere illi tantum debent, qui pondus, & æstum diei perferunt, & choro Ecclesiæ fideliter deserviunt.*

Canon IX. *Pendeat in choro tabula, in qua ordinatio divini officii scripta sit, & discant ex ea singuli, ad quæ onera, & officia adstringantur singulis horis per totam hebdomadam, quæ si exequi per se, aut per alios neglexerint, pro qualibet hora unius diei integri distributiones amittant.*

Canon X. *Quicumque in Ecclesia beneficiati tempore divini officii per Ecclesiam inambulando, vel foris circa ipsam, aut cum aliis colloquendo vagantur, totius diei præsentiam amittent. Qui semel correptus non destiterit, per mensem distributionibus careat: perseverans autem graviori pænæ subjaceat.*

Canon XI. *Regulares, qui circa prædicta excefferint, gravi pænâ Superiorum arbitrio castigentur.*

Canon XII. *Omnes Ecclesiastici, etiam non beneficiati horas Canonicas attente, & distincte dicant, deposita omni sollicitudine sæculari.* Can-

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

Cantores, qui moderantur chorum, cum baculo cantorali incedant: tum etiam qui præcedunt ostiarii, virgas suas, aut baculos argenteos deferant.

Denique sit Magister ceremoniarum in singulis Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis: aut si desit, alius instituitur.

§. XCIII.

Titulus XIII. De distributionibus Canonicis.

Labb.
pag. 1082.

Titulus decimus tertius argumentum de distributionibus Canonicis ab solvit quatuor capitulis, in quorum primo dicitur: *non dentur distributiones quotidianæ, nisi iis, qui adsunt divino officio, aut infirmis, aut iis, quos iusta, & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaverit.*

Canon II. *Canonici studentes proventum præbendarum suarum percipiant, juxta juris Canonici, & communis formas, aut Ecclesiæ Statuta.*

Canon III. *Canonicus sacrum Subdiaconatus Ordinem non adeptus, vocem in Capitulo non habeat, nec Stallum superiorem in choro ascendat, nec Canonicos Presbyteros præcedat, neque beneficia conferre possit.*

Canon IV. *Episcopi in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione*

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

sione, sive admissione ad possessionem aliqujus dignitatis, Canonicatus, præbendæ, officii, aut personatus, Cathedralis, aut collegiatæ Ecclesiæ, aut cujuscunque alterius beneficii, nullas fieri sinant proventuum deductiones, solutiones, promissiones, compensationes illicitas; nisi ubi laudabilis est consuetudo, ut in pios Ecclesiæ usus convertantur: nec inde Canonicis quidquam accrescat.

§. XCIV.

Titulus XIV. De Pueris choristis.

Titulus decimus quartus agit de pueris ad chori obsequium destinatis, hancque in rem quinque statuit Canones, ex quibus primus ita habet. *Primum pueri idonei, ætatis convenientis, ex legitimo Matrimonio procreati, corpore non mutilato, valetudine, & voce integra eligantur, eo numero, quem quæque Ecclesia habere solet, aut debet.*

Canon II. *Sit eorum Rector, aut Præceptor bonæ & probatæ vitæ & fidei, in sacris ordinibus constitutus, aut saltem qui intra annum promoveatur, compositis moribus, non vinolentus, non percussor, non concubinariis, nec qui scandalo juventutis esse possit, non pueris nimirum indulgens, nec tamen ita severus, ut eos a munere Ecclesiastico absterreat, qui puerorum opera non abutatur ad sua peragenda negotia:*

quis

Sæcul. XVI. *qui musicam & ritum Ecclesiæ recte doceat: qui sedulo eos doceat, qui domum & familiam puerorum non deserat, cum illis cibum sumat, nec alio divertat, curam eorum gerat, cum animi, tum corporis: eos victu defraudari non sinat, vestiarium curet: non permittat eos vagari parentum, vel amicorum prætextu, aut cantus gratia: horis certis eos ad Ecclesiam ducat, & reducat, & nunquam nisi eo duce extra domum incedere sinat: relaxationes animi, cum opus fuerit, concedat.*

Canon III. *Præter cantum discant etiam pueri certis horis scribendi, & latine loquendi artem, per præceptorem idoneum, Capitulorum expensis: ut adultiores facti Ecclesiis, in quibus initiati fuerint, maiora obsequia impendant: sic enim fiet, ut Ecclesiæ bene eruditorum filiorum numero exornatæ, erroneos cantores offendiculi occasionem præbere solitos admittere non cogantur.*

Canon IV. *Capitula Ecclesiarum, quibus ejusmodi pueri inserviunt, adultis provideant de victu, & vestitu, & ut ad studia promoveantur: meminerintque illis vacatura beneficia pro meritorum ratione, ætate, & qualitate, cum visum fuerit, conferre.*

Canon V. *Non conscendant Sedes Canonicorum, aut Sacerdotum cantus celebrandi gratia, nec in festo Sanctorum*
Inno-

Innocentium Pontificalia, aut Sacerdotalia indumenta, aut ornamenta præferant, aut regium, vel quoquo modo a sua vocatione alienum habitum: ne inde risus, aut offensionis causa spectantibus præbeatur.

§. XCV.

Titulus XV. De ornamentis & Vasis Ecclesiæ.

Differitur in titulo decimo quinto de ornamentis, vasisque Ecclesiæ, ubi quinque proponuntur Canones I. Vestes sacræ, & ornamenta bellorum barbarie direpta, aut vetustate consumpta restituantur, & sufficiantur in locum amissorum, excitent autem populum prædicatores verbi Dei ad aliquid in ejusmodi sacram Supellectilem erogandum, tanquam pium, & Deo gratum opus: quod etiam de Sacris vasis observetur.

Labbe.
pag. 1083.

Canon II. Monet Episcopos capitula, Præpositos, & omnes Ecclesiasticas personas hæc Synodus, ut suæ conditionis memores Ecclesias suas ornent, quantum eis ecclesiasticæ post pauperum curam facultates, & cetera charitatis officia supeditabunt.

Canon III. Canonicorum congregationes hortatur, ut more antiquo multis adhuc in Ecclesiis observato, unusquisque Canonicus nuper in Ecclesiam admissus, pro jucundo suo adventu grati animi testi-

Hist. Eccles. Tom. L.

M

monium

Sæcul. XVI. A.C. 1584. monium erga Deum, & Ecclesiam suam largitione cappæ, seu casulæ, exhibeat, cujus pretium capitula Ecclesiarum designabunt & ad illud persolvendum pro statuta Ecclesiarum compellatur.

Canon IV. Ornamenta illa Ecclesiastica, & sacra vasa nullis unquam profanis usibus applicentur, sub pœna majoris excommunicationis, & sacrilegii: si quæ autem temporum injuria profanata sint, iterum benedicantur.

Canon V. Instituantur, ubi non sunt, Sacristæ, sive custodes in qualibet Ecclesia, qui curam ornamentorum, & rerum Sacrarum habeant: etsi quæ vestiaria, aut Sacristiæ profanis usibus cesserint, seu bellorum injuria, seu Ecclesiasticorum incuria, mudentur, & in pristinum statum restituantur.

§. XCVI.

Titulus XVI. De cæmeteriis & mortuorum cura.

Titulus decimus sextus loquitur de cæmeteriis, cura mortuorum, ut de Purgatorio, ubi ex viginti, & uno Canonibus primus ita habet: Curent Episcopi omnes hujus provinciæ, ut commemoratio animarum pro iis præsertim instituta, quæ singulares apud Deum intercessores non habent, pie celebretur a populo, nullisque profanis operibus solvatur.

Canon

Canon II. *Parochi officium sacrum pro fidelium requie feria secunda cujusque hebdomadae, si fieri possit, aut saltem feria secunda primae hebdomadae cujusque mensis festo duplici non impedita, vel alio commodiore die celebrent.* Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon III. *Sacella ad anniversariorum celebrationem instructa a fundatorum Successoribus reparantur, & juxta eorum institutum officia in eis religiose celebrentur.*

Canon IV. *Non contrahatur, neque differatur, immutetur, aut innovetur ordo divini officii propter celebrationem anniversariorum, sed semper horis, & locis consuetis dicatur.*

Canon V. *Non fiat officium defunctorum diebus dominicis, nisi pro depositione mortui, vigiliae autem, quae pro defunctis illa die dicuntur, tantum post vespertas solennes celebrentur.*

Canon VI. *Cæmeteria ad sepelienda Christianorum corpora per Episcopos juxta Ecclesias, aut alio idoneo loco benedicantur, & a profanis locis discernantur: & quae olim muris cincta fuerint, in pristinum statum restituantur, si populi opes id patiantur.*

Canon VII. *Non patefiant brutis animantibus, neque exsiccandis profanis lintaminibus, aut aliis ejusmodi usibus.*

Sæcul. XVI. Canon VIII. In iis nundinæ non
A.C. 1584. *fiant, neque ulla venalia exponantur.*

Canon IX. Omnes Christiani, quibus testamenti condendi facultas libera est, inter testandum de funere suo, & sepulturæ loco mentionem faciant, aut saltem id fidei parentum, & amicorum committant, quodsi non fecerint, in propria paræcia, aut in tumulo parentum, pro arbitrio hæredum, aut executorum inhumantur.

Canon X. Si testator se alibi, quam in paræcia sua sepeliri mandaverit, parochus Corpus defuncti e domo educendi jus habeat, & in Ecclesia, in qua sepultura electa est, dimittat. salvo tamen ipsius parochi jure, tum in quarta funeraria, tum in aliis, quæ jure, consuetudine, aut dispositione testatoris, illi debentur. Si contra hanc constitutionem regulares, aut alii Ecclesiastici fecerint, eave causa tumultus excitarint, pœnis juris coerceantur.

Canon XI. Christianis in agone conflictantibus, interrupto pulsu campanæ moneantur fideles pro illis orare: cum vero migraverint ex hac vita, moneantur iidem continuo, & longo, ac integro campanæ pulsu eum obiisse, ut pro ejus anima Deo preces fundant.

Canon XII. Ritus, & ceremonie sepulturæ in cantu, luminaribus, comitatu, & aliis ejusmodi summa cum modestia servantur,

ventur, ut adstantes ex diligenti eorum ob-
 servatione discant orare pro mortuis, & mortis meditatione ad mores sanctius componendos invitentur.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1584.

Canon XIII. Hæretici ne in iis quidem Ecclesiis, quas fundaverunt, sepeliantur, neque etiam insigniorum, aut imaginum in iis depingendarum jus sibi vendicent.

Canon XIV. In Ecclesiis sepeliantur tantum Prælati, & ministri Ecclesiæ, Principes, fundatores Ecclesiarum, patroni, & domini locorum, & qui magistratu aliquo cum honore functi fuerint, ac de republica bene meriti, & ii, qui ab antiquo in Ecclesiis sepulturæ jus habent.

Canon XV. Non sepeliantur Episcopi, & Canonici extra proprias Ecclesias, nisi alibi sepulturam elegerint.

Canon XVI. Convivia post funus defuncti non fiant nisi sobria inter proximios, consolationis mutuae causa, & ibi gratiarum actiones, ac preces pro defuncti requie communi omnium voto habeantur.

Canon XVII. Curent Episcopi, & eorum vicarii, Archidiaconi, & visitatores, ut anniversaria pro mortuis instituta celebrentur, & quæ a fidelibus legata sunt, fideliter persolvantur: qui vero ea retinere, aut occupare præsumpserint, anathemate feriantur.

Canon XVIII. In quibus Ecclesiis plura, & varia anniversaria constituta sunt,

Sæcul XVI.
A C 1584

ita ut ad ea celebranda tempus sufficere non possit absque diminutione divini quotidiani officii; statuit hæc Synodus, ut Episcopi auctoritate ejusmodi anniversaria ad certum modum reducantur, & certis diebus celebranda præscribantur, commemoratione tamen semper habita eorum, qui legata, & anniversaria reliquerint.

Canon XIX. Non altius erigantur tumuli, aut sepultura defunctorum in Ecclesiis, in choro præsertim, nisi forte Prælatorum, Regum, & principum: ceteris vero id non liceat, sine auctoritate Episcopi, cum causæ cognitione.

Canon XX. Persolvantur jura testamentorum, & alia, quæ lege & consuetudine Episcopis, & Prælatibus debentur, sub Censuris Ecclesiasticis.

Canon XXI. Episcopi sint executores testamentorum in iis, quæ pertinent ad pias causas.

§. XCVII.

Titulus decimus septimus de traditionibus.

Labbe.
pag. 1086.

In titulo decimo septimo de Traditionibus quatuor occurrunt Canones, quorum primus ita proponitur: si quis universam doctrinam Ecclesiasticam, ad expressum contextum scripturæ, nihilque, nisi quod in ea contineatur, pro vero tenendum, & tra-

Et traditiones Ecclesie quasi inventa humana respuestas esse dixerit; anathema sit. Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Canon II. Quisquis negat traditionem esse duplicem, scriptam scilicet, & non scriptam; anathemate feriatur.

Canon III. Traditiones omnes diocesanæ laudabili, & antiqua consuetudine comprobatae servantur.

Canon IV. Non sumant Canonici, aut alii Ecclesiastici panem, & vinum non consecratum in Ecclesiis, & basilicis die Cæne Domini, aut aliis diebus: sed id in loco separato, nempe capitulo, aut vestuario, simul facere possint, servata modestia, reverentia, religione, cum hymnis, & psalmis consuetis.

§. XCVIII.

Tituli de Sacramentis.

Titulus decimus octavus, decimus nonus, & sequentes usque ad vigesimum nonum agunt de Sacramentis in genere, & in specie, ubi præcipue monentur Laici, ut diebus solemnibus, videlicet Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, & omnium sanctorum communent. Presbyteri illis diebus Missam celebrent.

II. Simul monentur conjugati non nisi præparati aliquot dierum continentia ad Eucharistiæ sumptionem accedere.

M 4

III.

Sæcul. XVI.

A. C. 1584

III. Præcipitur, ut nemo ad diem Paschæ Eucharistiam ab alio, quam a proprio Parocho, seu curato sumere præsumat: qui contra fecerit, excommunicetur.

De Sacramento autem Ordinis Canon sextus tituli vigesimi quarti statuit, ut liceat Episcopis familiares, & domesticos suos ordinare, sine literis dimissorius, dummodo per triennium apud eos vixerint.

In titulo sequenti agitur de modestia Clericorum in vestibus, necnon de horrore, quem de omni ludo vetito, ac litibus forensibus concipere deberent, ac denique Canone XI. præscribitur Clericis, ne laicis quicquam persolvant contributionis nomine, nisi cum Episcopi consensu: dein præscribitur, ut Sacerdos saltem intra tres menses a sua consecratione Missas celebret, quod si non fecerit, in jus vocetur a promotore Episcopi, ut sui defectus causam reddat: si contumax remanserit, excommunicetur.

In titulo de Matrimonio agitur de proclamationibus, necnon de necessitate benedictionem a Parocho, vel ejus Vicario recipiendi, & de tempore contrahendi matrimonia &c.

§. XCIX.

Titulus XXIX. De Seminariis, & Scholis.

Titulus

Titulus vigesimus nonus de Seminariis, Scholis, atque Universitatibus sex complectitur Canones, quorum primus est sequens: *juvenes ad majora Seminaria in liberalibus disciplinis instituendi non admittantur, nisi prius per Doctores, & Magistros probata eorum fide & prima institutione.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon II. *Hoc autem ut fiat, ipsorum Seminariorum Doctores, & Magistros, cum ad eorum administrationem admittentur, fidei suæ rationem reddere vult hæc Synodus: eandem fidem eos vult iterum profiteri coram Reformatoribus, quoties ab eis exegerint.*

Canon III. *In omnibus Academiis, in quibus utriusque juris studia instituta sunt, jus Canonicum publice prælegatur.*

Canon IV. *Rectores paræciarum teneram juventutem, & rudem populum doceant fidei rudimenta, rationem Catholice vivendi, orandi, & peccata confitendi, idque diebus dominicis, & hora opportuna.*

Canon V. *Pueros eligant, quos doceant Sacrificio Missæ, aliisque divinis officiiis inservire.*

Canon VI. *Puellarum institutioni præficiantur probatæ viduæ, aut matronæ, quæ eas religiose vivendi formam, & legendi rationem studiose doceant.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

S. C.

Tituli de jurisdictione & excommunicatione.

Sequentes tituli, trigesimus, trigesimus primus, & secundus agunt de jurisdictione, excommunicatione, necnon de Archiepiscopis, & Episcopis, ac circa primum articulum Synodus insistendum ait iis, quæ jam antea circa hoc caput præscripta fuere, postea subjungit: *Excommunicationis pœna magno cum iudicio, & non nisi gravioribus in causis utantur Episcopi, nec levi de causa censuram Ecclesiasticam adhibeant: & ipsi de causis iudicent, & ad id præstandum sola conscientia, & rei gravitate, non vi, aut cujusquam auctoritate compellantur.*

Canon II. *Excommunicationem semper præcedat trina monitio, ne temere decernatur: cum omnium pœnarum, quas peccatoribus Ecclesia infligit, sit maxima.*

Canon III. *Cum excommunicato, qui obstinatus in excommunicatione permanserit, nemo versetur, aut cibum sumat, aut contrahat.*

Qui vero notorie excommunicati migrant ex hac vita, priventur sepultura Christiana, sicut hæretici, & schismatici.

Denique præscribit, ut vacante Sede Episcopali fiant preces publicæ, ut Deus,

in cuius manu sunt corda hominum, & Sæcul. XVI.
 bonum, & idoneum pastorem populo suo A. C. 1584.
 indulgeat: & supplicationes publicæ a ca-
 pitulis indicantur, in quibus de necessitate
 boni pastoris concio habeatur ad populum.

Episcopi autem admissi a Sanctissimo
 Domino nostro Papa intra tres menses
 consecrentur. Episcopi consecrati, quam
 primum poterunt, Ecclesiam suam adeant.

§. CI.

*Titulus trigesimus tertius de Visi-
 tationibus.*

In titulo trigesimo tertio de visitatio-
 nibus Episcopalibus septem hi Cano-
 nes notatu digni sunt: Canon I. Episcopi
 quotannis visitent singulas Ecclesias sibi
 subditas, & alias etiam exemptas, qua-
 rum visitatio ex facultate a sacris Cano-
 nibus tributa ipsis incumbit: quodsi unius
 anni spatio perficere non poterunt, con-
 tinuetur visitatio in sequentes annos.

Canon II. Verbum Dei prædicent
 populo, aut prædicari curent, dum visi-
 tant, ad animos hominum erroribus ex-
 purgandos.

Canon III. Inquirant visitantes in
 vitam, & mores, præsertim Ecclesiasti-
 corum, ut eos corrigant.

Canon IV. Episcopi dum visitant
 hospitalia, collegia & Scholas in primis
 opera pietatis curent, executionem testa-
 mento-

Sæcul. XVI. A. C. 1584. *mentorum, ac omnia, quæ ad Dei cultum, animarum salutem, & pauperum sustentationem pertinent.*

Canon V. *Archidiaconi, & alii inferiores, qui jus visitandi habent, acta visitationis suæ per scribam idoneum excipiant, eaque intra mensem ad Episcopum perferant.*

Canon VI. *Solvantur antiqua, aut consueta jura, cum visitationum, tum procurationum, Episcopis, Decanis, Capitulis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis, quibus debentur: & ad illorum præstationem omnes censuris Ecclesiasticis compellantur.*

Canon VII. *Jura Synodalia, Cathedralica, Episcopalia, & quævis alia antiqua, aut consueta, Ecclesiasticis, cujuscunque dignitatis, Ordinis, gradus & conditionis existant, integre persolvantur sub pœna excommunicationis: quam si neglexerint, extraordinarie puniantur.*

§. CII.

Titulus XXXIV. De Canonicis, & Capitulis.

In titulo trigesimo quarto de Canonicis, & Capitulis duodecim leguntur Canones, in quorum primo dicitur: *Canonicos, qui ad hoc instituti sunt, ut exemplo Levitarum in Ecclesiis certis & frequentibus horis Deum orent, & ei laudes*

laudes canant, & sacra mysteria per-
gant, pura mente, & corpore Deum co-
lere oportet: ut dum pro omni populo
Deum precantur, ei in primis accepti sint,
& luceat lux eorum coram hominibus.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon I. Monentur Episcopi, &
Capitula Ecclesiarum, quæ jus electionis,
collationis, aut provisionis habent, ut ne-
minem ad Canonicatus, seu præbendas ad-
mittant, nisi quem natalibus, ætate, mo-
ribus, & doctrina competenti præditum
agnoverint.

Canon II. Compellantur Canonici
ab Episcopis, aut Capitulis, intra annum
a die receptionis, ubi ætatem idoneam at-
tigerint, sacrum Subdiaconatus ordinem
suscipere, reliquosque intra tempora sa-
cris Canonibus constituta adipisci. Si ta-
men in quibusdam Ecclesiis nonnullæ præ-
bendæ Subdiaconis destinatæ sint, consue-
tudo servetur.

Canon III. Sciant omnes, qui bo-
na Ecclesiæ possident, & iis utuntur, si
officium suum non impleverint, aut ab
Ecclesiastico ordine defecerint, se ad eo-
rum restitutionem teneri: quod cuique in
sua receptione significetur, idque in eo-
rum institutione iurejurando præstito pro-
mittant.

Canon IV. Si non sit sufficiens red-
ditus Canonicis, provideat Episcopus, si-
ve per suppressionem præbendarum, ubi
magnus

Sæcul. XVI. *magnus erit earum numerus, sive per unionem simplicium beneficiorum non Regularium, ut iis proventus competenter au-geatur.*
A.C. 1584.

Canon V. *Cum ad conservandam, & augendam Ecclesiasticam disciplinam instituta sint Ecclesiarum præsertim Cathedralium dignitates, ad eas neminem admittant deinceps Episcopi, & capitula, nisi morum & doctrinæ sufficientia commendabilem, & gradu Theologiæ, aut juris Canonici insignitum.*

Canon VI. *Dignitates, & officia, quæ Scholasticæ, vel Cancellariæ dicuntur, deinceps iis tantum conferantur, qui vitæ, & doctrinæ sinceræ testimonio probati sint, & Doctores, aut Licentiati in sacra Theologia, aut saltem in jure Canonico: qui etiam fidei suæ professionem coram Episcopo, & capitulo emittant.*

Canon VII. *In singulis Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, in quibus Canonicus Theologus institutus fuerit, teneatur bis, aut semel ad minus in hebdomada prælegere, & diebus Dominicis, ac festis solemnibus Concionem publicam habere. Concionanti autem illi, & prælegenti teneantur adesse omnes dignitates, Canonici, & alii Ecclesiæ Cathedralis & totius civitatis Ecclesiastici, sub pœnis indicendis: graviore autem pœna plectentur, qui semel, atque iterum moniti absuerint.*

Canon

Canon VIII. *Canonicis non liceat in domibus suis extraneos, & laicos, etiam cognatos, præsertim mulieres recipere, aut iis domos, quas in claustris suarum Ecclesiarum habent, locare, neque etiam extra claustra, præsertim in domibus laicorum habitare.*

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Canon IX. *Canonici convenientes ad capitula, primum tractent de celebratione officii divini, & quoscunque defectus delinquentium corrigant, tum de temporalibus negotiis statuunt.*

Canon X. *Non convenient in capitula diebus festis, nec aliis tempore majoris Missæ, qui illis diebus & horis capitula indixerit, illius diei distributionibus careat: qui vero ex ejus mandato conveniant, pari pœna puniantur: & quæ ab illis definita fuerint, irrita, & nulla censentur.*

Canon XI. *Capitula, seu loca illa, in quæ conveniunt Canonici, ab Ecclesia sint segregata, ne divinum officium perturbetur.*

Canon XII. *Legantur singulis annis in capitulis generalibus Capitulorum statuta. Quodsi in quibusdam Ecclesiis bellorum injuria, aut casu aliquo fortuito perierint, auctoritate Episcopi, aut Superioris nova condantur.*

Sæcul. XVI.

A. C. 1584.

§. CIII.

Titulus XXXV. De Parochialium
Ecclesiarum Rectoribus.

Titulus trigesimus quintus de Parochiis sexdecim circumscribitur Canonibus, ex quibus primus ita sonat: *Curati non instituantur nisi idonei, & ab Episcopo probati, & viginti quinque annos nati, & juxta formam a Concilio Tridentino præscriptam.*

Canon II. *Rectores Ecclesiarum parochialium manuale semper præ manibus habeant, quo possint de his, quæ sunt sui ministerii, rationem reddere.*

Canon III. *Curent, ut pœnitentiæ, & aliis Sacramentis administrandis idonei Sacerdotes substituatur: confessionibus vero audiendis præficiantur doctiores ad eum numerum, quo populo satis sit, & ad id eos cogant Episcopi, cum opus erit.*

Canon IV. *Curati possessione adæpta, ordines sacros secundum tempora a Canonibus constituta suscipere non differant, ut ministerium sibi creditum quam citissime per seipsos adimplere possint, sub pœnis a jure constitutis.*

Canon V. *Resideant, ut Missas parochiales per seipsos celebrent, & suo muneri satisfaciant.*

Canon

Canon VI. *Iis, qui suum munus* Sæcul. XVI:
A.C. 1584.
perficere, & exequi per se non possunt,
substituatur Episcopus idoneos Vicarios.

Canon VII. *Paræcias, in quibus*
est numerosior populus, dividant Episcopi,
si id necessitas postulet, & commode fieri
possit, ut facilius omnes fideles spirituales
alimoniam in diversis locis recipiant.

Canon VIII. *Monasteriis præfecti,*
qui jus præsentandi habent, occurrente pa-
ræciarum sibi subditarum vacatione curatos
idoneos nominent Episcopo, qui in illis
divina officia celebrare, verbum Dei prædi-
care, Sacramenta digne administrare pos-
sint, nec Monachi ad munus paræciæ ad-
mittantur.

Canon IX. *Abbates, Priores, Ca-*
pitula, & alii, ad quos paræciales Eccle-
sie primo, vel primitivo jure pertinent,
officium debitum, & consuetum, & celebra-
tionem Missarum, & horarum per se, aut
per idoneas personas suis sumptibus in iis
exequi cogantur.

Canon X. *Monachi beneficiis cura-*
tis non præficiantur: sed sæcularia sæcu-
laribus, & regularia regularibus tantum
conferantur.

Canon XI. *Inquirant Episcopi, Ar-*
chidiaconi, aut alii eorum nomine visitan-
tes, in eos, qui decimas, quas debent, aut
in rem suam vertunt, aut quoquo modo
non solvunt, aut solvere volentes impediunt:

Hist. Eccles. Tom. I.

N

hi

Sæcul. XVI. *hi autem cujuscunque sint gradus, aut conditionis, auctoritate Episcopi excommunicentur. Contumaces judici sæculari denuntientur.*
A.C. 1584.

Canon XII. *Ubi parochialium Ecclesiarum fructus adeo sunt tenues, & exigui, ut ad alimoniam Curatorum sufficere non possint, curabunt Episcopi alia quocunque beneficia, modo non sint regularia hujusmodi Ecclesiis annexi, & uniri, quæ si ea ratione illis consuli non possit, iidem Episcopi efficiant, ut per primitiarum, aut congruæ portionis assignationem, ex omnibus decimis Ecclesiasticis, quæ in illis parochiis colliguntur, aut per parochianorum symbola, & collectas, aut qua commodior eis ratione videbitur, ita earundem Ecclesiarum redditus augeantur, ut Rectorum necessitatibus sufficiant: & inter visitandum, quam summarie fieri poterit, opportunis remediis illis consulatur.*

Canon XIII. *Parochi, seu curati in aliis Ecclesiis Vicariorum munus non exercent: sed in propriis Ecclesiis suo munere fungantur, & avaritiæ, aut turpi quæstui non studeant.*

Canon XIV. *Fabriciani, aut quæstores collectarum, quæ pro defunctis fieri solent, curato rationem reddant, & pecunias inde provenientes singulis diebus eidem, & aliis Presbyteris, pro ea parte, quæ singulos contingit, bona fide persolvere compellantur.*

Canon

Canon XV. *Presbyteri, & alii Clerici, qui in parœciis sunt, aut in iis domicili-um habent, publico Ecclesie parochialis officio cum habitu decenti, pileo quadrato, & superpelliciis intersint, ac cum Rectore Missas matutinas, & alias horas celebrent: alioqui Ecclesie commodis, & proventibus eo ipso sint privati: quod si contumaces extiterint, excommunicentur.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Canon XVI. *Siqui parochi domos non habebunt, curent Episcopi, ut Parochianorum expensis extruantur.*

§. CIV.

Titulus XXXVI. *De Beneficiis.*

Septem Canones recitantur in titulo de beneficiis, quorum primus ita profertur: *Cum beneficium Ecclesiasticum non otiosis, sed officium suum exequentibus, sit constitutum, & propter officium detur beneficium: denuntiat hæc Synodus omnibus cujuscunque gradus, & conditionis, qui beneficia Ecclesiastica solius temporalis proventus gratia suscipiunt, eos non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.*

Canon II. *Omnes beneficia possidentes ad suam provinciam rite sustinendam volens excitare hæc Synodus statuit, ne quis deinceps plura beneficia parochialia retineat: illi vero, qui in præsentem plures parochiales obtinent, quibuscunque dispensationibus, aut unionibus ad vitam non obstantibus,*

N 2

una

Sæcul. XVI. una tantum parochiali retenta, alias infra
A.C. 1582. spatium sex mensum omnino dimittant;

alioquin intelligant tam parochiales, quam omnia, quæ obtinent beneficia, ipso jure vacare, ex decreto sacri Concilii Tridentini.

Canon III. Quæ prætextu perpetua unionis per subreptionem, aut obreptionem obtenta fuerint, ea, re comperta, ex auctoritate Concilii Tridentini, a locorum Ordinariis in veterem statum restituantur.

Canon IV. Beneficia curata in simplicia non convertantur.

Canon V. Ne negligenter hæc tam sancta decreta seruentur, locorum Ordinarii visitantes injustos possessores submoveant.

Canon VI. Cum damnet Scriptura eos, qui hæreditate possidere attentant Sanctuarium Dei, vetat hæc Synodus, ne quis deinceps consanguineo beneficium cedat solius consanguinitatis ratione: neve hujusmodi cessiones admittantur, contra Constitutionem Pii V. de non admittendis resignationibus.

Canon VII. In beneficiorum provisionibus, seu collationibus nemo sibi jus patronatus fraudulenter vindicet: sed omnes, qui eo jure utentur, Episcopis de eo fidem facient, secundum formam, quæ a Concilio Tridentino præscribitur.

Titulus XXXVII. De Monasteriis.

Titulus trigesimus septimus de Monasteriis triginta duos continet Canones, in quibus I. præcipitur, ne *loca sacra in ædificia sæcularia convertantur.*

II. Præscribitur, ut *Abbatēs, Priores conventuales, Decani, & Præpositi monasteriorum, intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveantur.*

III. *Votum Religionis nemo, cujuscunque sexus, emittat ante decimum sextum annum ætatis, & nisi prius expleto anno probationis a suscepto Religionis habitu.*

IV. *Parentes non cogant liberos ad suscipiendum Religionis habitum, aut ad ejus votum emittendum.*

V. *Præpositi Monasteriorum neminem spe lucri, aut hæreditariæ Successionis admittant, nec eorum bona ullo modo affectent.*

VI. *Monachis non liceat ab ordine in ordinem migrare, etiam strictiorem, nisi juris communis dispositione servata.*

VII. *Monachi cujuscunque ordinis, etiam Mendicantium, qui professionis votum emisserunt, & tamen adhuc extra Monasteria sua degunt, ad illa statim redire cogantur: si neglexerint, post monitionem Episcopi, aut Superioris, excommunicentur; etsi opus fuerit, extraordinarie puniantur.*

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

VIII. *Nemo regularis ad prædicationis, & lectionis munus publice, aut privatim obeundum admittatur, nisi qui ab Episcopo de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus fuerit.*

IX. *Provideant Episcopi, constitutiones de clausura Monialium factas arctissime observari, & restitui.*

X. *Nulli Sanctimoniali liceat post votum, monasterium egredi, etiam ad breve tempus quocunque prætextu, nisi ex necessaria causa ab Episcopo probanda, & expressa in constitutione felicitis memorie Pii V.*

XI. *Monasteria Sanctimonialium nemini cujuscunque generis, gradus, conditionis, dignitatis, sexus, vel ætatis ingredi liceat, nisi de licentia Episcopi, aut Generalis ordinis, Provincialis, aut Visitatoris, ad id specialiter deputati; idque duntaxat in actu visitandi: quæ licentia non nisi scripto concedatur.*

XII. *Si quando necesse sit vecturæ, ruinarum reparandarum gratia, aut visitationis infirmarum, sæculares Monasterium ingredi, Præposita, & duabus, aut tribus sororibus præsentibus id fiat.*

XIII. *Cum Monialibus nemo colloquatur, nisi per clathros, rotam, sive turnum, idque præsentem Monasterii præfecta, aut duabus Sororibus.*

XIV. *Confessores Monialium, antequam*

quam ad suum munus admittantur, ab Episcopis examinentur, & præter Confessores ordinarios ab iisdem alii Confessores extraordinarii seligantur, qui singulis annis bis, aut ter earum confessiones audiant.

XV. Moniales saltem semel in mense peccata sua confiteantur, & Eucharistiam sumant.

XVI. Provideatur per Superiores, ut Monialibus verbum Dei in earum Monasteriis frequenter prædicetur.

XVII. Quotiescunque fratrum Religiosorum opera requiretur in Monialibus, quæ adversa valetudine detinebuntur, consolandis, & Sacramentis administrandis, duæ, aut tres Sorores semper præsentis adsint.

§. CVI.

Titulus XXXVIII. De rebus ad Ecclesiam pertinentibus.

Titulus trigessimus octavus de Ecclesiæ bonis complectitur septem Canones, qui duntaxat ad bonorum conservationem tendunt, hinc alienationes contra juris præscripta factas omnino nullas esse declarabat Synodus, simulque communione Ecclesiastica privat illos, qui Ecclesiis donata retinent. Præscribitur etiam, ut, si quæ res Ecclesiasticæ necessario alienandæ erunt, aut si quæ alia per homologationem confirmanda, eam provinciam Episcopus

N 4

ipse

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584. ipse suscipiet, aut speciali rescripto Vicario demandabit: nec ea res in foro ordinario ab officiali tractabitur. fiant inventaria duo omnium reliquiarum, ornamentorum, vasorum Ecclesiasticorum, quorum unum penes Episcopum, alterum penes capitulum remaneat.

Omnia documenta, & instrumenta Ecclesiastica, quæ variis hominum manibus habentur, & bellorum injuria sparsa sunt, in Archivis propriis reponantur, & sedulo asserventur ab iis, ad quos pertinet ejus rei cura. Curati, & quicumque diebus dominicis, & festis publice ad populum concionantur, significant, usurpatores jurium, ac titulorum Ecclesie, uti decimarum & foundationum, excommunicationis sententiam incurrisse: eos etiam, qui, dum Ecclesiastica documenta jussu Episcopi, aut aliorum prepositorum describunt, aliqua ex iis aut eorum partem maligne suppresserint, iisdem pœnis subjectos esse.

§. CVII.

Titulus XXXIX. & XL. De Blasphemis, jurejurando, & Sortilegiis.

Titulus trigessimus nonus de Blasphemis, jurejurando & perjurio in quatuor Canonibus agit hunc in modum
I. Si quis quoquo modo blasphemarit in Deum, & sanctos, si Clericus sit, deponatur:

natur: si laicus, communione privetur, & ad iudices seculares deferatur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

II. Scriptum erat antiquis: non pejerabis, sed reddes Domino tuo Sacramenta tua. Christus autem suos docuit non jurare omnino, ne temere homines nomen Dei assumant, & ex jurandi consuetudine via perjurii aperiatur. Prohibet ergo hæc Synodus omne jusjurandum, nisi quod ad eliciendam veritatem in iudicio requiritur, si quis temere juraverit, & monitus in idem peccatum reciderit, excommunicetur.

III. Non præstetur juramentum super sacrosanctum Corpus Christi, sed ad sancta Dei Evangelia, aut alio in diversis locis recepto more.

IV. Si quis pejeraverit, & perjurii convictus fuerit, si Clericus, deponatur: si laicus, communione privetur.

Quadragesimus titulus tractans de sortilegiis, adjurationibus, & superstitionibus sequentes tres Canones exponit I. Damnat hæc Synodus omnes ariolos, incantatores, Sortilegos, & eos maxime, qui nomine Dei, & rebus sacris in hujusmodi superstitionibus abutuntur, qui tanti sceleris convicti fuerint, si Clerici, ordine priventur, & brachio sæculari tradantur: laici excommunicentur, & iudici denuntientur.

II. Et quia Christiano nomine indignus error nostro sæculo inolevit, ut ligationibus

Sæcul. XVI
A.C. 1584.

bus, consignationibus, vinculis, & nexibus
matrimonia impediuntur: hæc Synodus com-
munionem Ecclesie interdicit omnes eos, qui
hujusmodi superstitionibus utuntur: monet-
que fideles, ne hujusmodi commentis fidem
habeant: sed in Deo fiduciam certam con-
stituunt: nec idcirco matrimonia noctu fiant,
sed in luce, & frequentia hominum.

III. Provideant Episcopi, ne prætextu
pietatis ulli exorcismi fiant, nisi qui ab
Ecclesia probati sint.

§. CVIII.

Titulus XLI. De Simoniacis, & Fi-
duciariis.

Titulus quadragesimus primus, qui
agit de simoniacis, & fiduciariis,
sequentes octo Canones exhibet. I. Qui
pro adipiscendis beneficiis, ac pensionibus
Ecclesiasticis aliquid dant, vel accipiunt:
omnes etiam quomodocunque conferentes, re-
signantes, & accipientes quæcunque benefi-
cia custodie, aut fiducie nomine, vel ex
iisdem pensiones sine summi Pontificis au-
thoritate percipientes, aut percipientes, om-
nes denique seu Clerici, seu Laici, hujus-
modi illicitis pactioibus intervenientes, con-
sentientes, aut ex iis emolumentum capien-
tes, se simoniacos esse, & juxta constitu-
tiones contentas in bullis Pii quarti, & Pii
quinti, & Gregorii decimi tertii, a summo
Pontifice duntaxat, nisi in articulo mortis,
abso-

absolutionis beneficium consequi posse intelligant. Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Canon II. Beneficia pretio obtenta, & in confidentiam, seu custodiam, occulte, aut aperte tradita, ipso jure vacent: qui percipiunt eorum fructus, suos non faciant, sed ad restitutionem teneantur.

Canon III. Confidentiarum quæcunque beneficia habent, aut administrationes, aut pensiones, iis in perpetuum careant, & ad alia omnia obtinenda inhabiles reddantur: præterea a quibuslibet personis demerentur, & excommunicationis gladio feriuntur.

Canon IV. Episcopi, & alii beneficiorum Collatores nulli beneficium conferant, nisi ei, qui prius rationem reddiderit, qua via beneficium adeptus sit, eique hujus sceleris, & pænæ gravitas declaretur. Deinde sub pænâ, & comminatione iræ divinæ jurare jubeantur, num aliqua simonice pactio de custodia fructuum, vel pensionis reservatione, citra summi Pontificis auctoritatem solvenda, in hujusmodi provisione intervenit, quod si jurare renuerit, provisio subreptitia, & nulla censeatur.

Canon V. Inquirant Episcopi per vicarios, seu Officiales in omnes, & singulos, qui publica fama, vel legitimis conjecturis Simonice, vel confidentiæ suspecti fuerint, & ad probandas præsumptiones, & conjecturas, testes de quaque re singulares admittant, ne tam nefarium scelus impunitum maneat.

Canon

Sæcul. XVI. Canon VI. *Simoniaci, & confidentiarii*
 A.C. 1584. *notorie infames censeantur, ideoque ab om-*
nibus Synodis provincialibus ac Diæcesanis,
capitulis, Monasteriis, denique ab omni
ecclesiastico conventu excludantur.

Canon VII. *Parochi singulis diebus*
dominici simoniacos & confidentiarios,
cum sortilegis, præstigiatoribus, incanta-
toribus, usurariis, veneficis excommunica-
tos denuntient.

Canon VIII. *Qui confessiones audiunt,*
simoniacos, & confidentiarios non absol-
vant, sed ad summum Pontificem remittant.

§. CIX.

Titulus XLII. De Concubinariis.

In titulo quadragesimo secundo de Con-
 cubinariis quatuor habentur Cano-
 nes, quorum primus ita declarat: *om-*
nes Sacerdotes, ac clerici beneficiati, mu-
lierum impudicarum, aut quæ ejus ætatis
erunt, cujus ratione oriri possit sinistra su-
spicio, consortio, sive intra, sive extra
domum, prorsus absterneant, qui a superiore
monitus non absterneant, tertia parte fru-
ctuum beneficiorum, quæ obtinet, ac etiam
pensionum, piis usibus arbitrio Episcopi ap-
plicanda mulctetur, qui secundo monitus per-
severaverit, fructibus omnibus, & pensio-
nibus beneficiorum privetur, atque ab eo-
rum administratione suspendatur, donec
Episcopo aliter visum fuerit. Qui post secun-
dam

dam monitionem non respuerit, fructibus, ac pensionibus, & administratione quavis ecclesiastica, necnon etiam titulis suorum beneficiorum in perpetuum priuetur, & ad alia quaecunque obtinenda, perpetuo inhabilis reddatur, & a capitulis, ac omni congregatione ecclesiastica tanquam infamis arceatur: donec ita mores suos emendaverit, ut a Superioribus venia dignus censeatur.

Sæcul. XV.
A. C. 1584.

Canon II. Clerici beneficia non habentes, hujus sceleris suspecti, & in ea post unam, atque alteram monitionem perseverantes, suspendantur ab ordine: & qui post suspensionem non cessarint, excommunicentur: si contumaces fuerint, in carcerem detrudantur.

Canon III. Qui cum semel dimissis concubinis consortium repetierint, iisdem pœnis subjaceant.

Canon IV. Nulli Sacerdoti, cujuscunque gradus, societatis, aut ordinis existat, concubinario liceat absolutionem dare, sed ad Episcopum, aut ejus pœnitentiarium eum remittat, qui pro gravitate delicti pœnitentiam injungat, vel moderatione utatur, pro ut expedire viderit.

§. CX.

Titulus XLIII. De Hospitalibus.

Quatuor Canonibus titulus quadragessimus tertius de Hospitalibus absoluitur, statuitque eorum primus, ut quicum

Sæcul. XVI. quicumque pia loca, quæ hospitalia vulgo
A.C. 1583. dicuntur, cujuscunque generis sint, seu ti-
 tuli, seu administrationis jure possident, eo-
 rum onera omni studio & diligentia exe-
 quantur, nec pauperes defraudent, aut de-
 fraudari sinant, qui neglexerint, ab Epi-
 scopo pœnis a jure constitutis coerceantur.

Canon II. Laici hospitalium admini-
 strationi præpositi, munus hospitalitatis
 non recte obeuntes, ab Episcopis per cen-
 suras Ecclesiasticas cogantur: quas si con-
 tempserint, ab administratione submovean-
 tur, & rationem reddere, ac fructus injuste
 perceptos restituere cogantur.

Canon III. Provideant hospitalium ad-
 ministratores, nequid eorum, quæ adhiberi
 solent ad remedium animæ, quod præcipuum
 est, suis hospitibus desit, quod si quem eorum
 absque Sacramentorum perceptione deces-
 sisse contigerit, alii in eorum locum substi-
 tuantur.

Canon IV. Hospitalia his solis pateant,
 qui præ ægritudine, Senio, aut corporis
 imbecillitate victum sibi parare non possunt,
 excludantur vero a Xenodochiis mendici va-
 lidi, ac robusti, qui manuum labore seipso
 sustentare possunt, ne miserabilium perso-
 narum alimenta ab ignavis, ac desidiosis im-
 pie absumentur.

§. CXI.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

Titulus XLIV. De Confraternitatibus.

Agit titulus quadragesimus quartus de Confraternitatibus, & Sodalitiis, hancque in rem quatuor sanciebantur Canones hujus tenoris I. *Confraternitates illæ tantum retineantur, quæ pietatis operibus vigent, & ab omni fastu, & pompa sunt alienæ: in quibus etiam leges Christianæ religioni non repugnantes constitutæ sunt. Si quæ aliter fuerint institutæ, Episcopi arbitrio vel corrigantur, vel tollantur: in posterum vero nullæ sine Episcopi licentia instituantur.*

Canon II. *Siquæ confraternitates hæctenus aut intermissæ, aut penitus sublatae sunt, earum redditus ad opera pia arbitrio Episcopi impendantur, quousque Seminaria instituantur, quorum usibus tunc applicabuntur.*

Canon III. *Non liceat Canonicis, & ceteris Ecclesiasticis confraternitatum prætextu suas Ecclesias relinquere tempore divini officii, sub pœna privationis distributionum illius diei.*

Canon IV. *Non celebrentur confraternitates in Choro ad majus altare Ecclesiarum Cathedralium, aut Collegiatarum, sed in Sacellis tantum, & extra horam, qua divinum officium peragitur.*

§. CXII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. CXII.

Titulus XLV. De laicis.

In titulo quadragesimo quinto Synodus pertractat de Laicis, circa quod argumentum sequentes hosce Canones proposuit. Canon I. *Omnes Christiani fidem recolant, quam in baptismo professi sunt, Deum honorum omnium auctorem se agnoscere testentur: frequentes sint in Ecclesiis, & paræciis suis, a Missa Parochiali sine Episcopi, aut curati licentia per tres hebdomadas, nisi necessitate cogente, abesse non præsumant, qui semel moniti perseverarint, & iterum abesse præsumpserint, excommunicentur.*

Canon II. *Non sit laicis grave, Sacerdotibus, qui spiritualia serunt, temporalia liberaliter rependere, illis debitum honorem exhibere: nec eos maledictis, aut sugillationibus prosequantur.*

Canon III. *In Ecclesia laici Clericis non misceantur, sed suo quisque gradu, & ordine discernantur: ne, qui divino officio inserviunt, a multitudine perturbentur.*

Canon IV. *Hortatur hæc Synodus Christianos omnes, ut pro Christiani nominis honore, & dignitate se gerant: tripudia, & saltationes, publicos ludos, mimos, larvas, & aleas, quantum fieri poterit, devitent.*

Canon

Canon V. *A duellis sub pœna ex-communicationis abstineant.* Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

Canon VI. *In vestitu omnem fastum, curiosum ornatum, tum sparsos, ac tortos crines, cauponas, & alia similia, item Sphæristeria tempore præsertim divini officii relinquunt.*

Canon VII. *Usurarii omnes tanquam Christianæ charitatis inimici, præsertim vero pauperum oppressores, publice in parochialibus Ecclesiis, diebus Dominicis de peccati gravitate admoneantur: moniti, si non respiscant, ad judicem deferantur, perseverantes, communione, & sepultura Christiana priventur.*

Canon VIII. *Usurarii non absolvantur, nisi prius quæstus illiciti cupiditati renuntiaverint, & quæcunque impie extorserunt, se, quibus sustulerunt, pro viribus reddituros polliciti fuerint.*

§. CXIII.

Titulus XLVI. De Conciliis.

Denique titulus quadragesimus sextus, ac postremus agit de Conciliis, ac per sequentes sex Canones hæc præscribit I. *Concilia provincialia tertio quoque anno, aut alio commodiore tempore indicantur, & ad ea omnes Episcopi Suffraganei conveniant, qui non adfuerint, tertia parte fructuum sui Episcopatus piis usibus applicanda multentur,*

Hist. Eccles. Tom. I.

O

&

Sæcul. XVI. A.C. 1584. *Et* *communione fratrum interdican- tur: con- veniant præterea omnes, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, sub pœnis a jure statutis.*

Canon II. *Statuta Concilii Provin- cialis ab omnibus metropoli subditis ob- serventur, sub pœna excommunicationis, Et alia Ordinarii arbitrio infligenda.*

Canon III. *Synodus Episcopalis sin- gulis annis celebretur, secundum cujusque Diœcesis consuetudinem.*

Canon IV. *Ad Synodum Episcopa- lem omnes conveniant, qui de jure, vel consuetudine interesse debent: deficientes pœnis consuetis, contumaces gravioribus arbitrio multentur Episcopi.*

Canon V. *Statuta item alia omnia ecclesiastica conciliorum, decretorum, Et Canonum sacrorum, quæ in hoc concilio provinciali comprehensa non sunt, Epi- scopi diligenter pro ratione temporum, locorum, Et personarum observari cu- rabunt.*

Canon VI. *Celebrabitur proximum concilium provinciale, Et primatiale, an- no Domini millesimo quingentesimo octua- gesimo septimo: incipiet die decima quinta Mensis Augusti, in civitate Ruthenensi. Si tamen injuria bellorum, Et temporum tutus non fuerit accessus, significabitur lo- cus alius opportunus reverendis Coepisco- pis, Et fratribus nostris, ceterisque, qu*

ad concilium invitari debent: in quo Epi-
 scopi Comprovinciales rationes reddent,
 qua fide, & diligentia statuta hujus Con-
 cilio in locis sibi subditis servanda cura-
 rint, & quæ reformatione in posterum in-
 digere adverterint, fideliter referent.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1584.

Huic ergo Concilio præter Præsi-
 dem subscripti leguntur tres Episcopi,
 Floranus, Cadurcensis, & Lemovicen-
 sis unacum diversarum Ecclesiarum
 Deputatis: Vocatus equidem erat ad
 hoc Concilium Puteus Episcopus Ani-
 ciensis, qui per literas testatus est, se
 non posse huic Concilio interesse pro-
 pter occupationes, & bellorum motus:
 probaturum tamen, quæcunque de-
 terminarentur, statuerentur, ea que a suis
 subditis diocæsanis observari curaturum
 spondit. Postea summus Pontifex con-
 firmavit cuncta hujus Synodi decreta
 edito diplomate Apostolico die quinta O-
 ctobris anno sequenti millesimo quingen-
 tesimo octuagesimo quinto: quapropter
 Bituricensis Archiepiscopus ea Mense se-
 quenti publici juris fecit.

§. CXIV.

*Festum S. Annæ per Gregorïi XIII.
 diploma institutum.*

Quantumvis sanctæ Annæ festivitas *B. M. t. 2.*
 in pluribus privatis Ecclesiis jam *Consi. 87.*
 jam solemniter celebraretur, fidelium *pag. 504.*
 pietate

Sæcul. XVI pietate Episcoporum, sedisque Apostoli-
A.C. 1584. cæ auctoritatem quodammodo præve-
 niente, nihilominus cum nondum fan-
 cta hæc Mater communi ritu coleretur,
 hinc Gregorius XIII. eundem in Univer-
 sa Ecclesia stabilire decrevit, hancque
 in rem die prima Maji Constitutionem
 edidit, præcipiens, ut deinceps *Beatæ An-
 næ dies festus vigesima sexta Julii in omni-
 bus totius Orbis Ecclesiis duplici Officio
 quotannis recolatur, diesque prædictus im-
 primendis Romanis, aliarumque Ecclesia-
 rum Calendariis & Martyrologiis adda-
 tur, & duplex ei adscribatur: Postea
 mandabat omnibus Patriarchis, Archi-
 episcopis, Episcopis, & ceteris Ecclesia-
 rum Prælati per universum orbem consti-
 tatis, ut faciant præsentis literas in suis
 quisque Ecclesiis, Provinciis, Civitatibus,
 & Diocæsiibus solemniter publicari, & ab
 omnibus Ecclesiasticis personis tam sæcula-
 ribus, quam quorumvis Ordinum regulari-
 bus inviolate observari, etiamsi in recen-
 tibus Breviarii, & Missalis reformationi-
 bus prædicta solemnitas fuerit præter-
 missa.*

Verum hæc Pontificis Constitutio
 non statim exacte ad opus deducebatur;
 quippe sanctæ Annæ festivitatis per ali-
 quod tempus haud majori solemnitate,
 quam ante hoc diploma, celebra-
 batur.

§. CXV.

S. CXV.

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.*Alice ejusdem Pontificis Constitu-
tiones.*

Hoc anno idem Gregorius Papa alias *Bull. Const.*
edidit Constitutiones, quarum *85. & seq.*
prima præscripsit formam promulgan- *p. 505.*
di resignationes beneficiorum Ecclesia-
sticorum tam in Curia Romana, quam
alibi factas, hancque in rem voluit, ut
omnes resignationes, & jurium concessio-
nes publicari debeant intra sex menses, si
beneficia sint citra montes, si vero ultra,
intra novem.

Altera Constitutione Camaldulen-
sium Generali concessit, ut hic possit,
quando sibi expedire videtur, conferre Ere-
mitis sibi in eremo subjectis, quatuor or-
dines minores, simulque Cardinales Episco-
pi ad dictam eremum accedentes possint,
etiam extra tempora, & non servatis inter-
stitiis, sacros Ordines eisdem conferre, si
ipsi huic Præposito idonei videntur.

Tertio diplomate egit de quibusdam
privilegiis, quæ Mercatoribus Ripæ
urbis indulta fuere: porro quarto,
quod die vigesima quinta edidit, rur-
sus approbat institutum, ac Constitu-
tiones Societatis Jesu, cunctaque eo-
rum privilegia confirmat, præcipue
vero ibidem affirmat, quod illi, qui ab-
soluto probationis biennio prædicta tria sub-

O 3

stantialia

Sæcul. XVI. *stantialia vota etiam simplicia emiserint, si*
A.C. 1584. *absque expressa licentia a Societate disce-*
dant, etiamsi prætextu melioris frugis, &
transitus ad alium quemcunque ordinem
(Cartusensium duntaxat excepto) id fa-
ciant, apostasice, & excommunicationis
ex Apostolicæ Sedis decreto pœnas incur-
rant, a quibus nonnisi a summo Pontifice,
vel a Generali Præposito absolvi possint.

Eadem Constitutione sub anathe-
 matis pœna prohibet, ne quis hoc in-
 stitutum impugnare, aggredi, aut dif-
 famare audeat. Quarto diplomate idem
 Pontifex die vigesima quinta Maji præ-
 cepit, ut quolibet triennio fieret ele-
 ctio Præpositi Generalis, & aliorum
 Prælatorum Congregationis Monacho-
 rum Eremitarum S. Hieronymi de ob-
 servantia. Die decima septima Junii
 Papa quinto diplomate præcepit, ut
 Romæ instituatur Collegium ad Scho-
 lares nationis Maronitarum pie, & ca-
 tholice, bonis artibus, christianisque
 moribus, & doctrina instruendos, &
 deputatio Cardinalis pro ejus regimine,
 annuorumque reddituum assignatio pro
 eorundem sustentatione fiat: insuper
 hac Constitutione hisce Maronitis præ-
 ter ampla privilegia concessit Pontifex,
 ut divinum Officium, Missamque in Ara-
 bico, seu Caldaico idiomate celebrare
 valeant. Sexto diplomate die prima
 Septem-

Septembris promulgato Pontifex Episcopis injunxit, ut Verbum Dei prædicent semel in Hebdomada Hebræis, pro eorum ad Christi fidem conversione in terris, & locis, in quibus extant eorum Synagogæ.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Eodem Mense Septembri alia edebatur Constitutio, qua Pontifex innovabat Constitutionem Nicolai III. contra jurantes, & jurare facientes illicita, impossibilia, damnosa, & Ecclesiasticæ libertati, ac decretis Concilii Tridentini adversantia: Die prima Octobris per aliam Bullam Papa præscripsit, qua ratione licite pecuniæ apud Montem Pietatis deponi valeant: nona autem Constitutione die vigesima Novembris idem Pontifex indulgit, ut Religiosi Societatis Clericorum Regularium Jesu, etiam sacris Ordinibus non initiati, verbum Dei prædicare possint.

Decima respicit! Cameram Apostolicam, atque undecima Mense Decembri edita confirmat erectionem *Congregationis B. V. Mariæ*, quæ pro externis Scholaribus, qui in Collegio Societatis Jesu de urbe studiis vacabant, fuit erecta ad pia opera exercenda: insuper dedit facultatem alias aggregandi Congregationes, quæ easdem cum illa indulgentias communicarent.

O A

Deni-

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Denique postrema die septimo ejusdem Mensis Decembris promulgata est contra exules, & alios in Italia commorantes, qui animalia, & alia bona in Statu Ecclesiastico diripiunt, abducunt, recipiunt, vel permutant.

§. CXVI.

Anglicana conjuratio in Elisabetham Reginam.

*Cambden
ann. regn.
Elis.
Thur. l. 79.
Mem. de la
Ligue t. 1.
p. 11.*

Interim Elisabetha Angliæ Regina continuato furore Catholicos divexabat, qua inhumanitate hoc anno ingenti vitæ periculo sese exponebat: percipiamus autem rei gestæ seriem. Erat tum in Anglia Guilielmus Parrius Catholicus, natione Anglus inferioris Curiaæ Senator, porro hic jam antea invicto erga Religionem Catholicam studio insignis, cum Parisiis ageret, cum Patre Wiat Jesuita conferebat circa animi sui propositum, quo Angliæ Regnum ad Ecclesiæ Romanæ obsequium reducere anhellabat: hic autem Jesuita, Vir acri ingenio præditus immaturi hujus consilii periculum eidem ob oculos ponere satagebat, allatisque multis exemplis demonstratum ibat, quod publicam tranquillitatem turbare, ac seditiones contra suum Principem suscitare, nunquam liceret, etiamsi de Religione

gione ageretur: (*) itaque Parrius hu-
 jus Viri rationibus vix non plene convi-
 ctus ulteriora haud moliri paratus vi-
 debatur: postquam vero animi sui pro-
 positum alteri Anglo, nomine Thomæ
 Morgano, qui conservandæ religionis
 studio in Franciam secesserat, manife-
 stabat, hic confutatis Jesuitæ rationi-
 bus Parrium nondum plene persuasum
 eo induxit, ut ad pristina rediret consi-
 lia, ac Morgano spondit, se tunc, si
 Papa ejus propositum ratum haberet,
 idque a quibusdam Theologis Catholi-
 cis comprobaretur, quantocius in An-
 gliam profecturum. Prompta hac Par-
 rii voluntate lætus Morganus scripsit,
 vel per alium ad Papam literas dari
 fecit, quæ etiam per Rogazzonium Nun-
 tium, cui fuerant traditæ Romam
 fuere transmissæ: Verum Parrius ne-
 quidem expectato Pontificis responso
 in Angliam trajecit, atque Edmundo
 Nevillo cognato suo ibidem detexit,
 quod Elisabetham trucidare, atque in
 O 5 eius

Sæcul. XVI.
 A.C. 1584.

(*) Hoc principium certe Lutheranis, &
 Calvinistis, ceterisque sectatoribus non inest,
 qui tam in Germania, Francia, Scotia, &
 alibi passim absque conscientie scrupulo con-
 tra suos Principes bella, & seditiones conci-
 tarunt, sub prætextu, quod conscientie, ac
 sectæ suæ libertatem tueri teneantur.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

ejus solium Scotiæ Reginam evehere intenderet. Spargunt nonnulli malevoli, sed absque omni vero simili ratione, quod Parrius interea Roma a Comensi Cardinale literas accepisset, quibus ad consilii sui executionem fuisset animatus, hæc ecquidem literæ, uti mentiuntur illi, pergratæ acciderunt Parrio: verum ejusmodi criminis atrocitas tanta est, ut ad ea perpetranda plerumque animus exhorrescat: quapropter infelix hic homo, quamvis aliunde sat insanus, adhuc tamen non modo hoc consilium exequendi difficultate, sed etiam funesta sorte, quam sibi metipsum impendere timebat, absterrebatur, atque in incerto ejusmodi cogitationum turbine fluctuans fortuito casu in Guilielmi Alani Angli Theologi librum incidit, in quo Tyrannorum vitæ insidiari, licitum esse legebat: itaque hæc decisio non minus Christiano, quam prudenti Viro indigna omne dubium Parrio sustulit, eumque in suo proposito magis firmum reddidit, unde eundem librum Nevillo tradidit, spe facta, quod eidem adversus Reginam odium non minus remissum instillare posset: verum hic magis sagax, magisque circumspectus hoc consilium detestabatur, cum vero, si hæc conjuratio detegeretur, ac ipsum rem sibi comper-

tam

tam non manifestasse cognosceretur, Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
 iudicii severitate in se agi pertimesceret, hinc Parrium denuntians, ipsum in Reginæ vitam insidias struxisse accusabat. Re intellecta mox Parrius captus Turri includitur, & quæstioni subjectus ab initio quidem rem pernegabat, sed coram Nevillo interrogatus, re ipsa quidem conjurationem fuisse conflatam fatebatur, illius tamen præcipuum Auctorem exstitisse Nevillum affirmabat, asserens, concordi utriusque consilio fuisse (*) statutum, quod Reginam vel in suis hortis, vel in sancti Jacobi Palatio deambulantem junctis viribus aggredi vellent, atque sociis suis circum circa dispositis, & ad primum rumorem concurrentibus ipsi fuga elaberentur, eo fine, ut omnes Catholicos ad arma capeffenda convocarent: insuper asserbat Nevillus, quod ambo tacto Evangelii libro secreti fidem mutuo etiam interposita

---

(*) Hujus supplicii genus juxta Thuanum erat hoc: Crati impositus, ac per Londinensem Urbem traductus ad locum supplicii trahitur: ibi cum in priore denegatione perseveraret, patibulo suspenditur, moxque inciso fune pudenda semianimi adhuc exsecta, & cum visceribus ventre aperto extractis in ignem subjectum conjecta, postea caput præcisum, & corpus in quatuor partes sectum fuit.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584. terposita juramenti Religione sibi spondissent.

Post hæc cum Parrius rursus ad carcerem deduceretur, die quarta Februarii datis ad Reginam literis eandem rogabat, ut cum ipso clementer agere vellet, præterea sui criminis atrocitatem fassus Reginam obsecrabat, ut Scotiæ Reginam mitius haberet, ac sollicitè illius vitam sartam servaret: insuper ad suos Judices perscribens rursus audiri efflagitabat: cum igitur, uti petierat, denuo interrogaretur, eidem confictæ Comensis Cardinalis literæ exhibentur, quas ipse tanquam veras agnovisse dicitur: porro postea denuo conjurationis crimen fatebatur, constanter autem pernegabat, quod vel unquam in Reginæ vitam insidias struere attentasset: verum hæc declaratio eo minus sincera videbatur, quo paulo ante manifestius id fassus fuisset, testesque, qui eum accusabant, eundem de hoc quoque crimine infimulassent: quapropter tanquam læsæ Majestatis reus morti adjudicabatur, quæ etiam sententia die secunda Martii effectui data est.

§. CXVII.

*Anglici Senatus statuta pro præpedi-
endis Conjurationibus.*

Ex

Ex hac conjuratione Anglicus Senatus ansam arripiebat, ut provida sollicitudine Reginae suae, ejusque vitae securitati, necnon Regni tranquillitati prospiceret, quam in rem viginti quatuor nominabat Deputatos, ut causas dijudicarent illorum, qui quamdam rebellionem excitarent, vel vitae Reginae insidiarentur, aut quoddam jus in Angliae sceptrum sibi arrogarent: praeterea aliud promulgabatur statutum, vi cujus omnes Sacerdotes Catholici intra quatuor dierum spatium e Regno exulare jubebantur, illi vero, qui evoluta hoc tempore adhucdum ibidem morarentur, proditoris rei declarabantur, omnesque, qui hosce Sacerdotes vel hospitio reciperent, aut eos occultarent, crimen feloniae incurrisse censentur: adhuc ibidem declaratum est, quod illi, qui in exteris Seminariis agunt, nisi intra semestre in Angliam redierint, & eorum Episcopo, vel pacis Judice submissionis suae obsequia non praestiterint, pariter tanquam de proditoris crimine convicti haberentur, qui vero vel per se, vel per alios ad hosce Scholares, aut alios in istis Seminariis degentes quocunque sub obtentu pecunias submiserint, perpetuo exilio, omniumque bonorum proscriptione mulctarentur: omnes autem

Saecul. XVI.
A.C. 1584.

Cambden.
l. c.

tem

Sæcul XVI.
A.C. 1584.

tem, quibus quempiam Papistarum Sacerdotem, vel Jesuitam in Regno delitescere innotuerit, huncque intra quadriduum non manifestaverint, in vincula conjicerentur, ac multa pecuniaria plecterentur, cui etiam pœnæ subjiciantur illi, qui in suspicionem tracti, quod Sacerdotes, vel Jesuitæ sint, sese examini subjicere recusaverint. Denique indictis gravissimis pœnis inhibebatur, ne aliis, quam Mercatoribus absque speciali Reginæ permissu per mare navigandi copia daretur.

§. CXVIII.

Andreas Battorius a Papa in Cardinalem nominatus.

*Ciac. in vit.
Pontif. t. 4.
p. 105.*

Hoc item anno Andreas Battorius Stephani Battorii, Poloniæ Regis, Nepos qui apud Pontificem Romæ Orator erat, a Gregorio XIII. purpura decorabatur, ac nominabatur Cardinalis Diaconus titulo sancti Andreæ.

§. CXIX.

Aloysii Cornelii Cardinalis obitus.

*Ciac. p. 782.
Justin. Es
Bembo hist.
Venet.*

Priusquam Andreas Cardinalium Collegio adscriberetur, paulo ante Aloysius Cornelius patria Venetus Cardinalis naturæ debitum solverat. Erat is Mense Februario Anno Christi millesimo quingentesimo decimo sexto natus, qui

qui Melitenfis Eques, ac Cyprii Prioratus honore insignis, postea Archiepiscopus Iadrensis, ac demum a Julio III. Anno Salvatoris nostri millesimo quingentesimo quinquagesimo primo Cardinalis tit. sancti Theodori nominabatur, atque ab eodem Pontifice Bergomensis, & Tranensis Episcopatum administrare iussus, sub Pio IV. Congregationi in Caraffarum caussa erectæ præfuit, postea autem a Republica Veneta fuit ad Pium V. decretus, ut eundem Papam contra Selimum Turcarum Imperatorem, qui Cyprum Insulam obsederat, ad opem ferendam induceret: demum ab eodem Papa in Curia Fisci Romani Præfectus eligebatur: porro hic idem Pontificiis interivit comitiis, in quibus ad summum Pontificatus apicem Cardinalium suffragiis evecti sunt Marcellus II., Paulus IV., Pius IV., Pius V. & Gregorius XIII., sub cuius Pontificatus anno duodecimo, salutis millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, die Jovis Festo Ascensionis Domini sancta idus Maji, ex hujus fluctuantis vitæ procellis ad pacatam cœli quietem transivit: ceterum Aloysius fuit quartus ordine inter Purpuratos Cornelie gentis Patres.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. CXX.

Claudius Abaume Cardinalis mortuus.

Ciac. tom. 4. p. 55. Guichan. hist. Burg. ex Brest. san Marth. Gall. Christ. tom. 1. p. 134. Cornelii Cardinalis obitum excipiebat mors trium aliorum Purpuratorum, Abaumii, Borromæi, & Comendoni: quos inter primus Claudius de la Baume, seu Abaume ex nobili genere in Comitatu Burgundiæ ortum duxit, fuitque Claudii de Saint-Sorlin Mareschalli Velleris aurei Equitis, ac Comitatus Burgundiæ Gubernatoris, & Guilielmettæ de Igny filius.

Hic a suis Parentibus juvenis adhuc committebatur Antonio Lullo Theologo liberalibus excolendus disciplinis, sub cujus magisterio, donec vigesimum quantum ætatis annum complevisset, vixit, dein vero tanquam Abbas præfuit Cœnobiis Cari-loci Ordinis Cisterciensis, diœcesis Bisuntinæ, & S. Claudii: insuper erat Prior Cigniæ atque Arbosii: sub idem quoque tempus anno ætatis suæ decimo sexto Petri de la Baume Bisuntini Archiepiscopi Coadjutor nominatus, in hac dignitate anno post Christum natum millesimo quingentesimo quadragesimo tertio a Paulo III. Papa confirmabatur, mortuo autem Patruo, anno sequenti Bisuntinæ Ecclesiæ Archipræsul creatus, per
quadra-

Sæcul. XVI.
A.C. 1584

quadraginta omnino annos hanc se-
dem summa cum prudentia, ac sapi-
entia regebat. Postea Romam petiit
cum Antonio Lullo Vicario suo Genera-
li, visurus limina Apostolorum Petri, &
Pauli anno a partu Virginis millesimo
quingentesimo sexagesimo sexto sub Pio
V. Pontifice, a quo benigne exceptus fuit:
inde vero ad suam Dioccesin reversus a
Philippo II. arcanis Consiliis præpositus
Prorex Neapolitanus eligebatur, tan-
demque a Gregorio XIII. Papa, anno
salutis nostræ millesimo quingentesimo
septuagesimo octavo, licet absens Pres-
byter S. Pudentianæ renunciatus est,
romanam tamen aulam non adiit, sem-
per gregi Bisuntino intentus, & sta-
tionem nunquam deseruit, eoquod vi-
deret imminentibus undique hæresum
procellis, ac nimbis necessarium illi esse,
ut ibi ad hæreticos avertendos perpetuas
in Diocesi sua excubias ageret, ubi
etiam suo Zelo Calvinistas debellave-
rat, suaque sollicitudine per totum
Burgundiæ Comitatum illos represser-
at. Tandem mortalitatem exiit anno
salutis millesimo quingentesimo octoge-
simo quarto, ætatis supra sextum quin-
quagesimo, feria quinta, decima
quarta Junii, cum iter ad adipiscendam
Regni Neapolitani Præfecturam pararet,
Arbosii, quo loco juxta parentem Clau-
dium,

Hist. Eccles. Tom. L,

P. dium,

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

dium, & Petrum Cardinalem patrum
in Ecclesia S. Justi sepeliri voluit.

Hic idem Cardinalis in Bisuntina
Diœcesi Tridentinam Synodum recipi
curavit, atque aliunde fuit egregius
Literatorum Fautor.

§. CXXI.

*Sancti Caroli Borromæi pretiosa
mors.*

Ciac. p. 891. Interea cum sanctus Carolus Borro-
mæus suas vires indies magis decre-
scere sentiret, geminato pietatis stu-
dio, ac religionis fervore sese ad illud
iter accingebat, quo se brevi coram eo
Judice, qui & iustitias iudicaturus est,
sistendum præsenferat: eapropter ad
Varallum montem secessit; in hoc enim
pietatis loco in Novarrensi Diœcesi pro-
pe Vercellas sito sacri sepulcri imago ad-
ciendos affectus percommoda vileba-
tur: ibidem ergo ab operosis pastoralis
ministerii negotiis liber sex integris per
diem horis plerumque animum divina-
rum rerum contemplationibus pasce-
bat, reliquum vero tempus aliis pieta-
tis operibus sacrabat, cumque singulis
annis totius antea actæ vitæ noxas in sacro
iudicio aperire assuetus esset, hoc etiam
anno ejusmodi confessione, velut po-
strema omnes maculas eluere voluit,
nocte autem præcedente integris
octo

Sæcul' XVI.
A.C. 1584.

octo horis ingenua nuda humo procum-
bebat, atque oculis in lacrimas difflu-
entibus tam intimo dolore cor suum
contritum sentiebat, perinde ac si enor-
missima quæque flagitia unquam per-
petrasset: paulo post die vigesima quar-
ta Octobris in febrin incidit, quapro-
pter Pater Adornius, quem a Confessio-
nibus habuit, eum nonnihil de pœniten-
tiæ severitate remittere iussit, cui etiam
sanctus Carolus paruit, Missæ tamen
sacrificium singulis diebus Deo pro mo-
re suo offerre propterea non destitit,
cum vero rem divinam semel adhuc in
sua Cathedrali Ecclesia celebrandi desi-
derio flagraret, relicto monte Verallo
Mediolanum reversus est, ubi in festo
Sanctorum Omnium cunctis divini Of-
ficii solemnitatibus interfuit: altera au-
tem die, qua fidelium Defunctorum
memoria peragitur, cum ipse ob vi-
rium imbecillitatem sacris operari non
posset, sanctissimam hostiam a Sacerdo-
te recepit.

Porro dum Medici vitæ periculum
instare denuntiabant, sanctus Carolus
præter extremam unctionem etiam sa-
crum Viaticum sibi porrigi efflagitabat,
quod etiam eadem fidei firmitate, quæ
semper cunctas illius actiones animabat,
recepit: altera autem post meridiem
hora cum Medicis revertentibus fe-
bris

Sæcul.XVI.
A.C.1584

bris remitteret, recuperandæ salutis spes affulgere videbatur: verum paulo post eadem febris vehementius incalente virium imbecillitas magis ingravescere cernebatur: tum vero Pater Adornius ejus lecto propius accedebat, ac spiritu anhellus, oculisque lacrimarum imbri manantibus sancto Archiepiscopo manifestabat, horam appropinquare, in qua ad divinum tribunal evocaretur. Hoc nuntio hilariter excepto Carolus sacri gaudii impetu abreptus ita respondit: omne momentum mihi nimis tardum videtur: porro cum Altempsius Comes, ejusque Filius, necnon Renatus Comes Borromæus flexigenibus illius lecto unacum omnibus domesticis amare flentibus assistent, sanctus Cardinalis dexteram erigere tentabat, cunctis bene precaturus: verum alterius ope indigebat, ut Crucis signo illis benedicere valeret, mox autem ad supremas mortis angustias reductus integris tribus horis cum morte luctabatur: quoniam vero Boscapius, qui morientis lecto aderat, se non raro a sancto Carolo percepisse recordaretur, quod sacro cinere aspersus supra cilicium saccum mori desideraret, hinc ipse arrepto sancti Cardinalis cilicio illud cineribus aspersum eidem induit. Postea sanctus Carolus die Sabbati ter-

tia

tia Novembris die post horam nonam vesper-
 pertinam Deo Creatori animam suam reddidit, postquam quadragesimum sextum ætatis suæ annum cum unico mense, vigesimum quartum autem sui Episcopatus præter tres menses compleverat.

Sæcul XVI.
 A. C. 1584.

§. CXXII.

Sancti Borromæi Testamentum.

Quamprimum sanctus hic Cardinalis *Giuffano* animam exhallaverat, mox Pontificali veste indutus ad Archiepiscopatus sui sacellum deferebatur, ubi ejus Domestici reliqua noctis parte inter Psalmos, & cantica sacras vigiliis obibant: Corpus autem illius tribus diebus ibidem expositum permanebat, omnibus urbis Capitulis stans horis iusta persolventibus: interea referantur testamenti tabulæ, quas die nona Septembris anno Christi millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, quo ejus Dioecesin pestis violentia depopulabatur, conscripserat, caveratque, ut in sua Ecclesia Cathedrali ad primos gradus, quibus ad Altare summum ascenditur, in subterraneo sepulcro conderetur apposita hac funerali inscriptione latina:

*l. 7. c. 13.
 Ciac. p. 889*

*Carolus Cardinalis tituli S. Praxedis,
 Archiepiscopus Mediolani, frequentioribus
 P 3 Cleri,*

Sæcul. XVI
A. C. 1584
Cleri, Populique, ac devoti fœminei sexus precibus se commendatum cupiens, hoc loco sibi monumentum vivens elegit.

Insuper sanciebat, ne circa tumbam plures, quam sex cerei accenderentur, moxque post ejus obitum tribus vicibus res divina pro Defuncti anima perageretur, milleque Missæ celebrarentur, quotannis vero semper solemne sacrificium pro mortuis in aniversaria decessus sui die offerretur, nisi ea incidere in tertiam Novembris, qua in Ecclesia Cathedrali aliunde pro cunctis Mediolanensibus Archiepiscopis pie defunctis ejusmodi solemnes exequiæ habentur, hinc mandabat sanctus Cardinalis, ut tunc, si ea die ipsum mori contingeret, hæc justa sequenti die persolverentur: præterea bona omnia, quæ ipse acquisierat, præcipuo pauperum valetudinario Mediolanensi legavit, & illud hæredem dixit: verum a Majoribus accepta dominia, quorum liberam dispositionem non habebat, suis consanguineis reliquit, exceptis quibusdam pensionibus, quas suis domesticis ex avitis hisce bonis constituit: locupletissimam quoque suam Bibliothecam Canonicis, omnia autem sua scripta in plura volumina compacta Joanni Francisco Bonhomini Episcopo Vercellenfi legavit: denique quamdam suppellectilem,

lem, atque imagines quibusdam Amicis suis tanquam memoriæ suæ pignus reliquit.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. CXXIII.

Ejus exequiæ.

Porro feria quarta tempore matutino *Giuss. 83*
 Corpus ejus elatum est funebri *Ciac. l. 6.*
 pompa ipsius dignitati, ac pietati congrua, funusque comitabantur omnes Ecclesiasticorum Ordines, ac totius Provinciæ Proceres: solemne autem exequiarum Officium celebrabat Nicolaus Sfondratus Cardinalis, Episcopus Cremonensis, & postea sub nomine Gregorii XIV. Pontifex Maximus, assistentibus ei statellorum Alexandriæ Episcopo, Viglebano, & Castriensi Præsulibus unacum omnibus urbis Capitulis, cunctisque Religiosis, piarum Sodalitatum Ordinibus, christianæ doctrinæ Scholis, & Collegiis: adfuere insuper Borromæus, & Altempsius Comites, Gubernator, Senatus, Magistratus, Universitatis Doctores, Urbisque Nobiles, Corpus vero præcipui Cathedralis Ecclesiæ Canonici usque ad templum deferrebant, ubi satellites collocare oportebat, qui populum turmatim confluentem cohiberent. Postea defuncti laudes Franciscus Panigarola Astensis Episcopus ex Ordine Fratrum Minorum

Sæcul. XVI.

A.C. 584

rum oratione funebri deprædicabat; factis autem exequiis illius cadaver per aliquot horas detectum relinquebatur, ut concurrentis populi pietati satisfaceret, demum vero ad sacellum Medicæorum deponeretur, appposito epitaphio, quod supra retulimus: eo quod vero, cum viveret, nunquam suam imaginem depingi pateretur, mox post ejus obitum plures effigies genuinam, veramque ejus speciem exprimentes exacte delineabantur, ac quivis imo ipsi etiam Reges ejusmodi imaginem in suis cubiculis habere certabant. Paulo post remotissimis Regionibus ad ejus tumulum non pauci peregrinatum venerant, ut ejus patrocinio varias a Deo gratias obtinerent, ubi horum concursus tam solidæ pietati innixus videbatur, ut eodem adhuc anno, quo decessit sanctus Carolus, plures probi Viri diem illius festum veluti cujusdam Sancti celebrarent, eumque in suis precibus invocantes ejusdem nomen lytaniis infererent.

§. CXXIV.

Sancti Cardinalis opera.

*Ciac. p. 899.
Possiv. ap-
paratu &
Bibl.*

Ceterum sanctus hic Cardinalis plurimum ingenii, pietatisque suæ monumenta posteris reliquit, ex quibus volumina triginta, & unum de epistolis,

lis, quas ad Reges, Principes, & ^{Sæcul. XVI.} alios dedit, in Mediolanensi Bibliotheca ^{A.C. 1584.} ad sanctum sepulcrum cernuntur, ^{Giu. l. 8.} præter hæc autem literas innumeros ^{c. 29.} ferme tractatus scripsit, quos inter sunt sequentes: I. de Symbolo. II. de Decalogo. III. de Sacramentis. IV. de Oratione Dominica, V. de Passione Christi Domini, & quovis ex illius Mysteriis, VI. de Sanctorum festis, VII. de anni Evangelii, ac Divi Pauli epistolis: VIII. acta sex suarum Synodorum a Friderico Borromæo ejus Nepote Cardinale anno Christi millesimo quingentesimo nonagesimo nono typis edita. IX. tractatus de Confessione sacramentali, X. sermo de Jubilæo, & fructibus inde reportandis, XI. Instructiones Pastorum, & Concionatorum suæ Diocesis, XII. duo libri Instructionum pro fabrica, & suppellectili Ecclesiastica: XIII. dissertatio de modo visitandi Basilicam S. Petri Apostolorum Principis in urbe, XIV. de cura pestilentiae tractatus.

Jussanus Auctor ejus vitæ insuper mentionem facit alterius libri: cui titulus *Sylva Pastoralis*, in quo opere cum summo studio, ac labore præcipua sacræ Scripturæ, sanctorumque Patrum testimonia ad usum Pastorum collecta reperiuntur: supersunt etiam undecim Synodi, quæ

Sæcul. XVI. cuncta decreta ad Dioecesium regimen
 A.C. 1584. necessaria complectuntur.

§. CXXV.

*Scriptores hujus sancti vitam de-
 scribentes.*

Hujus sancti Cardinalis vitam diversi conscribebant Auctores, atque inter ceteros Carolus Bascapius supremus Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli, vulgo Barnabitarum Moderator, ac postea Novarrensis Episcopus, qui sancti Caroli Discipulus, Capellanus, & domesticus erat, in maximi momenti negotiis ab eodem adhibitus. Hic primis, dum cum hoc sancto versabatur, annis jamjam in unum colligere incæperat, quicquid vel ab aliis percepit, vel ipse ab hoc sancto fieri conspexit: postquam vero illius vitam describere aggrediebatur, ex ipsis etiam hujus sancti Præsulis Parentibus, atque amicis cuncta sedulo exquirebat, ut circa plura gesta veritatem exploraret. Porro illius Historia latine conscripta est, quo etiam idiomate prodiit ejusdem vita, quam Augustinus Valerius Cardinalis, Veronensis Episcopus, itidem sancti Caroli Discipulus, atque amicus concinnaverat: insuper Joannes Baptista Jussanus, qui aliquamdiu inter sancti Domesticos numerabatur,

tur, & postea Alumnus erat in Congregatione, quam Oblatorum sancti Ambrosii vocatam sanctus Carolus erexerat, pariter Italo sermone adductis etiam minimis circumstantiis illius vitam edidit.

Sæcul. XVI.
A. C. 1584.

§. CXXVI.

Francisci Commendoni Cardinalis obitus.

Thuan. l. 80.
Ciac. p. 963.

Paucis post sancti Caroli obitum septimanis die vigesima quinta Decembris eodem hoc anno Franciscus Commendonus Cardinalis, Venetus, cujus frequens in hac Historia mentio fiebat, anno ætatis suæ sexagesimo rebus humanis valedixit. Hic idem illa die, qua obiit, cum summa pietate Missæ Sacrificio interfuit, cumque mensæ accumbere pararet, subito deliquio abreptus corruit, atque lecto suo impositus per reliquam diei partem, noctemque proximam violento morbi impetu agitatus animam exhallabat. Corpus ejus absque ulla pompa Patavii ad Ecclesiam Fratrum Capuccinorum, prout testamento caverat, delatum est, cujus merita Antonius Maria Gratianus Præsul Amerinus, qui omnium itinerum focius, atque secretorum Minister erat, celebrabat, libris quatuor de ejus vita in lucem editis.

§. CXXVII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584

§. CXXVII.

Gentiani Herveti decessus.

*Thuan. l. 80.
Dupin Bibl.
Script. Eccl.
Sæc. XVI.
tom. 5. p. 446.
Poffev. opp.
Miræus de
Script.
Sæc. XVI.*

Die duodecima Septembris celebris
Gentianus Hervetus ineunte sæ-
culo decimo sexto Oliveti quodam pro-
pe Aureliam oppido natus extremum
clausit diem. Hic græco, ac latino idio-
mate excultus Claudium Albaspinæum,
qui postea quatuor regibus ab epistolis
erat, literis imbuere jubebatur, relicto
autem suo discipulo Eduardo Lupseto
Anglo adhæsit, eumque in Angliam co-
mitatus est, ubi Saresberienfis Comi-
tissa Artum Polum Filium suum, qui
ejusdem nominis Cardinalem Fratrem
habuit, ejus magisterio committebat,
a quo etiam Cardinale Gentianus pro-
gressu temporis Romam accitus plures
græcos Auctores latine reddere roga-
batur, hacque ex causa aliquamdiu in
hac Urbe morabatur, semper diversita-
tus in præfati Cardinalis ædibus, quæ
sane scientiarum, ac virtutum Gym-
nasium erant. Porro Hervetus sua eru-
ditione, morumque comitate sibi non
modo hujus Purpurati benevolentiam,
sed etiam celebriorum Italiæ Virorum
amicitiam conciliabat: inde vero in
Gallias reversus, ac Burdegalæ mora-
tus, ibidem publice prælegerat in Col-
legio tum in illa provincia præ reliquis
celeberrimo: cum vero Italiæ situs ei-
dem

dem longe amœnior esset, eo reversus Sæcul. XVI.
A.C. 1584.
gratiam Marcelli Cervini Cardinalis au-
cupabatur, a quo etiam plura Græco-
rum Patrum, aliorumque opera latini-
tate donare jussus erat.

Postea Cardinalem Polum ad Tri-
dentinam Synodum comitabatur, ubi
orationem typis impressam declamabat,
eo collimans, ut demonstratum iret,
quod filiorum familias, qui adhuc sub
cura Parentum existunt, matrimonia
absque eorum consensu inita irrita sint:
quapropter existimant nonnulli, quod
Herveti oratio ansam præbuerit decre-
tis ab eodem Concilio postea contra
connubia clandestina sancitis. Demum
Hervetus sacris Ordinibus initiatus pri-
mo Joannis Hangeſti Noviodunensis Epi-
scopi, & postea Joannis Morvillerii Au-
relianensis Antistitis Vicarius Genera-
lis creabatur, quo in munere singulari
studio prædicationi verbi divini ope-
ram navabat: sedente autem Pio IV.
Tridentum unacum Lotharingio Car-
dinale reversus ibidem duas epistolas
circa Residentiam Episcoporum elucu-
brabat: inde autem redux ad annum
a partu Virginis millesimum quingen-
tesimum sexagesimum tertium ejusdem
Cardinalis opera Rhemensem Canoni-
catum obtinuit, qua in urbe stabilem
etiam sedem figebat, ibidemque plus-
quam

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

quam octogenarius moriebatur die duodecima Septembris anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo quarto. Ceterum illius versiones tanquam satis accuratæ deprædicantur, ex cunctis autem ejus operibus vel maxime celebratur ejusdem oratio de restauranda disciplina Ecclesiastica, ubi sexto Calcedonensis Synodi Canoni, quo nullus sine assignato beneficio, aut Officio Ecclesiastico sacris Ordinibus initiari permittitur, innixus in suo sermone contra Commendas, resignationes in alterius favorem, aut cum jure regressus factas, necnon contra beneficiorum nundinationes acriter insurgit, simulque usum carpit, quo Cardinalibus, quibus jamjam Ecclesiarum tituli sunt collati, adhuc Episcopatus conferuntur: insuper Hervetus gallico idiomate plura dogmatica opuscula conscripsit contra hæreticos, ubi satis accommode sacris Paginis, & traditionibus ad stabilendas Catholicæ fidei veritates, & refellendos errores eis oppositos utitur.

§. CXXVIII.

Theodori Antonii Peltani obitus.

Dupin.

pag. 452.

Kibadin. &

Alegamb. de

Script. Soc.

Valer. Bibl.

Aelg.

Ceteri Scriptorum, qui hoc anno fati-
cesserunt, sunt sequentes. I. Theo-
dorus Peltanus, seu Pelten, ita voca-
tus, eo quod Peltæ in Leodiensi Diæ-
cæsi

cesi natus esset. Hic humanioribus literis apprime eruditus satis profundam græci, & latini idiomatis cognitionem hauerat, ac postea Jesuitarum Institutum amplexus inter primos hujus Societatis Alumnos numerabatur, qui in Univerſitate Ingolſtadienſi ab Alberto Baviaræ Duce circa annum Domini millesimum quingentesimum quinquagesimum sextum erecta publice Græcam, & postea Hebraicam linguam ac denique Theologiam per duodecim annos tradebat: evoluta autem hoc tempore Anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo septuagesimo quarto ad Collegium Auguſtanum mittebatur ibidem exhaustis viribus quietem indulturus, verum decimo post anno die ſecunda Maji anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octogesimo quarto obiit. Hic idem præter plura Græcorum Patrum opera in latinum translata non paucos etiam scripsit tractatus dogmaticos contra Proteſtantes, præcipue vero de peccato Originali, ſatisfactione Christi, Purgatorio, piis operibus, cultu Sanctorum &c. Verum illud opus, quod de ſacra Scriptura elucubrabat, parum æſtimatur, eo quod hoc argumentum nonnisi ſuperficietenus pertractet.

Sæcul. XVI.

A.C. 1584.

§. CXXIX.

Sæcul XVI.

A.C. 1584.

§. CXXIX.

Franciscus Turrianus, seu de Turre mortuus.

*Dupin.**pag. 454.**Thuan. l. 80.**Alegamb. l. c.*

Alter, qui hoc anno obiit, erat Franciscus de la Turre, seu Turrianus in oppido Errera Diæcesis Valentinae in Hispania natus, qui cum ingenti progressu studiorum stadium emensus primas eo curas impendebat, ut in celebrioribus Italiae Bibliothecis plura graecorum Auctorum nondum typis editorum opera conquireret, eaque latine reddita publici juris faceret: interfuit quoque Tridentino Concilio, inde vero redux Jesuitis sese aggregabat, Societatis habitum indutus in Nativitatis Dominicae festo die vigesima quinta Decembris Anno Salutis nostrae millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, postquam jamjam ætate proæctus erat: demum vero in Germaniam secessit, ubi calamum suum præcipue contra hæreticos exercebat, quorum plurimi ejus rationes suis responsionibus eludere nitentur, quos tamen omnes protinus refellebat. Ceterum in dogmaticis mediocriter, in arte critica autem omnino versatus non erat, pariterque ex ejus versationibus quam plurimis sat elucet, quod minus exactam in hoc studio operam impenderit. Porro per plures

res annos in Germania moratus tandem Romam reversus ibidem octogenario minor anno post Christum natum millesimo quingentesimo octogesimo quarto decessit.

Sæcul. XVI.
A.C. 1584.

§. CXXX.

Pauli Foxii Tolosani Archiepiscopi fatum.

Lugebat etiam hoc anno Francia ja-
cturam duorum celebriorum Viro-
rum, qui patriæ suæ ornamentum ex-
stitere, eorumque primus fuit Paulus
Foxius Joannis Foxii, seu Fuxii Carma-
nii Comitis Filius, & postea Tolosanus
Archipræsul, qui olim in Parisiensi Cu-
ria Senator, ac dein Anglicana, Po-
lona, & Veneta, necnon & aliis lega-
tionibus summa cum prudentiæ laude
felicissime defunctus fuit, atque ulti-
mis Henrici II. temporibus Romam ad
Gregorium XIII. Legatus decerneba-
tur, cumque in alma hac urbe Orato-
rem regium ageret, inter sacra morbo
repentino correptus optime meritam de
patria, & Rege animam Deo hoc anno
exeunte Majo reddidit, ætatis anno quin-
quagesimo sexto, ceterum defuncto in
Beati Ludovici Ecclesia Gallis propria
magna pompa parentatum fuit quarta
Calendis Junii, ubi Magister Antonius
Muretus celebris illo ævo Orator mor-
tuus

Thuan. l. c.
Sanmarth.
elog. Doct.
Gal. 1. 3.
Gall. Christ.

Hist. Eccles. Tom. L.

Q tuum

Sæcul XVI. tuum oratione funebri commendabat.
A.C. 1584. Hic idem Henrici II. regimine ad finem vergente Regis indignationem incurrebat, Rex tamen cognito errore suo postea illum innocentem declaravit, pristinaeque dignitati restituit, quamvis Paulus ex eo tempore semper Curiae Romanæ suspectus esset, donec debitum erga summum Pontificem obsequium, ac submissionem luculentius testaretur. Huic Præsuli, dum Romæ agebat, a secretis erat celebris. Ossatus postea Cardinalis, qui etiam Pauli Foxii epistolas collegerat.

§. CXXXI.

Vidi Fabri Pibracii obitus.

Thuan. l. c. **A**lter erat Vidus, seu Guido Faber Pibracius, cujus sæpius in Historia nostra meminimus. Hic quartus Petri Fabri Puiolii, ac in Tolosana Curia Præsidis Filius Parisiis evoluti studiorum curriculo Italiam peragrabat, ac cujusdam Curiae Senator magnam sibi laudem promerebatur, & postea iudex fuit creatus, quo munere auctus ab Urbe Tolosana ad Aurelianensia comitia deputabatur. Ceterum Guido inter ævi sui Doctores ingenii acie longe præstantissimus, ac morum suavitate insignis latini sermonis peritia, versusque gallicos pangendi facilitate eminebat.

nebat, unde Carolus IX. cognito hujus Sæcul XVI.
A.C. 1584.
 Viri merito eundem ad Tridentinam Synodum Oratorem unacum Arnoldo Ferrerio decernebat, ubi Pibracius Regni gallici jura strenue propugnabat, simulque Henricum II., qui Polonici sceptri possessionem accepturus eo contenderat, in hoc Regnum comitabatur, inde vero reversus ab eodem Henrico Rege, qui Carolo IX. Fratri suo successerat, rursus in Poloniam mittebatur, Polonos præpediturus, ne hunc Regem ab hac corona excluderent: verum irritus erat Pibracii conatus, nihilominus in Franciam redux, Curia Præses, ac Navarræ Reginae, & postea Alençonii Ducis Cancellarius renunciabatur: verum ob hanc ipsam dignitatum amplitudinem nihil nisi majorem animi moerorem conceperat ex prava gallicæ Reipublicæ administratione: unde gravi languore correptus, tædioque confectus die duodecima Maji anno Christi millesimo quingentesimo octogesimo quarto ætatis vero suæ quinquagesimo sexto vivis ereptus est, sepultus Parisiis in Ecclesia Fratrum Augustinianorum. Scripsit carmina Gallica, quæ sub nomine: *Tetrasticha Pibracii* cognita iterato prælo, diversisque versionibus celebrata fuere.

Q 2

HISTO-